

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ ΝΟΜΙΚΩΝ,
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ.

ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΙΚΗΣ

ΜΑΘΗΜΑ: ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ
ΔΙΚΑΙΟΥ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:
ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ

ΕΞΑΜΗΝΟ: ΟΓΔΟΟ ΕΞΑΜΗΝΟ

ΘΕΜΑ: ΜΕΤΡΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΤΑΞΗΣ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΣΠΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ ΜΑΡΙΑ

ΑΡ. ΜΗΤΡΩΟΥ: 1340200400418

ΑΡ.ΤΗΛΕΦΩΝΟΥ: 6974876055, 2105981039

E-MAIL: mariaspiliopoulou@hotmail.com

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ: 2008-2009

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

I. Εισαγωγή.....	1
II. Ειδικές κυριαρχικές ή εξουσιαστικές σχέσεις.....	1
III. Έννοια και χαρακτηριστικά.....	2
IV. Κριτική επί του απαραδέκτου της άσκησης αιτήσεως ακυρώσεως κατά των μέτρων εσωτερικής τάξεως.....	8
V. Η ανάγκη παροχής δικαστικής προστασίας – το δικαίωμα ακρόασης του άρθρου 20 παρ. 1 Σ).....	16
V. Αναλυτική περιπτωσιολογία	19
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	27
ΠΕΡΙΛΗΨΗ:.....	29
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	31
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑΣ.....	32

ΜΕΤΡΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΤΑΞΗΣ

I. Εισαγωγή

Το θέμα το οποίο πραγματεύεται η παρούσα εργασία αφορά στα μέτρα εσωτερικής τάξης (measures of internal organization), δηλαδή στις διοικητικές πράξεις, οι οποίες επιβάλλονται στο πλαίσιο των ειδικών κυριαρχικών σχέσεων, στερούνται εκτελεστού χαρακτήρα, κι επομένως απαραδέκτως προσβάλλονται με αίτηση ακυρώσεως.

Αρχικώς, θα παρατεθεί η έννοια των ειδικών κυριαρχικών σχέσεων, δηλαδή το ευρύτερο πλαίσιο επιβολής των μέτρων εσωτερικής τάξης. Κατόπιν, θα αναπτυχθεί η έννοια των μέτρων εσωτερικής τάξης, τα χαρακτηριστικά τους, καθώς και τα είδη τέτοιων μέτρων, όπως αυτά αναγνωρίζονται στην ελληνική έννομη τάξη. Ακολούθως, ασκείται κριτική επί του απαραδέκτου της αιτήσεως ακυρώσεως κατά των μέτρων εσωτερικής τάξης ορμώμενη από μια εξαιρετικά σημαντική δικαστική απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας (ΣτΕ 97/1980). Τέλος, παρατίθεται αναλυτική περιπτωσιολογία, δηλαδή εθνικές δικαστικές αποφάσεις, προκειμένου να καταστεί δυνατή η παρακολούθηση της εξέλιξης της νομολογίας σφαιρικά, όσον αφορά αυτό το πολύ σημαντικό ζήτημα.

II. Ειδικές κυριαρχικές ή εξουσιαστικές σχέσεις

Η νομικά διαμορφωμένη σχέση κράτους και ιδιωτών ονομάζεται «γενική κυριαρχική σχέση¹», πηγάζει από την κυριαρχία ως εννοιολογικό στοιχείο του κράτους κι οριοθετείται από τα ατομικά δικαιώματα του ανθρώπου και του πολίτη. Ωστόσο, ορισμένοι ιδιώτες τελούν έναντι του κράτους, πέραν της γενικής, και σε «ειδική κυριαρχική σχέση» ή «ειδική σχέση εξουσιάσεως» (besonderes Gewaltverhältnis), δηλαδή σε μια ιδιαίτερη κάθε φορά σχέση

¹ ΣτΕ 2209/1977: χρησιμοποιείται ο όρος «ειδική σχέση εξουσιάσεως».

προς το κράτος ή άλλο δημόσιο οργανισμό, όπου υπόκεινται σε περισσότερες υποχρεώσεις απ' ότι αν απλώς υπάγονταν σε γενική κυριαρχική σχέση. Ως τέτοια παραδείγματα αναφέρονται ο κρατούμενος που εκτίει ποινή φυλάκισης σε σωφρονιστικό κατάστημα, ο δημόσιος υπάλληλος, ο μαθητής, ο φαντάρος, ο φοιτητής. Οι εξουσιαστικές αυτές σχέσεις διακρίνονται στις **εκούσιες** (δημοσιούπαλληλική σχέση ή η σχέση φοιτητή και πανεπιστημίου), **υποχρεωτικές** (εκπλήρωση σχολικής υποχρέωσης και στρατιωτικής θητείας), καθώς και τις **αναγκαστικές** σχέσεις (έκτιση ποινής στερητικής της ελευθερίας).

Βάση των ειδικών κυριαρχικών σχέσεων αποτελούν το Σύνταγμα και ο νόμος. Θεμέλιό τους είναι μονομερής κρατική πράξη και μάλιστα είτε διοικητική πράξη (στρατιωτική σπουδαστική ή σχολική σχέση) είτε δικαστική απόφαση (σχέση κρατουμένου). Κοινό χαρακτηριστικό τους είναι ότι η διοίκηση αξιώνει ορισμένη συμπεριφορά από τους ανωτέρω ιδιώτες, οι οποίοι με τη σειρά τους υποχρεούνται να συμμορφώνονται με την αξιουμένη συμπεριφορά. Η θέληση της διοίκησης επιβάλλεται όχι μόνο βάσει ρητής νομοθετικής εξουσιοδότησης, αλλά και με «εσωτερικές» διαταγές του διευθυντή του σχολείου, του ιεραρχικώς προϊσταμένου σε μια δημόσια υπηρεσία, του διοικητή της φυλακής κ.ο.κ.²

III. Έννοια και χαρακτηριστικά

Μέτρα εσωτερικής τάξεως ή διοικητικά μέτρα εσωτερικής φύσεως αποτελούν οι εσωτερικές πράξεις της διοίκησης³, οι οποίες αφενός μεν αναφέρονται στην εσωτερική λειτουργία δημοσίων υπηρεσιών και στην ακριβή εκπλήρωση των καθηκόντων τους (όπως π.χ. το έγγραφο του γραμματέα προς ορισμένη διεύθυνση του Υπουργείου, με το οποίο διατυπώνονται οι σκέψεις του ή η πράξη που διατάσσει την απλή μετακίνηση

² Δαγτόγλου Π.Δ., Σύνταγματικό Δίκαιο-Ατομικά Δικαιώματα Α' (2^η Αναθεωρημένη Έκδοση), Εκδόσεις Αντ.Ν.ΣΑΚΚΟΥΛΑ, ΑΘΗΝΑ-ΚΟΜΟΤΗΝΗ, 2005,σελ.197-198.

³ Γέροντας Α., Οι Εγκύκλιοι (νομική φύση, διακρίσεις, δικαστικός έλεγχος),1993 Αθήνα-Κομοτηνή, σελ.65-66, 86-87.

υπαλλήλου, χωρίς να επιφέρει μεταβολή της υπηρεσιακής του κατάστασεώς του) αφετέρου δε δεν επιφέρουν καμιά μεταβολή στις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα των διοικουμένων. Στις πράξεις αυτές περιλαμβάνονται⁴ :

1) τα **διαβιβαστικά έγγραφα**, όπως π.χ. έγγραφο της υπηρεσίας οικισμού, με το οποίο διαβιβάστηκε στη διεύθυνση τεχνικών υπηρεσιών της αρμόδιας νομαρχίας αίτηση του ενδιαφερομένου να προβεί στις νόμιμες ενέργειες

2) τα **έγγραφα** με τα οποία παρέχονται **απλές οδηγίες** προς τις υφιστάμενες αρχές (έγγραφο του υπουργού, που παρέχει οδηγίες προς το Πολεοδομικό Γραφείο) ή προς ένα εποπτευόμενο δημόσιο νομικό πρόσωπο (έγγραφο του διευθυντή της νομαρχίας, με το οποίο παρέχονται οδηγίες προς μία κοινότητα για τα δικαιώματά της σχετικά με τη διαχείριση λειβαδιών από ιδιωτικές βοσκές). Με τα έγγραφα αυτά ρυθμίζεται η συμπεριφορά του διοικητικού οργάνου για την έκδοση πράξεων , που δεν απευθύνονται στους διοικουμένους ούτε αφορούν συγκεκριμένη διοικητική σχέση ή κατάσταση, αλλά συμπληρώνουν το κανονιστικό καθεστώς. Οι οδηγίες αυτές α) θα πρέπει να κινούνται μέσα στο πνεύμα των νόμων που ρυθμίζουν την διοικητική δράση, δηλαδή δεν θα περιέχουν νέα στοιχεία ώστε να μεταβάλλεται το πεδίο εφαρμογής του νόμου και β) δεν θα έχουν επιτακτικό χαρακτήρα και συγκεκριμένα, το διοικητικό όργανο δεν θα αποποιείται μέρους ή ολόκληρης της διακριτικής του ευχέρειας , αλλά αντιθέτως, θα μπορεί αφενός μεν να αναφέρεται σ' αυτές κατά την εξέταση συγκεκριμένης περίπτωσης αφετέρου δε ν' αποκλίνει απ' αυτές αν κρίνει ότι η παρέκκλιση δικαιολογείται από ειδικές περιστάσεις (π.χ. λόγοι δημοσίου συμφέροντος, ιδιαιτερότητες της συγκεκριμένης περίπτωσης , που δικαιολογούνται επαρκώς από τη διοίκηση) .

3) **έγγραφα** με τα οποία παρέχονται **συστάσεις και υποδείξεις** προς τις υφιστάμενες αρχές ή προς ένα εποπτευόμενο δημόσιο νομικό πρόσωπο (π.χ. έγγραφο του υπουργού με το οποίο διαβιβάζεται στο νομάρχη γνωμοδότηση του ΝΣΚ και του υποδεικνύεται η ανάκληση της πράξης του) .

⁴ Σπηλιωτόπουλος Π. Επαμεινώνδας, Εγχειρίδιο διοικητικού δικαίου 1\2, Αθήνα-Κομοτηνή, σελ.500.

4) **εγκύκλιοι** διαταγές⁵, οι οποίες εκδίδονται από προϊστάμενες διοικητικές αρχές, οι οποίες ασκούν είτε τον ιεραρχικό έλεγχο είτε τη διοικητική εποπτεία, απευθύνονται στις υφιστάμενες αρχές ή σε εποπτευόμενα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, τα οποία πρόκειται να εκδώσουν την εκτελεστή πράξη και παρέχουν οδηγίες ή έκφραση αντιλήψεων σχετικά με την *ορθή ερμηνεία* νεοπαγούς εφαρμοστέου νόμου ή κανονιστικής απόφασης ή την *εφαρμογή* τους σ' ένα ορισμένο θέμα. Γι' αυτό ονομάζονται **ερμηνευτικές εγκύκλιοι** κι έχουν ως σκοπό την ομοιόμορφη ερμηνεία κι εφαρμογή των νόμων και συνεπώς τον περιορισμό ανασφαλειών, που συνδέονται με τη νομική ερμηνεία. Ως εκ τούτου, εξομοιώνονται με τις διατυπωθείσες στην επιστήμη και τις διαμορφωθείσες στη νομολογία ερμηνείες, οι οποίες λαμβάνονται συχνά υπόψη για την αντιμετώπιση μιας συγκεκριμένης περίπτωσης. Σ' αυτήν την κατηγορία ανήκουν και οι πράξεις που απλώς κοινοποιούν το νόμο ή τη διοικητική κανονιστική απόφαση, καθώς κι εκείνες με τις οποίες παρέχονται συστάσεις όπως τηρηθεί σ' ένα συγκεκριμένο θέμα ορισμένος τρόπος ενεργείας. Ως παραδείγματα ερμηνευτικών εγκυκλίων αναφέρονται η εγκύκλιος του Υπουργού των Οικονομικών με την οποία παρέχονται οδηγίες για τον τρόπο εφαρμογής του Ν.Δ. 807/1971 (ΣτΕ 2319/1973) ή διατυπώνονται απόψεις σχετικές με το ζήτημα των αποδοχών των απεργούντων υπαλλήλων (ΣτΕ 1492/1977), ή η εγκύκλιος του Νομάρχη με την οποία αυτός παρέχει οδηγίες στην αστυνομική αρχή για την εκτέλεση ορισμένου νόμου καθώς και διαφωτίζει για την ορθή ερμηνεία του νόμου αυτού (ΣτΕ 1360/1962).

Οι ερμηνευτικές εγκύκλιοι, εφόσον παρέχουν απλώς οδηγίες και υποδείξεις προς τις υφιστάμενες αρχές και δεν αποβλέπουν, όπως προκύπτει από τη δυνητική διατύπωσή τους, στη νομική δέσμευση των αρμοδίων οργάνων προς συμμόρφωση σ' αυτές, δεν έχουν εκτελεστό χαρακτήρα, όσον αφορά στην έννομη σχέση κράτους και πολίτη. Ας αναφερθεί ότι το δικαστήριο μπορεί να παρεκκλίνει από τη διοικητική ερμηνεία, ενισχύοντας έτσι τη θέση ότι η ερμηνεία των νόμων ανήκει στη δικαστική εξουσία. Η δικαστική ερμηνεία υπερισχύει, ακόμη κι αν η ενσωματωμένη στην εγκύκλιο ερμηνεία

⁵ Γέροντας Α., Οι Εγκύκλιοι (νομική φύση, διακρίσεις, δικαστικός έλεγχος), 1993 Αθήνα-Κομοτηνή, σελ.65-67, 70-77.

έχει ευμενή αποτελέσματα για τον πολίτη. Έτσι, στην ΣτΕ 3053-3057/1977, το δικαστήριο έκρινε ότι με την προσβολή με αίτηση ακυρώσεως της εγκυκλίου του Υπουργείου Οικονομικών, με την οποία διατυπώθηκε η άποψη ότι η αναιρεσείουσα υπόκειται σε μειωμένο φορολογικό συντελεστή θεωρείται ως προσβαλλομένη η πράξη της φορολογικής αρχής, η οποία αφενός μεν απορρίπτει παράπονα του αιτούντος αφετέρου δε επιβάλλει υποχρεωτικώς πρόσθετο φόρο. Επίσης, το Ομοσπονδιακό Διοικητικό Δικαστήριο, ερμηνεύοντας τη σχετική διάταξη του νόμου, έκρινε ότι η κατάταξη του φοιτητή στις ένοπλες δυνάμεις μπορεί να γίνει και δεν αποτελεί ιδιαίτερο πλήγμα γι' αυτόν, μόνο όταν αυτός έχει διανύσει το 1/3 του χρόνου των σπουδών του, αν και η σχετική εγκύκλιος προέβλεπε ότι η κατάταξη του σπουδαστή δεν μπορεί να γίνει, εφόσον ο ενδιαφερόμενος έχει ήδη αρχίσει τις σπουδές του.

Από τα ανωτέρω συνάγουμε ότι η δεσμευτική ερμηνεία του αντικειμενικού δικαίου ανατίθεται εν τέλει στη δικαστική εξουσία, σύμφωνα με το 20 παρ.1 Σ, και όχι στη διοίκηση, πράγμα που σημαίνει ότι η διοικητική ερμηνεία τίθεται υπό την επιφύλαξη της αποδοχής της από τη νομολογία. Σύμφωνα με τη νομολογία του γερμανικού Ομοσπονδιακού Διοικητικού Δικαστηρίου, οι πολίτες δεν μπορούν ν' αξιώνουν την εφαρμογή των ευμενών αποτελεσμάτων των εγκυκλίων, γιατί μ' αυτόν τον τρόπο θ' αναγνωριζόταν στις εγκυκλίους η δυνατότητα να καταργούν ή να τροποποιούν αντικειμενικό δίκαιο, γεγονός που δεν εναρμονίζεται με την αρχή της υπεροχής του νόμου. Βέβαια, παρόλο που οι ιδιώτες δεν μπορούν να επικαλεστούν την αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης στην περίπτωση της contra legem διοικητικής ερμηνείας, το ΣτΕ έχει δεχτεί σε ορισμένες περιπτώσεις ότι η διοικητική ερμηνεία θεμελιώνει τη δικαιολογημένη εμπιστοσύνη του ιδιώτη κι επομένως αυτός μπορεί να την επικαλεστεί, αν και η σχετική εγκύκλιος αντιστρατεύεται το νόμο. Στην απόφαση 989/1990, η οποία αφορούσε στην επιβολή προστίμου σε βάρος μιας επιχείρησης ανθοπωλείου, για τον λόγο ότι μεταφέρονταν, με ιδιωτικής χρήσης φορτηγό αυτοκίνητό της, γλάστρες με λουλούδια, χωρίς να έχει εκδοθεί δελτίο αποστολής και χωρίς να έχει ενημερωθεί το ημερολόγιο μεταφοράς του αυτοκινήτου, κατά παράβαση του Κώδικα Φορολογικών Στοιχείων, το ΣτΕ έκρινε ότι επειδή με την εγκύκλιο διαταγή του Υπουργείου

Οικονομικών, οι λιανοπωλητές ανθέων απηλλάγησαν από την υποχρέωση έκδοσης δελτίου αποστολής κι ενημέρωσης του φορολογικού δελτίου, κατά παράβαση των διατάξεων του Κ.Φ.Σ., όσες φορές με θετικές ενέργειες της διοίκησης (π.χ. εγκύκλιος) δημιουργείται η εύλογη και δικαιολογημένη πεποίθηση στον επιτηδευματία ότι δεν υποχρεούται να προβεί σε ορισμένες ενέργειες που υπαγορεύονται από το νόμο, αντίκειται στις αρχές της χρηστής διοίκησης η επιβολή προστίμου για παράβαση των διατάξεων του Κ.Φ.Σ. Πάντως, ανεξαρτήτως της παραπάνω απόφασης, αποτελεί κοινή διαπίστωση ότι η νομολογία παραβλέπει τις επενέργειες που αναπτύσσει η διοικητική πρακτική ή η εγκύκλιος στις σχέσεις διοίκησης και πολίτη. Έτσι, εμφανίζεται το φαινόμενο ορισμένες περιπτώσεις ν' αντιμετωπίζονται σύμφωνα με τη δικαστική ερμηνεία, ενώ άλλες υπόκεινται στην ευνοϊκή ρύθμιση, που προβλέπεται από τη σχετική εγκύκλιο.

Ωστόσο, αυτές οι διαπιστώσεις δεν σημαίνουν ότι τα δικαστήρια δεν αποδέχονται και δεν υιοθετούν τις διοικητικές ερμηνείες, οι οποίες είναι δυνατόν να συμβάλλουν στην αναζήτηση της δικαστικής απόφασης. Εξάλλου το γεγονός ότι τα δικαστήρια δεν λαμβάνουν υπόψη τις πραγματικές και νομικές συνέπειες των εγκυκλίων, οι οποίες δεν καθίστανται αντικείμενο της δικαστικής διαδικασίας (π.χ. εγκύκλιοι που έχουν παροχικό περιεχόμενο, δηλαδή παρέχουν οικονομικά ευεργετήματα, όπως απαλλαγές κι εξαιρέσεις από τη φορολογική επιβάρυνση, κι έτσι εξασφαλίζουν τη δικαστική τους ασυλία), αφού πρώτα λειτουργούν ευεργετικά προς ορισμένους διοικουμένους και συνεπώς, δεν πρόκειται να προσβληθούν απ' αυτούς και δεύτερον, δεν υπάρχουν άμεσα θιγόμενοι, που να θεμελιώνουν δικονομικά έννομο συμφέρον ασκήσεως αιτήσεως ακυρώσεως., αν και η εφαρμογή τους προσβάλλει έμμεσα την αρχή της ισότητας των πολιτών ενώπιον των δημοσίων βαρών. Λαμβανομένων υπόψη των σχετικών διαπιστώσεων, σχετικοποιείται η άποψη της νομολογίας αναφορικά με την μη δεσμευτικότητα των εγκυκλίων. Το τελικό συμπέρασμα είναι ότι αρνούνται ν' αποδεχτούν τον περιορισμό της αρμοδιότητάς τους, σχετικά με την ερμηνεία των ερμηνεία των κανόνων δικαίου, και παραβλέπουν το ζήτημα της νομικής σημασίας και των επενεργειών των ερμηνευτικών εγκυκλίων.

5) Τέλος, σύμφωνα με τη νομολογία του ΣτΕ, μέτρα εσωτερικής τάξεως, στα πλαίσια των ειδικών κυριαρχικών σχέσεων, αποτελούν και οι διοικητικές πράξεις με τις οποίες ασκείται πειθαρχική εξουσία κι εντεύθεν πειθαρχική ποινή κατά παντός, ο οποίος χρησιμοποιεί δημόσια ιδρύματα ή δημόσιες υπηρεσίες που διέπονται από ιδιαίτερους εσωτερικούς κανονισμούς που επιτρέπουν πειθαρχική δίωξη και απαγγέλλουν πειθαρχική τιμωρία επί παραβάσει των κανονισμών αυτών. Τέτοιες πειθαρχικές ποινές, για παράδειγμα, είναι εκείνες που επιβάλλονται στους οπλίτες, οι οποίες αποσκοπούν στην ομαλή λειτουργία του στρατεύματος, καθώς και οι πράξεις επιβολής κυρώσεων σε μαθητές, εκτός από την πειθαρχική ποινή οριστικής αποβολής από το σχολείο και υποχρεωτική αλλαγή σχολικού περιβάλλοντος. Ωστόσο στην απόφαση 221/1958, το ΣτΕ δέχτηκε ότι δεν αποτελούν μέτρα εσωτερικής τάξης αλλά εκτελεστές διοικητικές πράξεις οι ποινές επίπληξης, περιορισμών και φυλάκισης των αξιωματικών, καθόσον προσβάλλουν την υπηρεσιακή τους κατάσταση.

Οι ανωτέρω πράξεις⁶, όπως προαναφέρθηκε, δεν παράγουν έννομα αποτελέσματα ή αλλιώς εξωτερικές έννομες συνέπειες, δηλαδή δεν επάγονται καθ'αυτές τη δημιουργία και τη τροποποίηση δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των διοικούμενων και συνεπώς, εν αντιθέσει με τις υπόλοιπες εκτελεστές διοικητικές πράξεις με την τεχνική έννοια του όρου, στερούνται εκτελεστού χαρακτήρα. Από την άλλη πλευρά, σύμφωνα με το άρθρο 95 παρ.1στοιχ.α' Σ, εξακολουθεί και μετά την αναθεώρηση του 2001, να κατοχυρώνεται η ακύρωση **εκτελεστών** διοικητικών πράξεων των διοικητικών αρχών για υπέρβαση εξουσίας ή για παράβαση νόμου μετά από αίτηση ακυρώσεως. Η εκτελεστικότητα είναι εννοιολογικό στοιχείο των διοικητικών πράξεων, χωρίς το οποίο αυτές δεν υφίστανται με την τεχνική έννοια του όρου και δεν προσβάλλονται παραδεκτά με αίτηση ακυρώσεως. Συνάγουμε, λοιπόν, από τα παραπάνω ότι τα με-

τρα εσωτερικής τάξεως δεν προσβάλλονται παραδεκτώς με αίτηση ακυρώσεως, εφόσον δεν αποτελούν διοικητικές πράξεις με την τεχνική έννοια του όρου.

⁶ Δατόγλου Π.Δ., Διοικητικό Δικονομικό Δίκαιο, (3^η αναθεωρημένη έκδοση), εκδόσεις ΑΝΤ. Ν. ΣΑΚΚΟΥΛΑ, 2204, Αθήνα Κομοτηνή, σελ.480, 494-495.

IV. Κριτική επί του απαραδέκτου της άσκησης αιτήσεως ακυρώσεως κατά των μέτρων εσωτερικής τάξεως

Το ΣτΕ, κατ' εφαρμογή της άποψης «de minimis non curat praetor» δέχεται ότι τα μέτρα εσωτερικής τάξεως, εφόσον δεν αποτελούν εκτελεστές διοικητικές πράξεις με την τεχνική έννοια του όρου, απαραδέκτως προσβάλλονται με αίτηση ακυρώσεως. Έτσι, για παράδειγμα, και στην απόφαση 97/1980 έκρινε ότι η διοικητική πράξη του Συλλόγου καθηγητών περί επιβολής της πειθαρχικής ποινής αποβολής μιας μέρας από το σχολείο μαθητριών που αρνήθηκαν να συμμορφωθούν προς τις διατάξεις περί αμφιέσεώς τους αποτελεί μέτρο εσωτερικής τάξεως άνευ αμέσων περαιτέρω δυσμενών συνεπειών και, ως εκ της φύσεώς της δεν επιδέχεται προσβολής με αίτηση ακυρώσεως.

Είναι γεγονός ότι το ΣτΕ ακολουθεί τη νομολογία του Conseil d' Etat, χωρίς όμως ν' ακολουθεί τις τελευταίες τάσεις και παραδοχές της. Κατά τη γαλλική νομολογία, τα διοικητικά μέτρα εσωτερικής φύσεως κατά κανόνα δεν προσβάλλονται ενώπιον του Conseil d' Etat. Μόνο κατ' εξαίρεση προσβάλλονται, εφόσον θίγουν τη νομική κατάσταση του διοικουμένου όπως π.χ. η αλλαγή σχολικού περιβάλλοντος. Παρατηρείται δε αυξανόμενη τάση παραδοχής της αίτησης ακυρώσεως κατά των μέτρων εσωτερικής τάξεως.

Έχοντας ως άξονα το σκεπτικό της απόφασης 97/1980, θα μπορούσε να αναρωτηθεί κανείς μήπως και το ΣτΕ σε ορισμένες περιπτώσεις θα έπρεπε να δέχεται την άσκηση αιτήσεως ακυρώσεως κατά αυτών των μέτρων λαμβάνοντας υπόψη και τα αναπαλλοτρίωτα δικαιώματα των διοικουμένων.

Στη συγκεκριμένη απόφαση, το ΣτΕ ναι μεν θεώρησε ότι η πειθαρχική ποινή της αποβολής συμβάλλει απλώς στην κανονική και ομαλή λειτουργία του σχολείου, καθώς και στη διατήρηση της αναγκαίας πειθαρχίας στο σχολείο, από την άλλη πλευρά, όμως, μήπως έπρεπε να λάβει υπόψη την προστασία

του δικαιώματος των μαθητριών ν' απολαύσουν του δικαιώματος της παιδείας, όπως ρητώς κατοχυρώνεται στο άρθρο 16 παρ.2 & 3 Σ και το οποίο αποτελεί προϋπόθεση του δικαιώματος της σταδιοδρομίας τους, η οποία με τη σειρά της προστατεύεται στο 22 παρ.1 Σ (« Το κράτος μεριμνά για τη δημιουργία απασχολήσεως πάντων των πολιτών»)⁷.

Ποιοτικά κριτήρια του αν μια πειθαρχική ποινή θα μπορούσε ν' αποτελέσει εκτελεστή διοικητική πράξη ή όχι αποτελούν κυρίως το αν και αν ναι κατά πόσο με την επιβολή της διοικητικής ποινής (π.χ. αποβολή) θίγονται ή πιο ορθά περιορίζονται τα θεμελιώδη δικαιώματα των διοικουμένων, καθώς και το αν με τα μέτρα αυτά θεραπεύεται ή όχι πραγματική ανάγκη της δημόσιας υπηρεσίας.

Όσον αφορά το πρώτο κριτήριο, με τις διοικητικές ποινές επιβάλλονται κυρώσεις σε βάρος των διοικουμένων, δηλαδή μέτρα δυσμενή ή περιορισμοί στα έννομα αγαθά τους. Θα πρέπει, όμως προσεχτικά να επιβάλλονται ούτως ώστε να μην θίγεται ο πυρήνας βασικών και αναφαίρετων τόσο των ατομικών όσο και των κοινωνικών-οικονομικών δικαιωμάτων των ανθρώπων. Γιατί ο περιορισμός των δικαιωμάτων αυτών είναι που καθορίζει το ουσιαστικό περιεχόμενο της διοικητικής πράξης, που εκδίδεται κατά την άσκηση της δημόσιας εξουσίας(π.χ. εξουσίας ιδρύματος) ως ποινής(π.χ. αποβολή).

Αναφερόμενοι π.χ. στις διατάξεις περί ορισμένου τύπου υποχρεωτικής αμφιέσεως των μαθητριών (βλ. παρακάτω), θα πρέπει να διερευνήσουμε αν με την επιβολή αυτών των διατάξεων προσβάλλονται η ελεύθερη χωρίς εμπόδια ή άλλα νομικά κωλύματα ανάπτυξη της προσωπικότητας και η συμμετοχή στην κοινωνική ζωή (5 παρ.1 Σ & άρθρο 57 ΑΚ), η αξιοπρέπεια του ανθρώπου (2 παρ.1 Σ), καθώς και η ισότιμη μεταχείριση των δύο φύλων (εφόσον οι μαθητές-αγόρια εξαιρούνται από κάθε προσδιορισμό αμφιέσεως) (4 παρ.1&2 Σ).

⁷ Τάχος Αναστάσιος, Μέτρα εσωτερικής τάξεως στη Μέση Εκπαίδευση, (παρατηρήσεις επί της ΣτΕ 97/1980), ΕΛΔΔ 1980, σελ.115-121

Σε τι συνίσταται άραγε η ισότητα των δύο φύλων που ο συντακτικός νομοθέτης θέλησε με τόση επιμονή να κατοχυρώσει; Η ΣτΕ 3217/77 προσδιορίζει το περιεχόμενο της ισότητας θεωρώντας ότι με την αρχή αυτή « αφενός μεν απαγορεύεται η δημιουργία καταστάσεων και η διαφοροποίηση του περιεχομένου των επί μέρους δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των πολιτών, τόσο μεταξύ τους , όσο κι έναντι της Πολιτείας, επί τη βάσει της διαφοράς του φύλου, αφετέρου δε επιβάλλεται η παροχή ίσων δυνατοτήτων προς αμφοτέρα τα φύλα διά την ανάπτυξη της προσωπικότητας και την ελεύθερη ατομική κίνηση ή δράση ή τη συμμετοχή εις την υπό της εννόμου τάξεως διεπομένη κοινωνική ζωή». Δεδομένου ότι η ισότητα που καθιερώνει η 4 παρ.2 Σ δεν είναι απόλυτη αλλά σχετική, οι διαφοροποιήσεις θα επιτρέπονταν ακόμη κι αν δεν υφίστατο η ρητή συνταγματική διάταξη της παρ.2 του άρθρ. 116 .Στην προκειμένη περίπτωση « της ορισμένης αμφίσεως των μαθητριών», το γεγονός ότι ουδεμία αμφίση ορίζεται για τους μαθητές ενισχύει την άποψη της δυσμενούς μεταχείρισης των γυναικών με βάση αποκλειστικά το φύλο τους. Μια τέτοια στάση της Διοικήσεως είναι τελείως αδικαιολόγητη, αφού δεν στηρίζεται σε κριτήρια γενικά και αντικειμενικά. Με την εν λόγω εγκύκλιο επιχειρείται σε βάρος των γυναικών κατάφωρη καταστρατήγηση της αρχής της ισότητας που πρέπει να υπάρχει ανάμεσα στα δύο φύλα. Φυσικά σα δικαιολογία του μέτρου που πήρε το Υπουργείου χρησιμοποιείται η διαπίστωση διαφοράς στις ψυχικές ιδιότητες ή κλίσεις (αισθητική, ευαισθησία, προδιάθεση καλλωπισμού στις μεν και όχι στους δε). Ένας τέτοιος διαφορισμός δικαιολογείται με το να εντάσσονται οι διαφορές αυτές στις βιολογικές. Αλλά αυτό αποτελεί καίριο σφάλμα και δείχνει την παντελή έλλειψη επιστημονικής θεώρησης του θέματος κι ανυπαρξία κοινωνιολογικής γνώσης. Η επικαλούμενη συχνά διαφορά στη ψυχοσύνθεση των δύο φύλων λόγω των βιολογικών τους διαφορών θεωρείται σήμερα επιστημονικά ξεπερασμένη, αφού είναι γνωστό ότι αυτό οφείλεται σε κοινωνικούς λόγους και κυρίως στην επικράτηση των ανδρών.

Τέτοιοι περιορισμοί, όπως οι ανωτέρω, έρχονται σε αντίθεση με το άρθρο 16 παρ.2 Σ, στο οποίο διακηρύσσεται ότι βασική αποστολή του Κράτους, μεταξύ άλλων, αποτελεί και η διάπλαση των Ελλήνων ως ελεύθερων και υπευθύνων πολιτών, και συνεπώς είναι αντισυνταγματικοί.

Το ίδιο το Σύνταγμα προβλέπει ιδιαίτερους περιορισμούς ορισμένων δικαιωμάτων, όπως όταν απαγορεύει στους δικαστικούς λειτουργούς και στους υπηρετούντες στα σώματα ασφαλείας την απεργία ή όταν επιτάσσει ή επιτρέπει στον νομοθέτη να επιβάλει περιορισμούς στα δικαιώματα της απεργίας κι ενώσεως δημοσίων υπαλλήλων. Στο ερώτημα αν στις ειδικές κυριαρχικές σχέσεις θα μπορούσαν να επιβληθούν ιδιαίτεροι περιορισμοί, για τους οποίους δεν προβλέπονται σχετικές συνταγματικές διατάξεις, η απάντηση είναι καταφατική. Ωστόσο, το γεγονός ότι σωπαίνει το Σύνταγμα και ο νόμος, δεν μπορούμε να πούμε ότι η περιοριστική διοίκηση δεν δεσμεύεται νομικά ως προς τους περιορισμούς που θέτει στα ατομικά, κοινωνικά-οικονομικά δικαιώματα. Αυτές οι νομικές δεσμεύσεις πηγάζουν από τα ίδια τα δικαιώματα που κατοχυρώνονται στο Σύνταγμα. Ακόμη και στις εκούσιες ειδικές κυριαρχικές σχέσεις (π.χ. δημοσιούπαλληλική σχέση), δεν μπορεί να γίνει δεκτός ο δραστικός και αυθαίρετος περιορισμός των ατομικών δικαιωμάτων. Γι' αυτό και η νομολογία του ΣτΕ απαιτεί να συντρέχουν ορισμένες προϋποθέσεις, όταν τίθεται θέμα περιορισμού ατομικών δικαιωμάτων⁸:

1) Ο περιορισμός του ατομικού δικαιώματος πρέπει να προβλέπεται **ειδικώς από νόμο σύμφωνο με το Σύνταγμα (τυπικό και ουσιαστικό)** και όχι από διοικητική πράξη στερούμενη ειδικής νομοθετικής εξουσιοδότησης, όπως προεδρικό διάταγμα ή διαταγή του αρχηγού της αστυνομίας.

2) Ο περιορισμός δεν πρέπει ν' αναφέρεται σε δικαιώματα που εκ της φύσεώς τους δεν επιδέχονται κανενός περιορισμού. Έτσι, το ΣτΕ ορθώς δέχτηκε ότι ο περιορισμός του δικαιώματος ελεύθερης επιλογής του συζύγου από δημόσιο υπάλληλο δεν επιτρέπεται σε καμία περίπτωση να συνδέεται με τα πολιτικά ή κοινωνικά φρονήματα των ενδιαφερομένων.

3) Ο περιορισμός, ο οποίος, όπως προαναφέρθηκε, πρέπει να είναι σύμφωνος με το Σύνταγμα, δεν πρέπει να φτάνει ως την προσβολή του

⁸ Δαγτόγλου Π.Δ., Συνταγματικό Δίκαιο-Ατομικά Δικαιώματα Α' (2^η Αναθεωρημένη Έκδοση), Εκδόσεις Αντ.Ν.ΣΑΚΚΟΥΛΑ, ΑΘΗΝΑ-ΚΟΜΟΤΗΝΗ, 2005,σελ.198-202.

πυρήνα (αναίρεση της ουσίας) του δικαιώματος. Έτσι, το ΣτΕ ορθώς έκρινε ότι το δικαίωμα της ελεύθερης εκφράσεως των φιλοσοφικών, θρησκευτικών και πολιτικών πεποιθήσεων «δύνатаι μεν καθόσον αφορά τους δημοσίους υπαλλήλους και ειδικότερα τους στρατιωτικούς, ευρισκομένους προς το κράτος εις ηθελημένη ειδική σχέση εξουσιάσεως αν επιβληθούν ορισμένοι περιορισμοί, οι οποίοι όμως ουδέποτε μπορούν να οδηγήσουν στην κατάργηση του αναφερθέντος δικαιώματος».

4) Τέλος, ο περιορισμός πρέπει να δικαιολογείται στη συγκεκριμένη περίπτωση από το *δημόσιο συμφέρον* και να τελεί σε *εύλογη σχέση αναγκαιότητας προς την ειδική κυριαρχική σχέση (αρχή αναλογικότητας)*, που να προκύπτει από την απαιτούμενη αιτιολογία. Για παράδειγμα, κι αν ακόμη θεωρηθεί ότι δικαιολογείται η θέσπιση περιορισμού στο δικαίωμα ελεύθερης επιλογής συζύγου δημοσίου υπαλλήλου, αποκλείεται πάντως η θέσπιση διατάξεως που να επιτρέπει τη συνεκτίμηση της «αφοσιώσεως στα εθνικά ιδεώδη» τρίτων προσώπων συγγενών της συζύγου κατά την χορήγηση άδειας σύναψης γάμου. Επιπροσθέτως, ο έλεγχος της πίστεως προς το δημοκρατικό πολίτευμα του υποψηφίου προς κατάταξη στη χωροφυλακή δεν μπορεί ν' αφορά και πρόσωπα της οικογένειάς του. Από την άλλη πλευρά, οι κρατούμενοι σε φυλακές δεν μπορούν να επικαλεστούν το ανεπιφύλακτα κατοχυρωμένο στο Σύνταγμα δικαίωμα συναθροίσεως σε κλειστό χώρο, γιατί κάτι τέτοιο θα υπέσκαπτε το νόημα της στερήσεως της ελευθερίας ως ποινής. Η απαγόρευση της συναθροίσεως των κρατουμένων επιβάλλεται για λόγους δημοσίου συμφέροντος εκτίσεως ποινών που αναγνωρίζει το Σύνταγμα. Διαφορετικό, βέβαια είναι το ζήτημα της φυσικής ασκήσεως των κρατουμένων σε υπαίθριο χώρο.

Το τμήμα στην απόφασή που εξετάζουμε (97/1980) εσφαλμένως δέχεται ότι η μπλε ποδιά που απαλλάσσει τις μαθήτριες από την ιδιαίτερη μέριμνα για την αμφιέσή τους αποτελεί μέτρο δικαιολογούμενο εκ του επιδιωκόμενου δημοσίου συμφέροντος της άρτιας διαπαιδαγώγησης των μαθητών και δεν προσβάλλει τα εκ του συντάγματος εξασφαλιζόμενα δικαιώματα, των οποίων επιτρέπεται ο περιορισμός εφόσον πρόκειται για λόγους δημοσίου συμφέροντος. Διότι στην συγκεκριμένη περίπτωση, η επιβολή ενός ιδιαίτερου

τύπου αμφιέσεως αφενός δεν προβλέπεται από νόμο σύμφωνα με το Σύνταγμα αφετέρου δε προσβάλλει ουσιωδώς τον πυρήνα των περιοριζόμενων δικαιωμάτων, όπως προαναφέρθηκε. Εφόσον, λοιπόν, ο περιορισμός δεν είναι σύμφωνος με το Σύνταγμα, δεν θα προχωρήσουμε καν στην εξέταση του αν εξυπηρετεί ή όχι δημόσιο συμφέρον.

Ως προς το δεύτερο κριτήριο, θα πρέπει, να διερευνούμε κάθε φορά αν πράγματι εξυπηρετείται η ομαλή και κανονική λειτουργία της δημόσιας Υπηρεσίας / Ιδρύματος, καθώς κι αν επιτυγχάνονται οι σκοποί τους με το εκάστοτε μέτρο.

Το ποσοτικό κριτήριο, δηλαδή η βαρύτητα της πειθαρχικής ποινής (π.χ. αποβολή μιας ημέρας ή δέκα ημερών ή ακόμη κι ενός μηνός) δεν αποτελεί αποφασιστικό κριτήριο της εκτελεστότητας της διοικητικής πράξης. Με τη μέθοδο αυτή παραβλέπεται η ουσία του δικαστικού ελέγχου προς διαπίστωση τυχόν παρανόμου και αντισυνταγματικού περιορισμού των θεμελιωδών ατομικών ελευθεριών του διοικουμένου.

Συνεπώς, το στοιχείο που χαρακτηρίζει μια διοικητική πράξη ως εκτελεστή ή όχι καθορίζεται από τον ίδιο τον δικαστή κατόπιν ελέγχου και δεν αποδεικνύεται. Ο δε έλεγχος της νομιμότητας που ασκείται από τα ανώτατα ακυρωτικά δικαστήρια είναι μεν ελαστικός, ωστόσο, διαμορφώνει την πρακτική της αρχής της νομιμότητας, δηλαδή τον συσχετισμό κρατικής εξουσίας και των ατομικών ελευθεριών κι έτσι αποτελεί την κινητήριο δύναμη διαπλάσεως γενικών αρχών του δημοσίου και ιδίως του διοικητικού δικαίου. Σε καμιά περίπτωση, πάντως δεν πρέπει να υπολανθάνουν μέσα στους κόλπους της δικαστικής εξουσίας τάσεις, οι οποίες ενδέχεται να θεμελιώνουν αποσύνδεση της άσκησης δημόσιας εξουσίας από κανόνες δικαίου σε θέματα που αφορούν στην εσωτερική οργάνωση και λειτουργία της δημόσιας διοίκησης (interna). Μάλιστα με την αυστηρή προϋπόθεση του ορθού ελέγχου της νομιμότητας των διοικητικών διατάξεων, αυτές καθίστανται « έμμεση» πηγή κανόνων του διοικητικού δικαίου.

Ειδικότερα, όσον αφορά στην επιβολή πειθαρχικών κυρώσεων στους μαθητές της Μέσης εκπαίδευσης, αυτή προβλέπεται όταν παραβούν τους κανόνες που διέπουν τη σχολική ζωή(ΠΔ 104/1979, 26 παρ.3). « Η προσήκουσα διαγωγή των μαθητών, νοουμένη ως **έμπρακτη συμμόρφωση** προς τους διέποντας την σχολική **ζωή κανόνες** , αποτελεί υποχρέωση αυτών, πάσα δε παρέκκλιση εκ ταύτης, εκδηλουμένη δι' υπαιτίου πράξεως ή παραλείψεως,...εν ανάγκη αντιμετωπίζεται διά σχολικών κυρώσεων...»(άρθρα 26-28).Συνακόλουθα, το ερώτημα που τίθεται είναι το εξής: Ποιοί είναι αυτοί οι κανόνες που διέπουν τη σχολική αμφίεση των μαθητριών; Ποιές είναι οι σχετικές διατάξεις περί αμφίεσεως βάσει των οποίων επιβλήθηκε η πειθαρχική ποινή στις μαθήτριες, επειδή αρνήθηκαν «να συμμορφωθούν προς τις περί των ο λόγος διατάξεις»; Τέλος, ερωτάται: Ποιά είναι η φύση των σχολικών κανόνων ή σχολικών διατάξεων; Είναι κανόνες δικαίου ή απλώς διοικητικοί κανόνες;

Το θέμα της σχολικής αμφίεσεως έχει ρυθμιστεί μόνο με « διοικητικές διατάξεις» και πιο συγκεκριμένα με εγκυκλίους. Χαρακτηριστικά, η υπ' αριθμ. Φ. 236.5/1/91240/8-10-1974 Εγκύκλιος του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων ορίζει τα εξής: «Αφορμή λαβόντες από το γεγονός, ότι δεν εφαρμόζονται...ομοιόμορφως αι σχετικά περί της καθόλου εμφανίσεως των μαθητών και μαθητριών εγκύκλιοι,..παραγγέλλομεν υμίν τα κάτωθι:

Αι μαθήτριαι εν τω σχολείω υποχρεούνται να έχουν κόμμωση μεν απλή και ουχί εξεζητημένη, ενδυμασία δε (ποδιά) του καθορισμένη χρώματος κυανού μετά λευκού περιλαιμίου, μήκους λελογισμένου. Πέραν τούτων ουδέν έτερον στοιχείον σχετικόν προς την εμφάνισή τους τυγχάνει απαραίτητο». « Η μπλε ποδιά», όπως αναφέρει η Διοίκηση, «τονίζει ότι το γαλανό του Ελληνικού Ουρανού και της Ελληνικής Σημαίας, θεραπεύει την καλαισθησία του παραδοσιακού μας λαού...απαλάσσει τις φτωχές οικογένειες.....από πρόσθετες οικονομικές επιβαρύνσεις και κάτω απ' αυτήν την εξίσωση φτωχών και πλουσίων κοριτσιών καθίσταται απρόσκοπτη και αποδοτικότερη η μάθηση».

Συνάγουμε, λοιπόν, ότι οι σχετικές περί αμφιέσεως διατάξεις, που αποτελούν το έρεισμα δυσμενών ατομικών διοικητικών πράξεων (π.χ. πειθαρχικών ποινών), δεν είναι κανόνες δικαίου, αλλά απλώς εγκύκλιοι διαταγές, δηλ. **«διοικητικές πράξεις κανονιστικού περιεχομένου»**. Κάθε συμπεριφορά ή στάση αντίθετη σε μια εγκύκλιο ή ένα μέτρο εσωτερικό που εκδίδεται κατ' εφαρμογή της εγκυκλίου δεν αποτελεί παράβαση νόμου, εφόσον δεν συνιστά παράβαση υφισταμένων κανόνων δικαίου. Γι' αυτό μια τέτοια συμπεριφορά δεν μπορεί να επιφέρει πειθαρχικές ή άλλης μορφής κυρώσεις. Αν υποθέσουμε ότι θεμέλιο της κύρωσης είναι μια εγκύκλιος ή μέτρο εσωτερικής τάξεως, τότε αναπόφευκτα προκύπτει το πρόβλημα του παραδεκτού της προσβολής τους ενώπιον του ακυρωτικού δικαστή. Γιατί απλούστατα οι πράξεις αυτές της διοίκησης είναι εκτελεστές, αφού επιφέρουν έννομες συνέπειες διόλου ασήμαντες στους διοικουμένους, σχετίζονται κι επενεργούν στα δικαιώματά τους, ιδίως όταν τυχαίνει να είναι και χρήστες δημόσιων υπηρεσιών ή συμπληρώνουν το νόμο με το να δημιουργούν ορισμένες υποχρεώσεις σε βάρος του κοινού κι εξασθενίζουν τα δικαιώματά του, και συνεπώς αποτελεί άρνηση παροχής δικαιοσύνης να μην μπορούν οι διοικούμενοι να απευθυνθούν στον ακυρωτικό δικαστή για να τους παράσχει την σχετική προστασία⁹.

Εύκολα, όμως, μπορεί να αντιληφθεί κανείς ότι το νομικό status των μαθητών δεν μπορεί να εξομοιωθεί με αυτό των δημοσίων υπαλλήλων. Γιατί οι μαθητές, σε αντίθεση με τους δημοσίους υπαλλήλους, δεν αποτελούν έμμεσα κι έμμεσα όργανα του κράτους, δεν διατελούν σε άμεση, υπηρεσιακή και πειθαρχική σχέση προς αυτό ούτε εκτελούν τη θέληση του κράτους κι επομένως η σχολική τους ζωή δεν μπορεί να ρυθμίζεται μόνο με εγκυκλίους. Αντίθετα, οι μαθητές είναι απλώς Έλληνες πολίτες που έχουν δικαίωμα παροχής δωρεάν παιδείας, εκ μέρους του κράτους ώστε να μπορέσουν ν' αποκατασταθούν επαγγελματικά (άρθρα 16παρ.2&3 Σ, 22 παρ.1 Σ), κι έτσι, είναι ευνόητο ότι το μαθητικό καθήκον δεν μπορεί να προσδιορισθεί όπως και το υπαλληλικό καθήκον βάσει εγκυκλίων σε ό,τι αφορά τουλάχιστον την

⁹ Ρώτης Ν., Το Σύνταγμα, τριμηνιαία επιθεώρηση συνταγματικής θεωρίας και πράξεως, Η συνταγματικότητα της ομοιόμορφης αμφίσεσης των μαθητριών (παρατηρήσεις επί της ΣτΕ 97/1980), 1980, σελ. 131, 135-136.

επιβολή υποχρεώσεων (και κυρώσεων) που θίγουν τα ατομικά και κοινωνικά-οικονομικά δικαιώματα των μαθητών, όπως προαναφέρθηκε παραπάνω. Ας αναφερθεί, άλλωστε ότι η ελευθερία των δημοσίων υπαλλήλων περιορίζεται βάσει κανόνων δικαίου (12 παρ.4, 29 παρ.3, 103 παρ.1 Σ & 23 παρ.1, 70επ., 77 επ.,ΥΚ) και όχι βάσει απλών εγκυκλίων.

Συμπερασματικά, λοιπόν, και συνολικά θεωρουμένων όλων των παραπάνω, θα μπορούσαμε να πούμε ότι ο δικαιοδοτικός έλεγχος των ανώτατων ακυρωτικών δεν θα πρέπει να παραλύεται από το γεγονός ότι οι διατάξεις που ρυθμίζουν τη χρησιμοποίηση των Δημοσίων Ιδρυμάτων δεν είναι αληθινοί κανόνες δικαίου, γιατί αν αυτές οι διατάξεις αντιμετωπίζονται σαν να ήταν κανόνες δικαίου τότε ακριβώς έτσι πρέπει ν' αντιμετωπισθούν από τον δικαστή. Και φυσικά, οι διοικητικές πράξεις που εκδίδονται κατ' εφαρμογή των διατάξεων αυτών, θα πρέπει ν' αντιμετωπιστούν σαν **εκτελεστές** και συνεπώς να προσβάλλονται παραδεκτώς με αίτηση ακυρώσεως, ιδίως όταν αυτές θίγουν ατομικά, κοινωνικά-οικονομικά δικαιώματα των διοικουμένων. Διαφορετικά, δεν θα μπορούσε να ελεγχθεί η νομιμότητα, καθώς και η συνταγματικότητα των κανόνων δικαίου ή μόνο διοικητικών που περιορίζουν τις ατομικές ελευθερίες, αλλά και των ατομικών διοικητικών πράξεων που επιβάλλουν εξειδικευμένα τον περιορισμό αυτό. Γιατί δεν πρέπει να λησμονούμε ότι οι συνταγματικές διατάξεις που περιορίζουν ή προστατεύουν την ελευθερία εφαρμόζονται με την « de minimis» δράση των διοικητικών οργάνων¹⁰.

V. Η ανάγκη παροχής δικαστικής προστασίας – το δικαίωμα ακροάσεως του άρθρου 20 παρ. 1 Σ)

Σύμφωνα με το άρθρο 20 παρ.1 Σ , κάθε προσβολή των δικαιωμάτων και συμφερόντων του ενάγοντος ή του προσφεύγοντος μπορεί να οδηγήσει στην προσφυγή στα δικαστήρια, καθώς και στην παροχή προστασίας απ' αυτά. Ως

¹⁰ Τάχος Αναστάσιος, Μέτρα εσωτερικής τάξεως στη Μέση Εκπαίδευση, (παρατηρήσεις επί της ΣτΕ 97/1980), ΕΛΔΔ 1980, σελ. 122

συμφέροντα νοούνται τα έννομα (τα αναγνωριζόμενα από το δίκαιο) και όχι απλώς τα οικονομικά συμφέροντα ούτε τα αντανακλαστικά δικαιώματα, δηλαδή οι δυσμενείς επιρροές κανόνων (αντικειμενικού δικαίου ή γενικών διοικητικών μέτρων). Η δικαστική προστασία πρέπει να είναι **έγκαιρη, πλήρης και αποτελεσματική**, διότι μόνο τότε διεκπεραιώνει σωστά την αποστολή της. Συνεπώς, δεν είναι δυνατόν να περιορίζεται η παροχή της δικαστικής προστασίας από τη μορφή και το είδος των μέτρων, που επιφέρουν την προσβολή των δικαιωμάτων και συμφερόντων του πολίτη.

Η κρατούσα άποψη δέχεται ότι τα μέτρα εσωτερικής τάξης (π.χ. εγκύκλιοι), εφόσον αναφέρονται στα interna της διοίκησης, δηλαδή στο πεδίο του εσωτερικού δικαίου, κι ως εκ τούτου δεν επηρεάζουν τη νομική σφαίρα του πολίτη, δηλαδή τη νομική του κατάσταση, δεν είναι αναγκαία η προσφυγή στη δικαστική εξουσία, αφού ελλείπει η απαραίτητη προϋπόθεση της προσβολής δικαιωμάτων και συμφερόντων του πολίτη.

Ωστόσο, από την παραπάνω έρευνά μας, μπορεί εύκολα να διαπιστώσει κανείς ότι τα διοικητικά μέτρα εσωτερικής φύσεως αναπτύσσουν πολλάκις εξωτερικές έννομες συνέπειες διόλου ασήμαντες στους διοικουμένους, ιδίως όταν τυχαίνει να είναι χρήστες των δημοσίων υπηρεσιών και αποτελεί άρνηση δικαιοσύνης να μην μπορούν οι τελευταίοι ν' απευθυνθούν στον ακυρωτικό δικαστή για να τους παράσχει τη σχετική δικαστική προστασία. Στην περίπτωση αυτή, τα μέτρα πρέπει να καθίστανται προσιτά στον δικαστικό έλεγχο και να θεωρούνται ότι αποτελούν εφαρμοστέο και ελεγκτέο αντικειμενικό δίκαιο. Για παράδειγμα, μια πρόσφατη εγκύκλιος του Υπουργείου Οικονομικών, που αναφέρεται στην παρακράτηση του μηνιαίου φόρου. Με την εγκύκλιο αυτή καθιερώνεται μια ανορθόδοξη διαδικασία υπολογισμού του μηνιαίου φόρου, με συνέπεια να επιβάλλεται η παρακράτηση φόρου από τους μισθωτούς και τους συνταξιούχους, σε ποσό πράγματι μεγαλύτερο από εκείνο που οφείλουν. Συγκεκριμένα, απαγορεύεται ο συμψηφισμός των ποσών φόρου, που έχουν παρακρατηθεί επιπλέον, κατά τους μήνες Ιανουάριο και Φεβρουάριο του 1992, με το φόρο που προκύπτει με βάση το νέο σύστημα παρακράτησης, με αποτέλεσμα όλοι οι μισθωτοί και οι συνταξιούχοι να προπληρώσουν το 1992 ποσόν φόρου μεγαλύτερο από

εκείνο που θα οφείλουν ή τουλάχιστον από εκείνο που όφειλε να τους παρακρατήσει η επιχείρηση.

Όταν λέμε ότι η προσβολή της νομιμότητας από τη διοικητική πράξη είναι ασήμαντη και ανάξια δικαστικής προστασίας, υποσκάπτουμε τα θεμέλια του κράτους δικαίου, το οποίο δεν έχει εξαρτήσει την παροχή πλήρους δικαστικής προστασίας από την αξιολόγηση κάθε φορά της σπουδαιότητας της προσβολής που επιφέρει η παρανομία των διοικητικών πράξεων στο καθιερωμένο σύστημα κανόνων δικαίου. Η δικαστική προστασία θα μπορούσε ν' αποκλειστεί τελείως, αν αυτό ρητώς οριζόταν στο Σύνταγμα, κι έτσι το περιεχόμενο μιας τέτοιας επιταγής δεν θα ερχόταν σε αντίθεση με την κατηγορηματική διάταξη του 95 παρ. 1 εδ.α' Σ κατά την οποία «εις την αρμοδιότητα του ΣτΕ ανήκουν κυρίως : α) η κατ' αίτησης ακύρωση των εκτελεστών πράξεων των διοικητικών αρχών, δι' υπέρβαση εξουσίας ή παράβαση νόμου». Δεν μπορούμε να δεχτούμε, βέβαια, μια τέτοια αντίφαση, αν λάβουμε υπόψη μάλιστα το γεγονός ότι το Σύνταγμά μας είναι ανέκαθεν αυστηρό. Γι' αυτό και είναι απαράδεκτο να μην δεχόμαστε την ακύρωση διοικητικών πράξεων, των οποίων τα έννομα αποτελέσματά τους είναι τάχα ασήμαντα, κατά την κρίση του δικαστή, στους διοικουμένους. Το δίκαιο πρέπει ν' αποκαθίσταται, οποιαδήποτε κι αν είναι η παρανομία της διοίκησης. Η αλληλεξάρτηση της απονομής της δικαιοσύνης δεν συνάδει με τον δικαιοκρατικό χαρακτήρα της πολιτείας.

Ούτε, βέβαια, είναι σοβαρό το επιχείρημα που επικαλείται ότι το απαράδεκτο της αίτησης ακυρώσεως κατά των μέτρων εσωτερικής τάξεως οδηγεί στην αποσυμφόρηση των διοικητικών δικαστηρίων από ασήμαντα θέματα. Και αυτό, διότι η παροχή δικαστικής προστασίας πρέπει να είναι πλήρης και καθολική, δηλαδή να είναι σε θέση να εξυπηρετεί πάντοτε τον πολίτη, οποιαδήποτε κι αν είναι τα προστατευόμενα συμφέροντα ή δικαιώματα, διότι διαφορετικά δεν είναι δυνατόν η δικαιοσύνη να εδραιώσει στην ψυχή του πολίτη την πανταχού ύπαρξη του κράτους δικαίου¹¹.

¹¹ Ρώτης Ν., Το Σύνταγμα, τριμηνιαία επιθεώρηση συνταγματικής θεωρίας και πράξεως, Η συνταγματικότητα της ομοιόμορφης αμφίσεσης των μαθητριών (παρατηρήσεις επί της ΣτΕ 97/1980), 1980, σελ. 132-133..

Η συνταγματική διάταξη του 20 παρ.1 του Σ εγγυάται την προστασία υποκειμενικών δικαιωμάτων ,τα οποία δεν πηγάζουν μόνο από νομικές διατάξεις , που παρέχουν στον ιδιώτη ρητά αξιώσεις και δικαιώματα , αλλά και από κανόνες δικαίου που προστατεύουν τουλάχιστον έμμεσα, και τα συμφέροντα των ιδιωτών.

Συνεπώς, για τη συνταγματική εγγύηση του 20 παρ. 1 του Σ, καθοριστική σημασία έχει αν η συγκεκριμένη διοικητική ενέργεια έχει ως αποτέλεσμα την προσβολή των δικαιωμάτων και συμφερόντων του ιδιώτη ή αν παρέχονται νέα υποκειμενικά δικαιώματα, πρέπει να ερευνηθεί αν εκπληρώνονται οι προϋποθέσεις για τη δεσμευτική διαμόρφωση υποκειμενικών δικαιωμάτων¹².

V. Αναλυτική περιπτώσιολογία

1. ΔΗΜΟΣΙΟΨΠΑΛΛΗΛΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

α) ΣτΕ 1487/1998 (Υπόθεση ελεύθερης έκφρασης γνώμης δημοσίου υπαλλήλου)

Η απόφαση του Ειδικού Υπηρεσιακού Πενταμελούς Πειθαρχικού Συμβουλίου Υπαλλήλων του Περιφερειακού- Γενικού Νοσοκομείου Αθηνών «ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ», με την οποία επιβλήθηκε στην προσφεύγουσα, μόνιμη υπάλληλο, μαία του Νοσοκομείου αυτού, κατά πλειοψηφία, πειθαρχική ποινή της των αποδοχών πέντε (5) ημερών για το πειθαρχικό παράπτωμα της μη προσήκουσας συμπεριφοράς προς τους Προϊσταμένους και λοιπούς υπαλλήλους, είναι μέτρο εσωτερικής τάξης, διότι συμβάλλει στην ομαλή λειτουργία του νοσοκομείου και συνεπώς απαραδέκτως προσβάλλεται με αίτηση ακυρώσεως.

β) ΣτΕ 1770/1997 (Υπόθεση δημοσίων υπαλλήλων του ναυστάθμου Κρήτης)

¹² Γέροντας Α., Οι Εγκύκλιοι (νομική φύση, διακρίσεις, δικαστικός έλεγχος),1993 Αθήνα-Κομοτηνή, σελ.483-485.

Η διοικητική πράξη του Υπουργού Προεδρίας, με την οποία αποφασίζεται η καθιέρωση ενιαίου συστήματος ελέγχου της προσελεύσεως και αποχωρήσεως δημοσίων υπαλλήλων με τη σήμανση δελτίου παρουσίας προκειμένου να επιτευχθεί η διασφάλιση της τήρησης ωραρίου , και οι λοιπές προσβαλλόμενες πράξεις, με τις οποίες αποφασίζεται η εφαρμογή του συστήματος αυτού στους πολιτικούς υπαλλήλους που υπηρετούν στο ναύσταθμο της Κρήτης, είναι μέτρα εσωτερικής τάξεως απαραδέκτως προσβαλλόμενα με αίτηση ακυρώσεως. Με τα μέτρα αυτά δεν μεταβάλλεται ούτε επηρεάζεται η υποχρέωση των υπαλλήλων για την τήρηση του κανονικού ωραρίου εργασίας η οποία απορρέει από τον Υπαλληλικό Κώδικα , ούτε επέρχονται συνέπειες στην υπηρεσιακή τους κατάσταση αλλά καθιερώνεται στα πλαίσια της ιεραρχικής σχέσεως που τους συνδέει με το Δημόσιο και του ανήκοντος στην προϊσταμένη αρχή δικαιώματος ελέγχου τηρήσεως των υποχρεώσεων τους σύστημα ελέγχου της τηρήσεως του ωραρίου εργασίας με τα δεδομένα αυτά, η προαναφερθείσα ρύθμιση, η οποία αποβλέπει στην εξασφάλιση της ομαλής και απροσκόπτου λειτουργίας τη δημόσιας υπηρεσίας.

γ) ΔεφΑθ 320/1980 (Υπόθεση αρχιφύλακα)

Η απόφαση του ανακριτικού συμβουλίου της πειθαρχικής ποινής της αργίας εις βάρος του αστυνομικού , για διαγωγή ασυμβίβαστη προς την ιδιότητά του διότι αυτός εκφράστηκε κατά τρόπο υπηρεσιακώς απαράδεκτο ασκώντας κριτική εις βάρος της κυβέρνησης, για το λόγο του ότι δεν επιτρέπει στον βουλευτή Φ. να ομιλεί από το βήμα της βουλής των Ελλήνων, απαραδέκτως προσβάλλεται με αίτηση ακυρώσεως, εφόσον συμβάλλοντας στην αποδοτικότερη λειτουργία του αστυνομικού σώματος, αποτελεί μέτρο εσωτερικής τάξεως. Η ουσιαστική εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών από το πειθαρχικό συμβούλιο είναι νόμιμη κι επαρκής και συνεπώς δεν ελέγχεται ακυρωτικώς.

Σύμφωνα με την 5 παρ.1 Σ, ο καθένας δικαιούται ν' αναπτύξει ελεύθερα την ο προσωπικότητά του και να συμμετέχει στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της χώρας, εφόσον δεν προσβάλλει τα δικαιώματα των άλλων και δεν παραβιάζει το Σύνταγμα και τα χρηστά ήθη. Σύμφωνα δε με την 14

παρ.1 Σ, ο καθένας δικαιούται να εκφράζει και να διαδίδει προφορικά, εγγράφως και διά του τύπου τους στοχασμούς του, τηρώντας τους νόμους του κράτους. Επίσης, κατοχυρώνεται, πλην των άλλων, και το δικαίωμα δημόσιας εκδήλωσης γραπτώς ή προφορικά των πολιτικών φρονημάτων των πολιτών. Ωστόσο, όταν πρόκειται για δημοσίους υπαλλήλους, και δη αστυνομικούς, τίθενται περιορισμοί στα εν λόγω συνταγματικά κατοχυρωμένα ατομικά δικαιώματα, οι οποίοι πηγάζουν από την ειδική κι εκούσια εξουσιαστική σχέση που τους συνδέει με το κράτος, αποτελούν αναγκαία προϋπόθεση για την συνταγματική κατοχύρωση της μονιμότητάς του (103 παρ.4 Σ), και συναρτώνται άμεσα προς τις αρχές της αμεροληψίας και της πολιτικής ουδετερότητας της δημόσιας υπηρεσίας. Τέτοιοι περιορισμοί συνάγονται και από ρητές συνταγματικές διατάξεις (29 παρ. 3 , 56 παρ. 1, 103 παρ.1). Η άσκηση δημόσιας κριτικής της πολιτικής της Κυβέρνησης κατά τη διάρκεια υπηρεσίας συνιστά, πράγματι, διαγωγή ασυμβίβαστη με προς την ιδιότητα του αστυνομικού.

2. ΣΤΡΑΤΟΣ .

α) ΣτΕ 2209/1977 (Υπόθεση ελεύθερης έκφρασης γνώμης στρατιωτικού-ελευθερία έκφρασης του τύπου)

Το πρακτικό του Δευτεροβάθμιου Ανακριτικού Συμβουλίου Χωροφυλακής, με το οποίο αποφασίστηκε η απόταξη του αιτούντος, χωροφύλακος, υπηρετούντος στην Χίο τον Φεβρουάριο του 1975, εκ του σώματος για τον λόγο του ότι προμηθεύτηκε και διάβαζε τις εφημερίδες, που απηχούσαν κομμουνιστικές απόψεις: Αυγή και Ριζοσπάστης εκτός της Λέσχης Χωροφυλακής και κατόπιν παρατήρησης βαθμοφόρου, συναναστρεφόταν με άτομα νεαρά, καθώς και συμμαθητές του στο Γυμνάσιο, οι οποίοι συμμετείχαν σε αριστερές οργανώσεις, και, τέλος, τον Ιούλιο του 1976 συνδέθηκε με ομάδα αλλοδαπών τουριστών, τους οποίους μετέφερε με το αυτοκίνητό του και συνήψε ιδιαίτερες σχέσεις με αλλοδαπή, παραδεκτώς προσβάλλεται με αίτηση ακυρώσεως. Αν και το εν λόγω πρακτικό αποτελεί μέτρο εσωτερικής πράξης, σύμφωνα με τ' ανωτέρω, προσβάλλει θεμελιώδη δικαιώματα του χωροφύλακα.

Σύμφωνα με το Σύνταγμα, όλοι οι πολίτες έχουν το δικαίωμα της ελεύθερης έκφρασης των φιλοσοφικών, θρησκευτικών και πολιτικών πεποιθήσεών τους, το οποίο περιλαμβάνει την ελευθερία της γνώμης και την ελευθερία της αντλήσεως πληροφοριών ή ιδεών από κάθε προσιτό μέσο ενημερώσεως και της περαιτέρω μεταφοράς τούτων, χωρίς, κατ' αρχήν, η κρατική εξουσία να έχει δικαίωμα επεμβάσεως. Μπορεί, βέβαια, όσον αφορά στους δημοσίους υπαλλήλους, και ειδικότερα τους στρατιωτικούς να τίθενται ορισμένοι περιορισμοί, ωστόσο, αυτοί οι περιορισμοί ουδέποτε μπορούν να οδηγήσουν σε κατάργηση του αναφερθέντος ατομικού δικαιώματος. Οι περιορισμοί αυτοί συνοδεύουν τους υπαλλήλους κατά την άσκηση των καθηκόντων τους και συνίστανται στο ότι ο υπάλληλος δεν μπορεί να κάνει χρήση της ιδιότητάς του για να διαδίδει τις ιδέες του και δεν μπορεί να επηρεάζεται από τις πολιτικές του πεποιθήσεις ως ιδιώτη ή αυτών προς τους οποίους έρχεται σε υπηρεσιακή επαφή, κι επίσης οφείλει ν' απέχει από κάθε πράξη η οποία θα μπορούσε να δημιουργήσει αμφιβολίες ως προς τη νομιμότητα του στο δημοκρατικό πολίτευμα και την ιεραρχική υποταγή του στην νόμιμη κυβέρνηση. Ο δημόσιος υπάλληλος, όμως, εκτός υπηρεσίας, σεβόμενος πάντα την επιβαλλόμενη από την ιδιότητά του υποχρέωση διακριτικότητας απέναντι στους τρίτους και το κράτος δικαιούται να εκφράζεται ελεύθερα, εφόσον, βέβαια, λαμβανομένου υπ' όψη του ειδικού καθεστώτος πειθαρχίας των στρατιωτικών, η άσκηση αυτού του δικαιώματος δεν οδηγεί σε ανεπίτρεπτη ανάμιξη σε πολιτικές διενέξεις.

Επίσης, το Σύνταγμα κατοχυρώνει την ελευθερία και την ακώλυτη ελευθερία του τύπου χωρίς καμιά διάκριση από πλευράς περιεχομένου των εντύπων από απόψεως ιδεολογικού περιεχομένου, η προμήθεια κι ανάγνωση αυτών δεν μπορεί να εμποδιστεί με οποιονδήποτε τρόπο και μάλιστα διά της διακρίσεως των εφημερίδων σε «εθνικόφρονες», των οποίων επιτρέπεται η ανάγνωση από τους στρατιωτικούς και σε νομίμως κυκλοφορούσες «κομμουνιστικές» των οποίων δεν επιτρέπεται η προμήθεια και η ανάγνωση. Συνεπώς, η προμήθεια και η ανάγνωση των εφημερίδων «ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ» κι «ΑΥΓΗ» δεν συνιστά πειθαρχικό παράπτωμα, κι άρα το προσβαλλόμενο πρακτικό συνιστά μια παράνομη διοικητική πράξη.

Τέλος, η συναναστροφή του αιτούντος με συμμαθητές του που πρόσκεινται σε αριστερές οργανώσεις, καθώς κι η σύναψη δεσμών φιλίας με τουρίστες και ιδιαίτερου δεσμού με αλλοδαπή, δεν συνιστούν πειθαρχικό παράπτωμα, διότι δεν αποδίδονται σ' αυτόν κι άλλες πράξεις γκαρτικού οργάνου και του Σώματος, στο οποίο ανήκει, αλλά δικαίωμά του ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητάς του.

β) ΣτΕ 2649/1998 (Υπόθεση αναφορών παραπόνων αξιωματικών)

Οι πράξεις προϊσταμένων αξιωματικών, με οποίες ανατίθεται η εκτέλεση υπηρεσίας όπως κι η υπηρεσία επόπτη ασφαλείας στρατοπέδου, καθώς κι εκείνες με τις οποίες απορρίπτονται αναφορές παραπόνων αξιωματικών σχετικώς με τις διαταγές ανωτέρων τους, με τις οποίες τους αποτελούν μέτρα εσωτερικής τάξεως στερούμενα εκτελεστού χαρακτήρα, εφόσον οι πράξεις των ανωτέρων ανάγονται στην εσωτερική λειτουργία του στρατοπέδου.

γ) ΔεφΑθ 311/1980 (Υπόθεση σμηναγού)

Η διαταγή του συγκροτηθέντος Δευτεροβάθμιου Ανακριτικού Συμβουλίου του Αρχηγείου Αεροπορίας, με την οποία επιβλήθηκε ποινή στον αιτούντα σμηναγό κι απέρριψε προσφυγή του κατά γνωμοδότησης του Πρωτοβάθμιου Ανακριτικού Συμβουλίου που είχε αποφανθεί ομοίως με το Δευτεροβάθμιο, επειδή ο σμηναγός άσκησε δημόσια κριτική κατά σχεδίου νόμου, που ενοποίησε τις επετηρίδες κι εθίγη κατά την σειρά αρχαιότητας του, παραδεκτώς προσβάλλεται με αίτηση ακυρώσεως. Παρόλο που είναι μέτρο εσωτερικής τάξεως, περιορίζει θεμελιώδη δικαιώματα του αξιωματικού.

Κατά το ισχύον Σύνταγμα(άρθρα 5, 10, 13 & 14), όλοι οι πολίτες έχουν το δικαίωμα της ελεύθερης έκφρασης, προφορικώς ή εγγράφως, των πεποιθήσεών τους (πολιτικών, θρησκευτικών, φιλοσοφικών, κ.τ.λ.), το δικαίωμα δε τούτο περιλαμβάνει και την ελευθερία έκφρασης της γνώμης τους επί των αναφερόμενων θεμάτων στην επαγγελματική τους κατάσταση. Και να μεν, όσον αφορά στους δημοσίους υπαλλήλους επιβάλλονται κάποιοι περιορισμοί λόγω της εκούσιας, ειδικής κι εξουσιαστικής σχέσης, ωστόσο οι περιορισμοί αυτοί δεν φτάνουν μέχρι το σημείο να καταργούν ή ν' αποδυναμώνουν το ως άνω ατομικό δικαίωμα. Γι' αυτό και οι εν λόγω

περιορισμοί προβάλλονται από ρητές νομοθετικές διατάξεις και φυσικά δεν μπορούν να οδηγήσουν στην απαγόρευση άσκησης δημόσιας κριτικής ενεργειών κρατικών οργάνων, που αναφέρονται στην υπαλληλική κατάσταση κι εν γένει σταδιοδρομία των στρατιωτικών ούτε, συνακόλουθα μπορεί η άσκηση δημόσιας κριτικής να συνιστά πειθαρχικό παράπτωμα, εφόσον διενεργείται αυτή με την επιβαλλόμενη διακριτικότητα και γλωσσική εγκράτεια.

3. ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΑ

α) ΣτΕ 2678/2001

Η απόφαση του ΔΣ νοσοκομείου « Ο Ευαγγελισμός» της 15^{ης} συν./ 17.3.1999 με θέμα « κατανομή ειδικευομένων γιατρών στην Πνευμονολογία και τρόπος λειτουργίας για την καλύτερη εξυπηρέτηση των «ασθενών» εξεδόθη κατ' εφαρμογή νομοθεσίας που αφορά την οργάνωση και λειτουργία του νοσοκομείου-νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου και αφορά στα εξής θέματα: 1) ανάθεση στην αναπληρώτρια Διευθύντρια του Πνευμονολογικού Τμήματος της επιστημονικής υπευθυνότητας και του συντονισμού του βρογχοσκοπικού εργαστηρίου, 2) καθορισμός του αριθμού των κλινών για καθένα από τους δύο αναγκαίες για την αντιμετώπιση των πνευμονολογικών ασθενών που νοσηλεύονται στους παθολογικούς τομείς χρησιμοποιούνται, από κοινού, αναλόγως των αναγκών, με το Πνευμονολογικό Τμήμα και την Κλινική Εντατικής Θεραπείας , καθώς και ότι τα δύο αυτά τμήματα θα καλύπτονται εναλλάξ τις ανάγκες των πνευμονολογικών ασθενών με νοσηλεία, εφημερίες, εξωτερικά ιατρεία. Η ρύθμιση αυτή έχει την έννοια εχρησιμοποίηση όλων των κλινών των παθολογικών τομέων , δηλαδή πέραν αυτών του Πνευμονολογικού Τμήματος και της Κ.Ε.Θ., 4) η ευθύνη και παρακολούθηση των ασθενών θ' ανήκει στο Τμήμα που ενήργησε την εισαγωγή τους στο Νοσοκομείο, 5) καθορισμός του αριθμού των ειδικευομένων ιατρών κάθε τμήματος, ο οποίος αποτελεί απλή εφαρμογή του νόμου σε συνδυασμό με τον αριθμό κλινών των δύο παραπάνω Τμημάτων, ενώ οι λοιπές ρυθμίσεις αφορούν την εσωτερική οργάνωση της ειδικευόμενων ιατρών και αποβλέπουν στη βελτίωση του τρόπου εκπαιδύσεως τους, 6) ανάθεση σε μέλος του επιστημονικού προσωπικού του

Νοσοκομείου της ευθύνης κι εποπτείας για την ανάπτυξη και λειτουργία του Πνευμονολογικού Εργαστηρίου μη προβλεπόμενου ακόμη στον Οργανισμό του Νοσοκομείου. Η ανωτέρω απόφαση ως προς όλα τα σκέλη της απαραδέκτως προσβάλλεται με αίτηση ακυρώσεως, εφόσον αποτελεί μέτρο εσωτερικής τάξεως α ναγόμενο αφενός μεν στην εσωτερική οργάνωση των υπηρεσιακών μονάδων νοσοκομείου αφετέρου δε στην προετοιμασία της δημιουργίας νέας οργανωτικής μονάδος, η διοικητική υπαγωγή της οποίας θα ρυθμιστεί με άλλη πράξη.

β) ΣτΕ 2671/2001

Η απόφαση του ΔΣ του Νοσηλευτικού Ιδρύματος Μετοχικού Ταμείου Στρατού « Λειτουργία Καρδιοχειρουργικής Κλινικής» που περιορίζει την εισαγωγή μη δικαιούχων ασθενών στο Τμήμα, που αποτελούσε μια από τις αιτίες δυσλειτουργίας του νοσοκομείου, στον ίδιο αριθμό με τους εισαγόμενους δικαιούχους, αποτελεί μέτρο εσωτερικής τάξης αναγόμενο στην εσωτερική οργάνωση της εργασίας ενός Τμήματος του Νοσοκομείου, εν όψει των συνθηκών λειτουργίας, όπως αυτές διαμορφώθηκαν με τις προηγούμενες μη προσβαλλόμενες αποφάσεις του ΔΣ. Συνεπώς, η απόφαση αυτή, λόγω του ανωτέρω χαρακτήρος της, προσβάλλεται απαραδέκτως με την κρινόμενη αίτηση ακυρώσεως.

γ) ΣτΕ 202/1997

Η πράξη της Εφορείας του Αρεταίειου Νοσοκομείου, με την οποία επανήρchiσε η διακοπείσα κατά το παρελθόν άτυπη λειτουργία του Ιατρείου Θεραπείας και Ανακουφίσεως πόνου, το οποίο υπήχθη απευθείας στην Εφορεία του καθ' ου η αίτηση Νοσοκομείου, και απεφασίσθη η παρεμβαίνουσα να είναι υπεύθυνη έναντι της Εφορείας για τα τρέχοντα θέματα λειτουργίας του Ιατρείου, αποτελεί μέτρο εσωτερικής τάξεως στερούμενο εκτελεστού χαρακτήρα, και συνεπώς απαραδέκτως προσβάλλεται με αίτηση ακυρώσεως.

4. ΜΕΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

α) 99/1987 (Υπόθεση αποβολής 5 ημερών)

Η απόφαση του Συλλόγου Καθηγητών του πρώτου Λυκείου Ναυπλίου, με την οποία επιβλήθηκε η πειθαρχική κύρωση της αποβολής των πέντε ημερών, καθώς και με την οποία χαρακτηρίστηκε ως κόσμια η διαγωγή του αιτούντος για το σχολικό έτος 1984-1985 αποσκοπεί στην ομαλή λειτουργία του σχολείου και στη διατήρηση της αναγκαίας πειθαρχίας σ' αυτό και γι' αυτό συνιστά μέτρο εσωτερικής τάξης, χωρίς άμεσες δυσμενείς περαιτέρω συνέπειες για το μαθητή. Η απόφαση του Συλλόγου των Καθηγητών στηρίχτηκε στο π.δ 104/89, σύμφωνα με το οποίο, **πρώτον** η συμπεριφορά των μαθητών που εκδηλώνεται με οποιονδήποτε τρόπο συνιστά τη διαγωγή τους, **δεύτερον** η διαγωγή των μαθητών περιλαμβάνεται μεταξύ των στοιχείων της σχολικής καταστάσεως των μαθητών και καταχωρίζεται στα οικεία βιβλία, **τρίτον** η προσήκουσα διαγωγή τους αποτελεί υποχρέωσή τους, αλλιώς ανάγεται σε αντικείμενο παιδαγωγικού ελέγχου, **τέταρτον** δίδονται τα χαρακτηριστικά στοιχεία των εξής ειδών διαγωγής «κοσμοιότητα», «κόσμια» κι «επίμεμπτη», **πέμπτον** ο ετήσιος χαρακτηρισμός διαγωγής ενεργείται κατά τη λήξη του διδακτικού έτους, έκτον ο χαρακτηρισμός της διαγωγής μαθητών, ως καθαρώς παιδαγωγικού χαρακτήρος δεδομένου, αποτελεί στοιχείο σχολικής αποκλειστικής χρήσης.

Εξάλλου, ο δυσμενής χαρακτηρισμός της διαγωγής μαθητή ως "κοσμίας" ή "επίμεμπτης" ελέγχεται μόνο από την άποψη της αιτιολογίας και δεν υπόκειται σε περαιτέρω ακυρωτικό έλεγχο, διότι είναι προϊόν ουσιαστικής εκτίμησης και αξιολόγησης της συμπεριφοράς που επέδειξε ο μαθητής κατά την διάρκεια του έτους.

Αξίζει ν' αναφερθεί ότι, κατ' άρθρ. 26 I 3, 27 και 28 § I Π.Δ. 1841/79, οι πράξεις των αρμόδιων σχολικών οργάνων με τις οποίες επιβάλλονται σε μαθητές οι κατ' άρθρ. 27 του ανωτέρω Π.Δ. ποινές, εκτος από την ποινή της αλλαγής του σχολικού περιβάλλοντος, αποσκοπούν στη διατήρηση της αναγκαίας στο σχολείο πειθαρχίας και γενικώς στην ομαλή λειτουργία του. Συνεπώς, συνιστούν μέτρα εσωτερικής τάξεως, τα οποία στερούνται εκτελεστού χαρακτήρα και δεν προσβάλλονται παραδεκτώς με αίτηση ακυρώσεως. Αντιθέτως, αντιθέτως, οι πράξεις με τις οποίες επιβάλλεται η ποινή της αλλαγής του σχολικού περιβάλλοντος αποτελούν, λόγω της

σημασίας τους και των άμεσων δυσμενών συνεπειών που συνεπάγονται σε βάρος των τιμωρουμένων μαθητών, εκτελεστές διοικητικές πράξεις και παραδεκτώς προσβάλλονται με το ένδικο μέσο της αίτησης ακυρώσεως.

5. ΚΛΗΡΟΣ

α)1416/1989 (Υπόθεση απομάκρυνσης μητροπολιτών)

Η απόφαση της Ιεράς Συνόδου, με την οποία ο μητροπολίτης απομακρύνθηκε από το θρόνο του επηρεάζει δυσμενώς την κοινωνική ζωή του τελευταίου, ακόμη κι αν συμβάλλει στην αποκατάσταση της εκκλησιαστικής τάξης. Για τον ανωτέρω λόγο, θα πρέπει να θεωρηθεί ότι το εν λόγω μέτρο διαπνέεται από εκτελεστότητα, και συνεπώς παραδεκτώς ασκείται η αίτηση ακυρώσεως.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Διαφαίνεται, λοιπόν, από την ανωτέρω έρευνα ότι τα μέτρα εσωτερικής πράξης, ως διοικητικές πράξεις, συμβάλλουν σημαντικά στην εσωτερική οργάνωση, καθώς και στην ομαλή λειτουργία της δημόσιας διοίκησης. Είναι, συνεπώς, εύλογο το γεγονός ότι δεν έχουν εκτελεστό χαρακτήρα κι επομένως απαραδέκτως προσβάλλονται με αίτηση ακυρώσεως, υπό την προϋπόθεση, βέβαια ότι δεν θίγουν το νομικό status των πολιτών και τα έννομα συμφέροντά τους. Ωστόσο, θα πρέπει σοβαρά να λαμβάνεται υπόψη η περίπτωση που κάποιο μέτρο εσωτερικής τάξης μεταβάλλει δυσμενώς τα δικαιώματα και το status των πολιτών. Αν τέτοιου είδους μέτρα διεισδύουν στον χώρο των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ανθρώπου, τότε ορθότερο θα ήταν να υφίστανται ακυρωτικό έλεγχο. Αυτό, άλλωστε θα ήταν πιο σύμφωνο και με το συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα της δικαστικής προστασίας (20 παρ.1 Σ), καθόσον το τελευταίο παρέχει πλήρη δικαστική προστασία σε όλους κι έναντι κάθε μορφής άσκησης δημόσιας εξουσίας.

ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΜΕΤΡΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΤΑΞΗΣ (MEASURES OF INTERNAL ORGANISATION).

ΠΕΡΙΛΗΨΗ:

A) ΕΛΛΗΝΙΚΗ:

Τα μέτρα εσωτερικής τάξης, ως διοικητικές πράξεις, συμβάλλουν σημαντικά στην εσωτερική οργάνωση, καθώς και στην ομαλή λειτουργία των τομέων της δημόσιας διοίκησης, όπως το σχολείο, ο στρατός, τα νοσοκομεία, καθώς κι ο δημοσιοϋπαλληλικός τομέας. Είναι, συνεπώς, εύλογο το γεγονός ότι δεν έχουν εκτελεστό χαρακτήρα κι επομένως απαραδέκτως προσβάλλονται με αίτηση ακυρώσεως, υπό την προϋπόθεση, βέβαια ότι δεν θίγουν τη διαμορφωθείσα νομική κατάσταση των πολιτών και τα έννομα συμφέροντά τους. Ωστόσο, θα πρέπει σοβαρά να λαμβάνεται υπόψη η περίπτωση που κάποιο μέτρο εσωτερικής τάξης μεταβάλλει δυσμενώς τα δικαιώματα και το status των πολιτών. Αν τέτοιου είδους μέτρα διεισδύουν στον χώρο των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ανθρώπου, τότε ορθότερο θα ήταν να προσβάλλονται παραδεκτώς με αίτηση ακυρώσεως. Αυτό, άλλωστε θα ήταν πιο σύμφωνο και με το συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα της δικαστικής προστασίας (20 παρ.1 Σ), καθόσον το τελευταίο παρέχει πλήρη δικαστική προστασία σε όλους κι έναντι κάθε μορφής άσκησης δημόσιας εξουσίας κι εφόσον, φυσικά προσβάλλονται τα δικαιώματα και τα συμφέροντα του πολίτη.

B) ΑΓΓΛΙΚΗ:

Measures of internal organization, as administrative acts, significantly contribute to the internal organization and to the normal function of the public administration sectors', (school, army, hospital) as well. Consequently, it is justifiable that these measures are not enforceable, and thus cannot be cancelled by the diriment court, on the condition that they do not go against the citizens' pre-shaped legal status and lawful interests. However, the case of

the measures adversely changing the legal status of the citizen should be taken into consideration seriously. If such kind of measures affect indefeasible human rights, it is proper that they should be offended against the diriment court. Furthermore, this would be more constitutional, as the right of the provision of judicial protection is constitutionally entrenched. According to this fundamental right, full judicial protection should be given to every single citizen on the condition that his rights and his lawful interests are adversely affected.

ΛΗΜΜΑΤΑ:

Μέτρα εσωτερικής τάξεως (*measures of internal organization*)

Διοικητική Πράξη (administrative act)

Εκτελεστός (*enforceable*)

Ακυρωτικό δικαστήριο (*diriment court*)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Γέροντας Α., Οι Εγκύκλιοι (νομική φύση, διακρίσεις, δικαστικός έλεγχος),1993 Αθήνα-Κομοτηνή.
- Δατόγλου Π.Δ., Διοικητικό Δικονομικό Δίκαιο,(3^η αναθεωρημένη έκδοση), εκδόσεις ΑΝΤ. Ν. ΣΑΚΚΟΥΛΑ, 2204, Αθήνα Κομοτηνή.
- Δαγτόγλου Π.Δ., Συνταγματικό Δίκαιο-Ατομικά Δικαιώματα Α'(2^η Αναθεωρημένη Έκδοση), Εκδόσεις Αντ.Ν.ΣΑΚΚΟΥΛΑ, ΑΘΗΝΑ-ΚΟΜΟΤΗΝΗ, 2005
- Δημητρόπουλος Ανδρέας, Συνταγματικά Δικαιώματα, Γενικό Μέρος Σύστημα Συνταγματικού Δικαίου, Τόμος Γ΄ , Ημίτομος Α΄, Αθήνα 2005.
- Κυριακόπουλος Ηλίας, Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο, 4^η έκδοση, Β΄ Γενικό Μέρος, 1961, Μονογραφίες Συνταγματικού Δικαίου, 1992.
- -Λαζαράτος Πάνος, Το δικαίωμα ακροάσεως στη διοικητική διαδικασία,
- Ρώτης Ν., Το Σύνταγμα, τριμηνιαία επιθεώρηση συνταγματικής θεωρίας και πράξεως, Η συνταγματικότητα της ομοιόμορφης αμφίεσης των μαθητριών (παρατηρήσεις επί της ΣτΕ 97/1980), 1980.
- Σπηλιωτόπουλος Π. Επαμεινώνδας, Εγχειρίδιο διοικητικού δικαίου 1\2, Αθήνα-Κομοτηνή.
- Στασινόπουλος Δ. Μιχ., Δίκαιο των Διοικητικών Πράξεων, 1951
- Τάχος Αναστάσιος, Μέτρα εσωτερικής τάξεως στη Μέση Εκπαίδευση, (παρατηρήσεις επί της ΣτΕ 97/1980), ΕΔΔΔ 1980.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑΣ

ΣτΕ 1487/1997 (τμ. ΣΤ')

Δημόσιοι υπάλληλοι - Πειθαρχικό δίκαιο - Δικαίωμα προηγούμενης ακρόασης.

Η κλήση σε απολογία του εγκαλουμένου υπαλλήλου αποτελεί ουσιώδη τύπο της πειθαρχικής διαδικασίας και οδηγεί η παράλειψη του σε ακυρότητα της πειθαρχικής απόφασης, εκτός αν ο υπάλληλος προσέλθει και απολογηθεί ενώπιον του συμβουλίου και αυτό κρίνει ότι η απολογία αυτή μπορεί να καλύψει την ανωτέρω παράλειψη. Επιβολή της πειθαρχικής ποινής του προστίμου για το πειθαρχικό παράπτωμα της μη προσήκουσας συμπεριφοράς.

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριο του στις 3 Φεβρουαρίου 1997 με την εξής σύνθεση : Αν. Μαρίνος Αντιπρόεδρος Πρόεδρος του ΣΓ Τμήματος Ν. Ντούβας Φ. Αρναούτογλου, Ε Δαρζέντας Λπς Συγγύνα, Σύμβουλοι, Δ. Κυριλλόπουλος Β. Ραυτοπούλου, Πάρεδροι Γραμματέας ο Β. Μανωλόπουλος Γραμματέας του ΣΤ Τμήματος

Γιαναδικάσατπατιό28Ιουλίου19927ίροσφυγή:της ,μόνιμης υπαλλήλου του Περιφερειακού Γενικού Νοσοκομείου Αθηνών, η οποία δεν παρέστη αλλά νομιμοποίησε τον παραστάνα δικηγόρο στην πρώτη επί ακροατηρίου συζήτηση, με πληρεξούσιο, κατά του Περιφερειακού Γενικού Νοσοκομείου Αθηνών "Αλεξάνδρα", το οποίο δεν παρέστη, και κατά της υπ! αριθμ 6/7-5-1992 απόφασεως του Υπηρεσιακού και Πειθαρχικού Συμβουλίου του Περιφερειακού Γενικού Νοσοκομείου Αθηνών "Αλεξάνδρα". Η εκδίκαση άρχισε με την ανάγνωση της εκθέσεως της Εισηγήτριας Παρέδρου Β. Ραυτοπούλου.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση, το δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη σε αίθουσα του Δικαστηρίου και, αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα, σκέφθηκε κατά το νόμο:

Επειδή για την άσκηση της κρινόμενης προσφυγής έχουν καταβληθεί τα νόμιμα τέλη και το παράβολο (υπ! αριθ. 518799, 518800/92 διπλότυπα είσπραξη; Δ.Ο.Υ. Δικαστικών Εισπραξεων Αθηνών και 1520418,4186751 ειδικά έντυπα παραβόλου).

Επειδή με την προσφυγή αυτή ζητείται η εξαφάνιση της υπ! αριθ. 6/7-5-1992 απόφασεως του Ειδικού Υπηρεσιακού Πενταμελούς Πειθαρχικού Συμβουλίου Υπαλλήλων του Περιφερειακού - Γενικού Νοσοκομείου Αθηνών "ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ", με την οποία επιβλήθηκε στην προσφεύγουσα, μόνιμη υπάλληλο, μαία του Νοσοκομείου αυτού, κατά πλειοψηφία, πειθαρχική ποινή της στέρησης των αποδοχών πέντε (5) ημερών για το πειθαρχικό παράπτωμα της μη προσήκουσας συμπεριφοράς προς τους Προϊσταμένους και λοιπούς υπαλλήλους (αρθ. 206 παρ.1 εδ. Ιγ' του Υ.Κ.). Επειδή, η υπόθεση αυτή παρατέμφθηκε στο Τμήμα επταμελούς συνθέσεως με την υπ* αριθ. 3970/1996 απόφαση του Τμήματος με πενταμελή σύνθεση, λόγω της σπουδαιότητας του ανακώψαντος ζητήματος

σχετικά με το εάν κωλύεται να μετάσχει στη σύνθεση του υπηρεσιακού - πειθαρχικού συμβουλίου, ως μέλος, υπάλληλος η οποία, στα πλαίσια τη;

διενεργηθείσας ένορκης διοικητικής εξέτασως είχε εξετασθεί ως μάρτυρας και είχε σχηματίσει εκ των προτέρων γνώμη υπέρ της ενοχής της προσφεύγουσας

Επειδή, το άρθρο 239 παρ. 1 του Υ.Κ (πδ. 611/1977) ορίζει ότι : "Του υπηρεσιακού πειθαρχικού συμβουλίου εξαιρούνται οι κατά το άρθρον 227 παρ. 2 μη δικαιούμενοι να διεξαγάγουν ανάκρισιν". Στην παρ. 2 του άρθρου 227 του Υ.Κ ορίζεται ότι : "Δεν δύνανται να διεξαγάγουν ανάκρισιν : α) εκείνοι κατά των οποίων τυχόν εστρέφετο το αδίκημα, β) οι ασκήσαντες την πειθαρχική αρμοδιότητα των διά το υπό κρίσιν αδίκημα πειθαρχικώς προϊστάμενοι και γ) οι και ευθείαν γραμμήν εξ αίματος συγγενείς του διωκομένου υπαλλήλου ή εκ πλαγίου μέχρι και του τετάρτου βαθμού και ο σύζυγος ή εξ αγχιστείας συγγενής μέχρι και του δευτέρου βαθμού...". Περαιτέρω, στην παρ. 3 του άρθρου 239 του ανωτέρω Υ.Κ ορίζεται ότι : "Η ενέργεια της ανακρίσεως κωλύει την συμμετοχήν του ενεργήσαντος αυτήν εις την σύνθεσιν του υπηρεσιακού πειθαρχικού συμβουλίου". Για την ταυτότητα του λόγου, το αυτό θα πρέπει να γίνει δεκτό και στην περίπτωση που μετέχει ως μέλος στο πειθαρχικό συμβούλιο πρόσωπο, το οποίο διενήργησε ε.δ.ε. προ πάσης ανακρίσεως διαταχθείσας από το συμβούλιο, την οποία το τελευταίο έκρινε με την απόφαση του ως πλήρη και επαρκή (ΣτΕ 1231/1996). Τέλος το άρθρο 239 παρ. 2 του Υ.Κ ορίζει, μεταξύ άλλων, ότι ο εγκαλούμενος μπορεί να ζητήσει εφ' άπαξ την εξαίρεση δύο, κατ' ανώτατο όριο, μελών του υπηρεσιακού πενταμελούς πειθαρχικού συμβουλίου με αίτηση, η οποία πρέπει να υποβάλλεται εγγράφως στον πρόεδρο του δύο τουλάχιστον ημέρες προ της συζήτησως της υποθέσεως να είναι αιτιολογημένη και να συνοδεύεται από τυχόν υπάρχοντα δικαιολογητικά. Η διάταξη αυτή προβλέποντας ειδική διαδικασία εξαίρεσως μελών του πειθαρχικού συμβουλίου, κατόπιν υποβολής σχετικής αιτήσεως του εγκαλουμένου υπαλλήλου, αποκλείει, σε περίπτωση μη υποβολής τέτοιας αιτήσεως την εκ των υστέρων, με την προσφυγή τούτου ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας προβολή λόγου περί μη αδιάβλητης κρίσεως του πειθαρχικού συμβουλίου και επίκληση γεγονότων που του ήσαν τότε γνωστά και θα μπορούσαν να είχαν θεμελιώσει σχετική αίτηση εξαίρεσως αν είχε γίνει επίκληση τους ενώπιον του συμβουλίου εκείνου (ΣτΕ 176/1995).

Επειδή, στην προκειμένη περίπτωση, δοθέντος ότι α διορισμός των μελών του Ειδικού Υπηρεσιακού Συμβουλίου Υπαλλήλων του Περιφερειακού Γενικού Νοσοκομείου Αθηνών "ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ" είχε γίνει, βάσει των διατάξεων του Υ.Κ, του άρθρου 14 του Ν. 1586/1986 (φ. 37), του Ν. 1735/1987 (φ. 195) και του Ν. 1884/1990 (φ. 81), με την ΔΙ γ/2571/29-1-1991 απόφαση του Αναπληρωτού Υπουργού Υγείας Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων για θητεία μέχρι 31-12- 1992, ο λόγος με τον οποίο, χωρίς η προσφεύγουσα να προβάλλει ότι δεν είχε λάβει γνώση της συνθέσεως του Πειθαρχικού Συμβουλίου και χωρίς να επικαλείται ότι υπέβαλε σχετική αίτηση εξαίρεσως προβάλλεται παρανομία της προσβαλλομένης αποφάσεως του ανωτέρω Συμβουλίου, ως εκ της συμμετοχής d αυτό της Δήμητρας Σταμπολή, η οποία εξετασθείσα ως μάρτυς στα πλαίσια της ε.δ.ε. είχε καταθέσει εις βάρος της προσφεύγουσας (γεγονός γνωστό στην προσφεύγουσα, όπως προκύπτει από την έγγραφη απολογία της), πρέπει να απορριφθεί, κατά την προηγούμενη σκέψη, ως απαράδεκτος ανεξαρτήτως του εάν τα ανωτέρω προβαλλόμενα συνιστούν ή μη λόγο εξαίρεσως

Επειδή, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου της υποθέσεως και ειδικότερα από την προσβαλλόμενη πειθαρχική απόφαση, η προσφεύγουσα "... από πρόθεση στις 5-11-1991 ημέρα Τρίτη και ώρα 14.30 δημιούργησε σε βάρος της συναδέλφου της δυσάρεστο επεισόδιο ... ειδικότερα, κατά τον πιο πάνω χρόνο, απάντησε ειρωνικά στο χαιρετισμό της καταγγέλλουσας μαιάς με τη φράση "Καλώς την κυρία διδάσκουσα, πώς θα σε φωνάζουμε τώρα : διδάσκουσα ή εφημερεύουσα Προϊσταμένη;" και στη συνέχεια, μετά την αντίδραση της ανωτέρω μαιάς, την απείλησε λέγοντας της "λίαν συντόμως θα λογοδοτήσετε όσοι πληρώνεστε στον ίδιο χώρο από δύο πηγές" εννοώντας ότι θα λειτούργησα ως εκπρόσωπος των εργαζομένων στο Υπηρεσιακό Συμβούλιο και θα απόρριψα τις λανθασμένες αποφάσεις του Υπηρεσιακού Συμβουλίου κατά τη γνώμη της". Μετά την υπ' αριθ. 16187/6-11-1991 έγγραφη αναφορά της μαιάς σχετικά με το προαναφερθέν περιστατικό, διενεργήθηκε ένορκη

διοικητική εξέταση από την Προϊσταμένη της Διεύθυνσης Νοσηλευτικής Υπηρεσίας και συντάχθηκε από αυτήν το από 7-1-1992 πόρισμα Κατ07πν αυτού, η προσφεύγουσα με το υπ! αριθ. 339/20-14992 έγγραφο της Διευθύντριας του Τμήματος Προσωπικού κλήθηκε σε απολογία και υπέβαλε την από 3-2-1992 έγγραφη απολογία της. Περαιτέρω, με τα υπ ' αριθ. 2177/10-2-1992 και 2177/11- 2-1992 έγγραφα της Διευθύντριας της Νοσηλευτικής Υπηρεσίας και της Διευθύντριας του Τμήματος Προσωπικού αντίστοιχα, ο φάκελος της υποθέσεως διαβιβάστηκε το Διοικητικό Σύμβουλο του Νοσοκομείου, το οποίο, στη συνέχεια, με το υπ! αριθ. 6/13-2-1992 πρακτικό του παρέπεμψε την υπόθεση στο Πειθαρχικό Συμβούλιο. Με το ήδη προσβαλλόμενο πρακτικό του Ειδικού Υπηρεσιακού Πενταμελούς Πειθαρχικού Συμβουλίου Υπαλλήλων του ΠΓ.Ν. Αθηνών "Αλεξάνδρα" επιβλήθηκε στην προσφεύγουσα, κατά πλειοψηφία, η πειθαρχική ποινή της στέρησης των αποδοχών πέντε (5) ημερών για το πειθαρχικό παράπτωμα της μη προσήκουσας συμπεριφοράς προς τους Προϊσταμένους και λοιπούς υπαλλήλους (άρθρο 206 παρ. 1 εδ, ι' του π.δ. 611/1977).

Επειδή, κατ' άρθ. 235 παρ. 1,2,3,4 και 5 και 219 παρ. 5 του ΥΚ, η κλήση σε απολογία του διωκόμενου υπαλλήλου από το πειθαρχικό συμβούλιο, η οποία πρέπει να αναφέρεται στα συγκεκριμένα παραπτώματα που αποδίδονται στον υπάλληλο, αποτελεί ουσιώδη τύπο της πειθαρχικής διαδικασίας η τήρηση του οποίου επιβάλλεται ακόμα και στην περίπτωση που ο υπάλληλος έχει υποβάλει απολογία σε προγενέστερο στάδιο της πειθαρχικής διαδικασίας σε πειθαρχικώς προϊστάμενο. Η παράλειψη τήρησης του ανωτέρω τύπου συνεπάγεται την ακυρότητα της πειθαρχικής διαδικασίας και τη; βάσει αυτής εκδιδόμενη; πειθαρχικής αποφάσεως εκτός αν ο υπάλληλος προσέλθει και απολογηθεί κατά την ημέρα της δίκης ενώπιον του πειθαρχικού συμβουλίου και αυτό κρίνει ότι η απολογία αυτή μπορεί να καλύψει την παράλειψη κλήσεως σε απολογία (ΣτΕ 33, 459/19%, 1638, 3604/1995 κα). Με την κρινόμενη προσφυγή προβάλλεται ότι η με το υπ! αριθ. 339/20-1-1992 έγγραφο της Διευθύντριας του Τμήματος Προσωπικού κλήση σε απολογία της προσφεύγουσας δεν ανέφερε "... σε τί συνίστατο το δυσάρεστο περιστατικό της 5-11-1991... σε τί συνίστατο η ανάρμοστη συμπεριφορά της προσφεύγουσας προς τη συνάδελφο της... δεν ανέφερε ειδικότερα αν η συμπεριφορά αυτή εκδηλώθηκε με έργα ή λόγια ή και τα δύο και ποια συγκεκριμένα ήταν τα λόγια και τα έργα αυτά υπό τις συνθήκες αυτές δεν ήταν δυνατό να προετοιμάσει αποτελεσματικά την υπεράσπιση της ... αφού δεν της ήταν γνωστά τα συγκεκριμένα πραγματικά περιστατικά...". Ο λόγος αυτός περί αοριστίας της

ως αβάσιμος διότι η προσφεύγουσα εξετασθείσα στα πλαίσια της διενεργηθείσας ε.δ.ε., όπως προκύπτει από τη σχετική έκθεση εξετάσεως της 19-12-1991, είχε κατάθεσα λεπτομερώς για το αποδιδόμενο *d* αυτήν πειθαρχικό αδίκημα, στη συνέχεια δε, κληθείσα σε απολογία με το προαναφερθέν έγγραφο (339/20-1-1992), υπέβαλε την από 3-2- 1992 έγγραφη απολογία της, χωρίς να παραπονεθεί για την αοριστία της κλήσεως αυτής και αφού προηγουμένως είχε λάβει γνώση του πορίσματος της & ε.δ.ε., στο οποίο περιεγράφετο αναλυτικά το συγκεκριμένο περιστατικό (βλ ΣτΕ 1019/1985, 3036-37/1980). Και να μεν το πειθαρχικό συμβούλιο παρέλειψε να καλέσει την προσφεύγουσα σε απολογία, προκειμένου ν' αντικρούσει τις ίδιες κατηγορίες για τις οποίες είχε ήδη απολογηθεί σε προγενέστερο στάδιο, εφόσον, όμως η προσφεύγουσα παρέστη ενώπιον του πειθαρχικού συμβουλίου κατά την ημέρα της διεξαγωγής της πειθαρχικής δίκης^ χωρίς να παραπονεθεί γιατί] μη κλήση της σε απολογία, η παράλειψη τήρησης του τύπου αυτού καλύφθηκε και επόμενος, σύμφωνα και με όσα έχουν στο παρελθόν κριθεί από το Δικαστήριο, η προσβαλλόμενη απόφαση δένεται πλημμελής από της απόψεως αυτής. Επειδή, τα προβαλλόμενα ότι ο Πειθαρχικό Συμβούλιο δεν έκρινε αμερόληπτα την εν λόγω πειθαρχική υπόθεση; αλλά, όπως προκύπτει από τους περιεχόμενους στο προσβαλλόμενο πρακτικό αρνητικούς χαρακτηρισμούς τιμώρησε την προσφεύγουσα επηρεασμένο από τη στάση της ενώπιον του, είναι, κατά την κρίση του δικαστηρίου απορριπτέα ως αβάσιμα, διότι από το περιεχόμενο του προσβαλλόμενου πρακτικού δεν προκύπτει κάτι τέτοιο όπως επίσης αβάσιμα και ως sic τούτου απορριπτέα είναι τα προβαλλόμενα περί μη ορθής; εκτιμήσεως του αποδεικτικού υλικού.

Επειδή, υπό τα ανωτέρω δεδομένα, η προσφεύγουσα υπέπεσε στο πειθαρχικό παράπτωμα της μη προσήκουσας συμπεριφοράς προς τη συνάδελφο της για το οποίο προσήκουσα κρίνεται, κατά

πλειονηφία, η επιβληθείσα ποινή του προστίμου αποδοχών πέντε ημερών. Αν κατά τη γνώμη των Συμβούλων Ν. Ντούβα και Αue Συγγούνα κβα των δύο Παρέδρων Α Κυριλλόπουλου και Β. Ραυτοπούλου, ενόψει των συνθηκών τελέσεως του αδικήματος και του λευκού πειθαρχικού μητρώου της προσφεύγουσας η επιβληθείσα με την προσβαλλόμενη απόφαση ποινή του προστίμου πρέπει να μετριασθεί και να επιβληθεί στην προσφεύγουσα η ποινή της εγγράφου επιπλήξεως.

Διά ταύτα. Απορρίπτει την κρινόμενη προσφυγή. Διατάσσει την κατάπτωση του παραβόλου και επιβάλλει εις βάρος της προσφεύγουσας τη δικαστική δαπάνη του Νοσοκομείου για την παράσταση του ενώπιον της πενταμελούς συνθέσεως που ανέρχεται στο ποσόν των δέκα τεσσάρων χιλιάδων (14.000) δραχμών.

ΣτΕ 2209/ 77 (τμ. Γ')

Δημόσιοι υπάλληλοι - Ελευθερία έκφρασης γνώμης - Ελευθερία κυκλοφορίας του τύπου

Το συνταγματικό δικαίωμα της ελεύθερης εκφράσεως των πολιτικών πεποιθήσεων δύναται να περιορισθεί ως προς τους δημοσίους υπαλλήλους και ειδικότερα τους στρατιωτικούς, χωρίς όμως οι περιορισμοί αυτοί να οδηγήσουν εις την κατάργηση του δικαιώματος. Ο δημόσιος υπάλληλος, εκτός υπηρεσίας, δικαιούται να εκφράζεται ελεύθερα. Το Σύνταγμα κατοχυρώνει ακόμα την ελευθερία κυκλοφορίας του τύπου. Οπότε η ανάγνωση εφημερίδας οποιουδήποτε ιδεολογικού περιεχομένου δεν είναι δυνατόν να συνιστά πειθαρχικό παράπτωμα.

Επειδή, δια της υπό κρίσιν αιτήσεως ζητείται η ακύρωσης του από 21.1.1977. Πρακτικού του Δευτεροβάθμιου Ανακριτικού Συμβούλου Χωροφυλακής δια του οποίου απεφασίσθη η απόταξις του αιτούντος χωροφύλακος εκ του Σώματος Επειδή, το Δευτεροβάθμιον ανακριτικόν συμβούλιον εστήριξε την προσβαλλομένην πράξιν του εις τας εξής εις βάρος του αιτούντος κατηγορίας: α) ότι ούτος υπηρετών εις Χίσιν τον Φεβρυσάριον 1975 επρομηθεύθη και εδιάβαζε, εκτός της Λέσχης Χωροφυλακής, την εφημερίδα «Ριζοσπάστης», εις παρατήρησα δε βαθμοφόρου εξεφράσθη υπέρ του κρατούντος εις Ρωσσίαν κοινωνικού καθεστώτος άλλες δυο δε φορές τουλάχιστον επρομηθεύθη και εδιάβαζε την εφημερίδα «Αυγή» απηγούσαν κομμουνιστικός απόψεις β) συναναστρέφετο νεαρά άτομα, συμμαθητάς τους εις το Γυμνάσιον, προσκείμενα εις ελεγχόμενος υπό τη; αριστεράς οργανώσεις γ) τον Ιούλιον 1976 συνεδέθη με ομάδα αλλοδαπών τουριστών, τους οποίου; μετέφερε δια του αυτοκινήτου του, και συνήψε ιδιαιτέρας σχέσεις μετ' αλλοδαπής προκαλέσας δυσμενή σχόλια εις βάρος του. Αι πράξεις αυτοί αποτελούν, κατά την προσβαλλομένην απόφαση παράβαση του άρθρου 14 παρ.1 εδαφ. γ'. και ή του Ν.Δ. 935/1971 « περί καταστάσεως εν γένει των οπλιτών Χωροφυλακής.....

Επειδή, κατά τας διατάξεις ταύτας «οπλίτης της Χωροφυλακής...

παραπέμπεται ες το Ανακριτικόν Συμβούλιον με το ερώτημα της επιβολής της ποινής της αποτάξεως διά τους κάτωθι λόγους: α. β...γ. δια πράξεις καθαρπομένας της τιμής ή υπολήψεως αυτού του Σώματος εις ο ανήκει... η) δια συμμετοχήν εις πολιτικός διενέξεις προφορικής γραπτός σχετικός δημόσιας συζητήσεις η καθ' οιονδήποτε άλλον τρόπον δημοσίας εκδήλωσης των πολιτικών φρονημάτων του, η συμμετοχήν ως μέλους εις οιαδήποτε πολιτικήν οργάνωση.

Επειδή, κατά το Σύνταγμα, όλοι οι πολίται, έχουν το δικαίωμα της ελευθέρας εκφράσεως των φιλοσοφικών, Θρησκευτικών και πολιτικών πεποιθήσεων τους Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ελευθερίαν της γνώμης και την ελευθερίαν της αντίσεως πληροφοριών ή ιδεών από κάθε προσπόν μέσον ενημερώσεως και της περαιτέρω μεταφοράς τούτων, χωρίς καθ' αρχήν, η κρατική εξουσία να έχει δικαίωμα επεμβάσεως. Και δύναται μεν, καθ' όσον αφορά τους δημοσίους υπαλλήλους και ειδικότερα τους στρατιωτικούς ευρισκομένους προς το κράτος εις ηθελημένην ειδική σχέσιν εξουσιάσεως να επιβληθούν ωρισμένοι περιορισμοί, οι οποίοι όμως ουδέποτε δύναται να οδηγήσουν ες την κατάρτησιν του αναφερθέντος ατομικού δικαίωματος. Οι περιορισμοί αυτοί συνοδεύουν τους δημοσίους υπαλλήλους κατά την ασκήσιν των καθηκόντων τους συνιστάμενοι εις το ότι ο υπάλληλος δεν ημπορεί να κάννη χρήση της ιδιότητος του δια να διαδίδη τας ιδεάς του, και δεν δύναται να επηρεάζεται από τας πολιτικές πεποιθήσεις του ως ιδιώτου ή το αν προς ους έρχεται εις υπηρεσιακήν επαφήν κατά την ρύθμισιν της υποθέσεως των, οφείλει επίσης ο δημόσιος υπάλληλος ν' απέχη από κάθε πράξιν η οποία δημιούργησα αμφιβολίας ως προς την νομιμότητα του ες το δημοκρατικών πολίτευμα και την ιεραρχικήν υποταγήν τους εις την νόμιμον κοβέρνησιν. Ο δημόσιος όμως υπάλληλος εκτός υπηρεσίας σεβόμενος πάντοτε την υπό την ιδιότητα του επιβαλλομένων υποχρέωση διακριτικότητας απέναντι των τρίτων και του Κράτους δικαιούται να εκφράζεται ελευθέρας εφ' όσον βεβαίως λαμβανομένου υπ' όψει, όπως ες την προκειμένην περίπτωσιν, του ειδικού καθεστώτος πειθαρχίας των στρατιωτικών, η άσκησις του δικαίωματος τούτου δεν οδηγεί ες ανεπίτρητον αναμείξη ες πολιτικές διενέξεις.

Επειδή, εξ άλλου, εφ' όσον το Σύνταγμα κατοχυρώνει την ελευθερίαν του τύπου και ακώλυτον κυκλοφορίαν του, χωρίς καμμίαν διάκρισιν από απόψεως ιδεολογικού περιεχομένου των εντύπων, η προμήθεια και η ανάγνωσις τούτων δεν δύναται να εμποδισθή δι οιαδήποτε τρόπον και δη δια της διακρίσεως των εφημερίδων ες «εθνικόφρονας» των οποίων επιτρέπεται η ανάγνωσις από τους στρατιωτικούς και ες ελευθέρας και νομίμως κυκλοφορούσας <<κομμουνισπκάς>> των οποίων η προμήθεια και η ανάγνωσις δεν είναι επιτρεπτή.

Επειδή, καθ' ακολουθίαν των ανωτέρω, προκύπτει ότι, η υπό του αιτούντος χωροφύλακος προμήθεια και ανάγνωσις των εφημερίδων «Ριζοσπάσσης» και «Αυγή» δεν συνιστά πειθαρχικόν παράπτωμα, και επομένως το προσβαλλόμενον πρακτικόν είναι παράνομο κατά το σκέλος τούτο της αιτιολογίας του.

Επειδή, η συναναστροφή του αιτούντος μετά των συμμαθητών του ες το Γυμνάσιον, έστω και προσκειμένων ες αριστεράς οργάνωσεις, και η σύναψις φιλίας μετά τουριστών και ιδιαίτερου δεσμού μετ' αλλοδαπής δεν συνιστούν αυτά καθ' εαυτό πειθαρχικόν παράπτωμα, εφ' όσον δεν αποδίδονται ες τον αιτούντα και ετέραι πράξεις ή παράλειψεις, οι οποίοι θα εξέθετον το κύρος του αιτούντος ως κρατικού οργάνου και του Σώματος ες το οποίον ανήκει, αλλά δικαίωμα του αιτούντος της ελευθέρας αναπτύξεως της προσωπικότητάς του, όπως ούτος εντός αντικειμενικών ορίων ευπρέπειας το εννοεί καλύτερον δι' εαυτόν.

Επομένως, η προσβαλλόμενη απόφασις είναι παράνομος και κατά τα σκέλη της και ακυρωτέα, κατά τον βάσιμο προβαλλόμενον λόγον ακυρώσεως

ΣτΕ 1770/1997 (τμ.Γ')

Δημόσιοι υπάλληλοι - Μέτρα εσωτερικής τάξεως - Απαράδεκτη η αίτηση ακυρώσεως.

Η καθιέρωση ενιαίου συστήματος ελέγχου της προσέλευσης και της αποχώρησης των δημοσίων υπαλλήλων συνιστά μέτρο εσωτερικής τάξης και δεν επηρεάζει την υπηρεσιακή κατάσταση αυτών. Συνεπώς, στερείται εκτελεστότητας και απαραδέκτως προσβάλλεται με αίτηση ακυρώσεως.

Με την προσβαλλόμενη πράξη του Υπουργού Προεδρίας αποφασίζεται η καθιέρωση ενιαίου συστήματος ελέγχου της προσελεύσεως και αποχώρησης των δημοσίων υπαλλήλων, με τη σήμανση δελτίου παρουσίας προκειμένου να διασφαλισθεί η τήρηση του ωραρίου, ενώ με τις λοιπές προσβαλλόμενες πράξεις αποφασίζεται ή εφαρμογή του συστήματος αυτού στους πολιτικούς υπαλλήλους που υπηρετούν στον Ναύσταθμο Κρήτης. Συνεπώς με τις ανωτέρω πράξεις δεν μεταβάλλεται ούτε επηρεάζεται η υποχρέωση των υπαλλήλων για την τήρηση του κανονικού ωραρίου εργασίας η οποία απορρέει από τον Υπαλληλικό Κώδικα, ούτε επέρχονται συνέπειες στην υπηρεσιακή τους κατάσταση αλλά καθιερώνεται στα πλαίσια της ιεραρχικής σχέσεως που τους συνδέει με το Δημόσιο και του ανήκοντα στην προϊστάμενη αρχή δικαίωματος ελέγχου τηρήσεως των υποχρεώσεων του συστήματος (έλεγχος) της τηρήσεως του ωραρίου εργασίας με τα δεδομένα αυτά, η προαναφερθείσα ρύθμιση, η οποία αποβλέπει στην εξασφάλιση της ομαλής και απρόσκοπτου λειτουργίας της δημόσιας υπηρεσίας συνιστά μέτρο εσωτερικής τάξεως απαραδέκτως πραιβαλλόμενο με αίτηση αε^ Εισηγητής Α. Σακελλαροπούλου, Πάρεδρος.

ΣτΕ 2649/1998 (τμ. Γ')

Δημόσιοι υπάλληλοι - Μέτρα εσωτερικής τάξεως - Απαράδεκτη η αίτηση ακυρώσεως.

Οι αναφορές παραπόνων αξιωματικών στερούνται εκτελεστότητας και απαραδέκτως προσβάλλονται με αίτηση ακυρώσεως.

Αναφορές παραπόνων αξιωματικών σχετικές με τις διαταγές ανωτέρων τους με τις οποίες τους ανατίθεται η εκτέλεση υπηρεσίας όπως είναι και η υπηρεσία επίτητη ασφαλείας στρατοπέδου ανάγονται στην εσωτερική λειτουργία των (στρατιωτικών μονάδων/ συνεπώς πράξεις των προϊσταμένων του αξιωματικού, με τις οποίες απορρίπτονται τέτοιες αναφορές παραπόνων, αποτελούν μέτρα εσωτερικής τάξεως στερούμενα εκτελεστού χαρακτήρα, και απαραδέκτως προσβάλλονται με αίτηση ακυρώσεως εξ' άλλου η ραί* ακολουθία απορρίψεως τέτοιων αναφορών παραπόνων διαταγή του Αρχηγού ΓΕΕΘΑ ή του Αρχηγού του οικείου κλάδου, περί καταχωρίσεως στον ατομικό φάκελο του αξιωματικού δυσμενών παρατηρήσεων τις οποίες αυτός συνήγαγε από τις αναφορές παραπόνων του αξιωματικού στερείται ομοίως εκτελεστού χαρακτήρα Εισηγητής Α. Μπριόλας Σύμβουλος

ΔεφΑθ 320/1980

Δημόσιος υπάλληλος - Ειδική κυριαρχική σχέση - Περιορισμός του δικαιώματος ελεύθερης έκφρασης - Πειθαρχικό δίκαιο.

Του δικαιώματος της δημόσιας εκδηλώσεως των πολιτικών φρονημάτων στερείται ο δημόσιος υπάλληλος λόγω της εξουσιαστικής σχέσεως αυτού προς το Κράτος. Ο περιορισμός αυτός αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση της μονιμότητας, και βρίσκεται σε συνάρτηση με τις αρχές της αμεροληψίας και πολιτικής ουδετερότητας της δημοσίας υπηρεσίας.

Αιτιολογημένη η απόφαση ανακριτικού συμβουλίου περί επιβολής της πειθαρχικής ποινής της αργίας εις βάρος αστυνομικού οργάνου, για διαγωγή ασυμβίβαστη προς την ιδιότητα του.

Πρόεδρος : Δ. Καλλιβωκας Σύμβουλος Επικρατείας Εισηγητής : Α. Καλαντζακος Εφέτης
Επειδή, δια της υπό κρίσιν αιτήσεως διώκεται η ακυρωσις της από 5 Απριλίου 1977 αποφάσεως Υ' του κατ' άρθρον 32» ως Ετροποποιήθη (αρθρ. 4 παρ. 7 του Ν. 295/76), ΝΔ/τος 935/1971 Δευτεροβαθμίου Ανακριτικού Συμβουλίου, δι ης απεφάνθη τούτο υπέρ της επιβολής εις τον αιτούντα, Αρχιφύλακα, της ποινής της διμήνου αργίας δι' απολύσεως διά παράβασης της διάταξης του άρθρου 11 παρ.1 εδ.α' του ΝΑ 935/1971.

Επειδή, εις το άρθρον 99 του από 25 Οκτωβρίου, 4 Νοεμβρίου 1958 Β.Δ/τος «περί κανονισμού του Αστυνομικού Σώματος ορίζοντα ι

τα έξης» 1. Πάσα υπαίτιος παράβασις υπαλληλικού καθήκοντος ή ασυμβίβαστος προς το αξίωμα του αστυνομικού διαγωγή, είτε εκ δόλου είτε εξ αμελείας τελεσθείσα, εφ' όσον δεν ορίζεται άλλως και δυνάμενη να καταλογισθή αποτελεί πειθαρχικόν αδίκημα, 2) το υπαλληλικόν καθήκον προσδιορίζεται τόσον έκτων υπό των κειμένων διατάξεων εγκυκλίων, οδηγιών και διαταγών επιβαλλομένων εις τους αστυνομικούς υποχρεώσεων όσον και έκτης καθόλου εντός και εκτός της υπηρεσίας εκάστοτε τηρητέας εν γένει διαγωγής αυτών. Εξ άλλου κατά μεν το άρθρον ΙΟ παρ.1 του ΝΑ 935/1971 περί καταστάσεως εν γενεί, των οπλιτών Χωρικής και των κατωτέρων οργάνων της Αστυνομίας Πόλεων και Πυροσβεστικού Σώματος» η αργία δι' απολύσεως είναι ανωτέρα πειθαρχική ποινή της παρ. 1 του άρθρου 11 του αυτού ως άνω ΝΑ., οι εν ενεργεία, διαθεσιμότητα ετησία αδεία, λόγω νοσήματος πολεμική η μονίμου διάθεσιμότητι, παραπέμπονται εις Ανακριτικόν Συμβούλιον με το ερώτημα της επιβολής της ποινής της αργίας δι απολύσεως δι ασυμβίβαστον προς την ιδιότητα των διαγωγήν ως και δια πάσαν πράξιν αντιβαίνουσαν εις το καθήκον και την αξιοπρέπειαν αυτών. Επειδή, εν προκειμένω δια της προσβαλλόμενης αποφάσεως επεβλήθη εις τον αιτούντα η ποινή της διμήνου αργίας δι απολύσεως δι ασυμβίβαστον προς την ιδιότητα του διαγωγήν, διότι την πρωίαν της 22.11.1976 εις τον διάδρομον του επί της οδού Α Οικήματος της Διαχειρίσεως υλικού - Εφοδιασμού της Αστυνομικής διευθύνσεως Αθηνών, εξεφράσθη ούτος κατά τρόπον υπηρεσιακώς απαράδεκτον,

ασκήσας κριτικήν εις βάρος της Κυβερνήσεως επί τω λόγω ότι αυτή «δεν επιτρέπει εις τον βουλευτήν Φ. να ομιλή από του βήματος της Βουλής των Ελλήνων.»

Επειδή, υπό των διατάξεων του άρθρου 5 παρ. 1 του Συντάγματος ορίζοντας ότι, έκαστος δικαιούται ν' αναπτύσσει ελευθέρως την προσωπικότητα του και να συμμετέχη εις την κοινωνικήν, οικονομικήν και πολιτικήν ζωήν της χώρας εφ' όσον δεν προσβάλλει τα δικαιώματα των άλλων και δεν παραβιάζει το Σύνταγμα ή τα χρηστά ήθη, και του άρθρου 14παρ. 1 αυτού, ορίζοντας ότι έκαστος δύναται να εκφράζει και νά διαδίδη προφορικά, εγγράφως και δια του τύπου τους στοχασμούς του, τηρών τους νόμους του Κράτους κατοχυρούται, πλην άλλων, και το δικαίωμα της δημοσίας εκδηλώσεως γραπτώς ή προφορικώς των πολιτικών φρονημάτων των πολιτών. Του δικαιώματος όμως τούτου στερείται ο δημόσιος υπάλληλος ούτινος περιορίζονται κατά το σημείον τούτο, τα υπό των ως άνω συνταγματικών διατάξεων κατοχυρούμενα ατομικά δικαιώματα. Ο Περιορισμός ούτος απορρέων εξ αυτής ταύτης της εκούσιας εξουσιαστικής σχέσεως αυτού προς το Κράτος αποτελών δε την αναγκαίαν προϋπόθεσιν δια την συνταγματικήν κατοχυρωσιν της μονιμότητος του (αρθρ. 103 παρ. 4) και συναρτώμενος αμέσως προς τας αρχάς της αμεροληψίας και πολιτικής ουδετερότητας της δημοσίας υπηρεσίας συνάγεται και εκ ριζών συνταγματικών διατάξεων (αρθρ. 29 παρ. 3, αρθρ. 56 παρ. 1 και αρθρ. 103 παρ. 1). Επειδή, τα εις την προσβαλλομένην απόφασιν άνω πραγματικά περιστατικά συνιστώντα ασκήσιν υπό του αιτούντος δημοσία κριτικής της πολιτικής της Κυβερνήσεως ορθώς υπύθησαν εις την έννοιαν της ασυμβιβάστου προς την ιδιότητα αυτού ως αστυνομικού πράξεως κατ' ακολουθίαν δε ο λόγος ακυρώσεως δια του οποίου προβάλλεται παράβαση του άρθρου 11 παρ. 1. εδαφ. α τού ΝΔ 935/71 κατά τον χαρακτηρισμόν των ως είρηται πραγματικών περιστατικών ως πράξεως ασυμβιβάστου. Προς την ιδιότητα του αιτούντος ως αστυνομικού οργάνου, διότι άλλως ερμηνευομένη διάταξις αυτή θα αντέκειτο εις τας προστατεύουσας την ελευθερίαν εκφράσεως γνώμης των πολιτών συνταγματικός διατάξεις και θα άπετέλει άνισον μεταχείρισιν δια τους δημοσίους υπαλλήλους η μη άναγνωρισίς εις τούτους του ως άνω δικαιώματος είναι απορριπτέος ως αβάσιμος. Επειδή, ή ανωτέρω αιτιολογία της προσβαλλομένης αποφάσεως παραθέτουσα συγκεκριμένως τα πραγματικά περιστατικά τα οποία συνιστούν ασυμβίβαστον προς την ιδιότητα του αιτούντος ως αστυνομικού οργάνου διαγωγήν, δι ην προβλέπεται, κατά τας προδιαληφθείσας διατάξεις η περιθαρική ποινή της αργίας δι απολύσεως, ευρίσκουσα δε έρεισμα εις τα στοιχεία του φακέλλου και ίδια εις τας καταθέσεις των ενόρκως εξέτασθέντων κατά την διοικητικήν εξέτασιν μαρτύρων, ή εκτίμησις του περιεχομένου των οποίων ανήκει εις την ανέλεγκτον επί ακύρωσα ουσιαστικήν κρίσιν του Συμβουλίου είναι νόμιμος και επαρκής τα δε περί του αντιθέτου σχετικώς προβαλλόμενα είναι απορριπτέα ως αβάσιμα.

ΔεφΑθ 311/1980

Δημόσιοι υπάλληλοι - Το δικαίωμα ελεύθερης εκφράσεως γνώμης -Πειθαρχικό Δίκαιο.

Το δικαίωμα ελεύθερης εκφράσεως γνώμης δύναται να περιορισθεί, όσον αφορά τους δημοσίους υπαλλήλους και δη στρατιωτικούς, ουχί όμως, μέχρι καταργήσεως ή αποδυναμώσεώς του. Δημόσιο κριτική

σχεδίου νόμου αποτελεί άσκηση του δικαιώματος και δεν στοιχειοθετεί πειθαρχικό παράπτωμα.

Πρόεδρος: Α Καλλιγώκας Σύμβουλος Επικρατείας

Εισηγητής: Αγ. Λιακάκος Εφέτης;

Επειδή δια της υπό κρίσιν αιτήσεως ζητείται η ακύρωσις: 1. της υπ αριθ. Φ. 151/120/467245/4.8.1977 αποφάσεως του Υφυπουργού Εθνικής αμύνης (Γ. 250) δια της οποίας ο Αιτών σημαντός επιωρήθη δια της αργίας δια προσωρινής απολύσει επί τεσσάρων (4) μήνας 2) της από 25.7.1977 γνωμοδοτήσεως του δια της υπ! αριθ. Φ. 151/310/10044&9.771977 διαταγή(Αρχηγείου Αεροπορίας συγκροτηθέντος Δευτεροβαθμίου Ανακριτικού Συμβουλίου, δια της οποίας τούτο απαράνθη υπέρ της επιβολής της ως άνω πειθαρχικής ποινής εις τον αιτούντα, του οποίου απέρριψε προσφυγην κατά της από 8.6.1977 γνωμοδοτήσεως του Πρωτοβαθμίου Ανακριτικού Συμβουλίου, το όποιον ειχεν άποφανθή ομοίως και 3) της ως άνω από 8.6. 1977 γνωμοδοτήσεως του Πρωτοβαθμίου Ανακριτικού Συμβουλίου. Επειδή, απαράδεκτως προσβαλλόμενοι ή ως άνω γνωμόδοτησις του Πρωτοβαθμίου Ανακριτικού Συμβουλίου, καθ όσον κατ αυτής προβλέπεται ύπο του νόμου (άρθρον 56 παρ 1 τουν.δ. 1400/1973) και ήσκήθη υπό του αιτούντος προσφυγή, επί της οποίας εξεδόθη ή ως άνω, παραδεκώς προσβαλλομένη, γνωμοδοτήσις του Δευτεροβαθμίου Ανακριτικού Συμβουλίου.

Επειδή, δια του άρθρου 32 του ν.δ. 1400 /1973 «περί καταστάσεως των αξιωματικών των Ενοπλων Δυνάμεων»(Α 114) ορίζεται ότι:«1.Ηποινή της προσωρινής απολύσεως επιβάλλεται εις τους μονίμους εν ενεργεία αξιωματικούς ένεκα των εξής αιτιών: α) Δι ασυμβίβαστον η αναξιοπρεπή προς την Ιδιότητα του Αξιωματικού διαγωγήν ως και δια πασαν πραξιν αντίβαινουσαν προς τας εκ της ιδιότητος ταύτης απορρέουσας υποχρέωσις αυτού, β).....

Επειδή, κατά το ισχύον Σύνταγμα (άρθρα 5,10,13, και 14), όλοι οι πολίται έχουν το δικαίωμα της ελευθέρας εκφράσεως προφορικώς ή εγγράφως των πεποιθήσεων των (πολιτικών, φιλοσοφικών, θρησκευτικών κλπ), το δικαίωμα δε τούτο περιλάμβανα και την ελευθερίαν εκφράσεως της γνώμης αυτών επί των εις την επαγγελματικήν των κατάστασιν αναφερομένων Θεμάτων. Και δύναται μεν, όσον αφορά εις τους δημοσίους υπαλλήλους τελούντος έναντι του κράτους εις ηθελιμένην ειδικήν σχέσιν εξουσιάσεως και ίδια εις τους στρατιωτικού υποκειμένους εις ειδικόν καθεστώς πειθαρχίας να επιβληθούν ωρισμένοι περιορισμοί, οι οποίοι όμως δεν δύναται να εξικούνται μέχρι καταργήσεως ή αποδυναμώσεως του ως άνω ατομικού δικαιώματος Συνεπώς οι περιορισμοί ούτοι είτε προβλέπονται υπό ρητών νομοθετικών διατάξεων είτε, εν απουσία ειδικής νομοθετικής ρυθμίσεως προκύπτουν εξ αυτής τούτης της (ρύσεως της δημοσιούπαλληλικής σχέσεως, δεν δύναται να απολήξουν εις την απαγόρευσιν ασκήσεως δημόσιας κριτικής ενεργειών κρατικών οργάνων, αφορώσων εις Θέματα Θίγοντα την υπαλληλικήν κατάστασιν και εν γένει σταδιοδρομίαν του στρατιωτικού ούτε δύναται να στοιχειοθέτηση πειθαρχικών παράπτωμα η άσκησις τοιαύτης κριτικής εφ' όσον αυτή ενεργείται με την επιβαλλομένην ως εκ της ιδιότητος του στρατιωτικού υπάλληλου διακριτικότητα και γλωσσικήν εγκράτειαν, δεν γίνεται δε επίκλησις στοιχείων ανακριβών, των οποίων ετέλει ούτος εν γνώσει η δεν κατέβαλε την δέουσαν επιμέλειαν προς διαπιστώση της ανακρίβειας των.

Επειδή, εν προκειμένω, ως προκύπτει εκ των εγγράφων του φακέλλου, μελετώμενης ύπο των υπηρεσιών της Πολεμικής Αεροπορίας της ενοποιήσεως των επετηρίδων των προερχομένων εκ των Σχολών Αξιωματικών (ΣΤΥΑ και ΣΥΔ) και συνταχθέντος σχεδίου νόμου, ό αιτών σημαντός προερχόμενος εκ τοιαύτης της Σχόλης και θιγόμενος κατά την σειράν αρχαιότητος του εκ της τοιαύτης ενοποιήσεως των επετηρίδων, συνέταξε και εξετύπωσεν εις 35-40 αντίτυπα σχολιον επί του ρηθέντος σχεδίου νομού. Επειδή, δια της προσβαλλομένης γνωμοδοτήσεως του το Δευτεροβάθμισν Συμβούλιον εκρινεν ότι ο αιτών υπεπεσεν εις πειθαρχικον παράπτωμα συνισταμενον εις <<ενεργείας αντιβαίνουσας προς τας εκ της ιδιότητος του απορρέουσας υποχρεώσεις και αποτελούσα ασυμβίβαστον διαγωγήν προς την ιδιότητα του αξιωματικού», ήτοι ως παράπτωμα κολαζόμενον δια προσωρινής απολύσεως συμφώνως προς την

έκτεθείσαν διάταξιν της παρ. 1.περ. α του άρθρου 32 του ΝΑ 1400/1973, με την αίτιολογίαν ότι συνέταξε και εξετύπωσε υπόμνημα υπό τον τίτλον «Σχόλιον επί Σχεδίου Ενοποίησης Αξιοματικών προερχομένων εκ της ΣΤΥΑ-ΣΥΔ της Ελληνικής Αεροπορίας» ως το όποιον σχολιάζει ανεπίτρεπτος σχέδιον νόμου...και του οποίου ελαβον γνώσιν και ετέρα πρόσωπα της υπηρεσίας άλλα δεν κατέστη δυνατή ή περαιτέρω κυκλοφορία λόγω της εν τω μεταξύ αποκαλύψεως του ύπο της υπηρεσίας» Αλλά μόνη ή ύπο του αιτούντος συντάξας και εκτυπώσις του σχολίου τούτου επι σχεδίου νόμου έχοντος επιπτώσεις επί της επαγγελματικής του σταδιοδρομίας ως και ή εμμέσως πλην σαφώς αποδιδόμενη εις τούτον προθεσις να καταστήση γνωστός τάς επί του θέματος σκέψεις του εις Τρίτα πρόσωπα, ανεξαρτήτως εντός η εκτός της υπηρεσίας συνιστά ασκησιν του συνταγματικώς κατοχυρωμένου ατομικού δικαιώματος της ελευθέρας εκφράσεως της γνώμης του και δεν αποτελεί ενέργειαν δυναμένην καθ' αυτήν να υπαχθή εις την ως άνω διάταξιν του άρθρου 32 του ΝΑ 1400/1973 δοθέντος οτι εις την προσβαλλομένην γνωμοδότησα δεν βεβαιούται, και δη ητολογημένως ότι δια του σχολίου του ο αιτών προήλθεν εις κριτικήν των απόψεων των υπηρεσιών της Αεροπορίας άνευ της επιβαλλόμενης δια στρατιωτικών διακριτικότητος και γλωσσικής εγκράτειας.

Περαιτέρω, δια της προσβαλλόμενης γνωμοδοτήσεως αποδίδεται εις τον αιτούντα και ότι δια του σχολίου του «προβαίνει εις ανακριβείς κρίσεις και συμπεράσματα επί αποφάσεων της ηγεσίας Αεροπορίας και αμφισβητεί αναρμόδιος την ακρίβειαν των εν τη εισηγητική εκθέσει διαλαμβανομένων στοιχείων». Καθ' όσον όμως άφορα εις τήν (αναρμοδιότητα) του αιτούντος να αμφισβήτηση την ακρίβειαν των εν λόγω στοιχείων ισχύουν τα ανωτέρω εκτεθέντα Εξ άλλου, ως προκύπτει εκ της τωιαύτης διατυπώσεως της αιτιολογίας της προσβαλλομένης γνωμοδοτήσεως δεν καταλογίζεται εις τον αιτούντα ή χρησιμοποίησις ανακριβών στοιχείων και δή εν γνώσα του ή κατά παράλειψιν του ελέγχου των, ότε κατά τα προεκτεθέντα, θα έστοιχειοθετετο πειθαρχικών παράπτωμα, άλλα μόνον η διατύπωσις ανακριβών, ήτοι εσφαλμένων κατά την αποψιν της Διοικήσεως κρίσεων και συμπερασμάτων. Τούτο όμως, και αληθές υποτιθέμενον, δεν εμπίπει εν πάση περιπτώσει εις την εννοιαν των ενεργειών περί των οποίων προβλέπει ή ως άνω διάταξες του άρθρου 32 του ΝΑ 1400/1973. Συνεπώς η προσβαλλομένη γνωμοδότησις είναι πλημμελώς ήτοιολογημένη και δέον να ακυρωθεί, κατά τον βασίμως προβαλλόμενον λόγον ακυρώσεως ως επίσης και η επί της γνωμοδοτήσεως τούτης στηριζόμενη ως άνω απόφασις του Υφυπουργού Εθνικής Αμύνης περί επιβολής εις τον αιτούντα της ειρημένης ποινής περιττής αποβαινούσης της εξετάσεως των λοιπών λόγων ακυρώσεως της υπό κρίσιν αιτήσεως ή οποία δέον να γίνει δεκτή.

ΣτΕ 97/1980 (ολομ.)

Μαθήτριες - Ημερήσια αποβολή - Μέτρο εσωτερικής τάξης -Απαράδεκτη η αίτησις ακυρώσεως.

Πράξις του Συλλόγου των καθηγητών, με την οποία αποβλήθηκαν επί μίαν ημέρα μαθήτριες του Γυμνασίου συνιστά μέτρο εσωτερικής τάξεως και απαράδεκτα προσβάλλεται με αίτησις ακυρώσεως.

Πρόεδρος: Ν. Μπουρόπουλος Πρόεδρος Εισηγητής: Σ. Σπηλιωτόπουλος Σύμβουλος Επειδή, δια της υπό κρίσιν αιτήσεως, παραπεμφθείσης δια της υπ' αριθ. 2714/1979 αποφάσεως του ΓΤμήματος του Δικαστηρίου τούτου, εις την Ολομέλειαν προς εκδίκασα/ λόγω μείζονος σπουδοαότητας συμφώνως τω άρθρω 14 παρ. 1 εδαφ. Υ του ΝΑ 170/1973, ζητείται η ακύρωσις της υπ' αριθ.

15/23.10.1978 πράξεως του Συλλόγου των καθηγητών του Γυμνασίου της Ερυθραίας Αττικής, διά της οποίας οι θυγατέρες του αιτούντος απεβλήθησαν επί μίαν ημέραν εκ του ρηθέντος γυμνασίου, διότι ηρνήθησαν να συμμορφωθούν προς τας περί αμφιέσεως των μαθητριών σχετικές διατάξεις. Επειδή, η προσβαλλομένη πράξις εξεδόθη κατ' εφαρμογήν των διατάξεων του Β. Δ της 20.6.1955 περί εγγραφών, μεταγραφών, ποινών, εξετάσεων μαθητών σχολείων Μέσης Εκπαίδευσεως (ΦΕΚ 173 Α'), και διη του άρθρου 16, ορίζοντος ότι « Εις μαθητές παραβαίνοντας τις σχολικές διατάξεις επιβάλλονται οι ακόλουθες ποινές: Α) παραίνεσις, β) επίπληξις, γ) προσωρινή αποβολή εκ του σχολείου μέχρι τεσσάρων ημερών, δ) προσωρινή αποβολή του μαθητού μέχρις οκτώ ημερών, ε) προσωρινή αποβολή έκτου σχολείου τούτου μέχρις ενός σχολικού έτους σι) προσωρινή αποβολή μέχρις ενός έτους εκ σχολείων ωρισμένων ή και εκ πάντων των εν τω κράτει σχολείων, ζ) διαρκής αποβολή έκτου σχολείου ή έκτων σχολείων ωρισμένης περιοχής ή εκ πάντων εν τω Κράτει σχολείων και του άρθρου 17, ορίζοντος ότι: «Εκ των εν τω προηγουμένω άρθρω οριζομένων ποινών, τας υπό στοιχ. ά και β δύναται να επιβάλει μόνος ο διδάσκων, την δε υπο στοιχ. γ' και μόνος ο διευθυντής ή ο διευθύνων το σχολείον. Αι λοιποί ποινάί επιβάλλονται κατ' απόφασιν του καθηγητικού συλλόγου. 2. Απόφασις καθηγητικού συλλόγου περί αποβολής μαθητού μέχρις οκτώ ημερών είναι εκτελεστή άνευ εγκρίσεως ετέρας τινός αρχής. Επειδή, η προσβαλλομένη πράξις του Συλλόγου των Καθηγητών του ως εΐρηται Γυμνασίου, αποσκοπούσα, ως και εν αυτή αναφέρεται, εις την διατήρησιν της εν τω σχολείω αναγκαίας πειθαρχίας και της εν γένει ομαλής λειτουργίας αυτού, συνιστά μέτρον εσωτερικής τάξεως άνευ αμέσων περαιτέρω δυσμενών συνεπειών και, ως έκτης (ρύσεως της είναι ανεπίδεκτος προσβολής δι' αιτήσεως ακυρώσεως. Κατ' ακολουθίαν, η υπό κρίσιν αίτησις διώκουσα την κύρωσιν ταύτης πράξεως είναι απορριπτέα ως απαράδεκτος Αν και ατά την γνώμην τριών μελών του δικαστηρίου, η προσβαλλομένη πράξις επιβάλλουσα πειθαρχικήν ποινήν, δυναμένην κατά νόμον να κλιμακωθή μέχρι και της διαρκούς αποβολής του μαθητού εκ του σχολείου ή ε των σχολείων ωρισμένης περιοχής ή εκ πάντων των εν τω Κράτει σχολείων, αποτελεί, ανεξαρτήτως της βαρύτητος της δι αυτής επιβληθείσης ποινής εκτελεστήν διοικητικήν πράξιν, υποκειμένην εις αίτησιν ακυρώσεως και, συνεπώς η κατ' αυτής στρεφομένη αίτησις ασκείται παραδεκτικώς. Επειδή, κατά ταύτα, η υπό κρίσιν αίτησις δέον όπως απορριφθεί

ΣτΕ 2714/1979 (τμ. Γ)

Μαθήτριες - Πειθαρχική ποινή - Εκτελεστότητα - Αίτησις ακυρώσεως.

Πράξις του Συλλόγου των καθηγητών Γυμνασίου περί επιβολής πειθαρχικής ποινής σε μαθήτριες λόγω ακατάλληλης ενδυμασίας προσβάλλεται με αίτησις ακυρώσεως.

Συγκείμενων εκ των μελών Ηλ. Καμπιτσι, Αντιπροέδρου, Προέδρου του Γ^β Τμήματος» θ· Παπαδάκη, Σ Σπηλιωτοπούλου, Συμβούλων της Επικρατείας Άδ· Φαρμάκη και Σ. Καραλη, Παρέδρων του Συμβουλίου της Επικρατείας

Δια της υπό κρίσιν αιτήσεως ζητείται ή (ακύρωσις αριθμ 15/23-10-1978 πράξεως του Συλλόγου των Καθηγητών Γυμνασίου Νέας Ερυθραίας Αττικής δια της οποίας οι θυγατέρες του αιτούντος απεβλήθησαν επί μίαν ημέραν εκ του ως γυμνασίου, διότι ήρνήθησαν να συμμορφωθούν προς τας διατάξεις περί άμφιέσεως των μαθητριών των γυμνασίων εν τω σχολείω της νι αριθμ Φ. 236 5/1/91240/8-10-1974 εγκυκλίου διαταγής του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων

Τα επί της προκειμένης υποθέσεως προκύπτοντα ζητήματα είναι ότι η υπό κρίσιν αίτηση ασκείται παραδεκτώς και οι προβαλλόμενοι λόγοι ακυρώσεως είναι βάσιμοι.

Επειδή δια της υπό κρίσιν αιτήσεως δια την οποίαν κατεβλήθησαν τα νόμιμα τέλη και το παρόβολον εκδοθέντων των υ 191163, 191164 έτους 1978 τριπλότυπων εισπράξεως του Ταμείου Δικοσηκών Εισπράξεων Αθηνών και των υπ αριθμο 61267,309136 και 105451 έτους 1978 ειδικών γραμματίων καταθέσεως παραβόλου ζητείται εμπροθέσμως η ακύρωση υπ' αριθ./23-10-1978 πράξεως του Συλλόγου των Καθηγητών του Γυμνασίου Νέας Ερυθραίας Απικής, δια της οποίας οι θυγατέρες απεβλήθησαν επί μίαν ημέραν έκτου ως άνω γυμνασίου διότι ηρνήθησαν να συμμορφωθούν τας διατάξεις περί άμφιεσεως των μαθητριών των γυμνασίων σχολείω της υπ αριθμ. Φ 236 5/1/91240/8-10-1974 εκ διαταγής του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και θρησκευμάτων.

Επειδή ή προσβαλλομένη πραξις εξεδόθη κατ'εφαρμογήν των διατάξεων του Β Δ της 20-6-1955 V 'περί των εγγραφών μετεγγραφών, ποινών, εξετάσεων μαθητών σχολείων Μέση; Εκπαιδεύσεως (ΦΕΚ 173 Α) και δη του άρθρου 16 ορίζει Είς μαθητάς παραβαίνοντας τάς Σχολικές διατάξεις επιβάλλονται αί ακόλουθοι ποιναι α. παραίνεσις, β) εταπληξις, γ. Π αποβολή εκ του σχολείου μέχρι τεσσάρων ημερών δ) προσωρινή αποβολή του μαθητού μέχρις οκτώ ημερών, ε) αποβολή έκτου σχολείου τούτου μέχρις ενός σχολικού έτους. ΣΤ)προσωρινή αποβολή μέχρις ενός έτους εκ σχολείων ώρισμένης περιοχής η και εκ πάντων των εν τω κράτει σχολείων ώρισμένης περιοχής η εκ πάντων των εν τω κράτει σχολείων και άρθρου 17 ορίζοντος ότι εκ των εν τω πράγγουμένο αρθρω οριζομένων ποινών τάς υπό στοιχία Α και β δύναται να έτιβάλλη μόνος ο διδάσκων την δε υπό στοιχ. γ και μόνος ο Διευθυντής ο διευθύνουν το σχολειον. Αι λοιποί ποιναι επιβάλλοντα κατ' απόφασιν του καθηγητικού συλλόγου» 2. Απόφασις καθηγητικού συλλόγου περί αποβολής μαθητού μέχρις οκτώ ημερών είναι εκτελεστή άνευ εγκρίσεως ετέρας τίνος αρχής... Επειδή ή υπό κρίσιν αίτησις, στρεφόμενη κατά, πράξεως έπιβαλούσης πειθαρχικήν ποινήν, δυναμένην κατά νόμον να κλιμακωθεί, μέχρι και της διαρκούς αποβολής του μαθητού εκ του σχολείου, ή εκ των σχολείων ωρισμένης περιοχής ή εκ πάντων των εν τω Κρατεί σχολείων, παραδεκτώς ασκείται. Αν και κατά την γνώμη ενός των εχόντων αποφασιστικήν ψήφιση μελών Δικαστηρίου ή προσβαλλομένη πραξις δέον να θεωρηθεί μέτρον εσωτερικής τάξεως όπερ εν'οψει ης βαρύτητος του δεν υπόκειται, εις προσβολήν δι' αιτήσεως ακυρώσεως.

Επειδή, ό αιτων υποστηρίζει ή προσβαλλομένη πραξις είναι ακυρωτέα διότι δι αυτής επεβλήθη πειθαρχική ποινή εις τάς Θυγατέρας του δια παράβασιν κανονιστικής αποφάσεως του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και θρησκευμάτων, η οποία είναι άκυρος το μεν διότι εξεδόθη άνευ νομοθετικής εξουσιοδοτήσεως το δε διότι επιβάλλει όνεπίτρεπτον υπό του Συντάγματος περιορισμόν της προσωπικής ελευθερίας των μαθητριών, ενώ παραλλήλως εισάγει αδικαιολόγητον διάκρισιν εις βάρος τούτων, έφοσον δεν επιβάλλεται ανάλογος ύποχρέωσις και δια τους άρρενος μαθητάς, κατά παράβασιν της συνταγματικής κατοχυρωμένης αρχής της ίσης μεταχειρίσεως των Ελλήνων υπό του νόμου. Επειδή κατά την κρατήσασαν εν τω τμήματι γνώμη, ή πράξις του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, δια της οποίας προβλέπεται ώρισμένη άμφιεσις εν τω σχολείω δια τάς μαθήτριας των Γυμνασίων και δια την τήρησιν της οίας έτιμωρήθησαναι θυγατέρες του αιτούντος αποτελεί μέτρον εσωτερικής τάξεως σκοπούν εις την απαλλαγήν των μαθητριώνεκ της ιδιαίτερας μερίμνης περί την άμφιεσιν, ήτις εμφανίζεται, εις τάς θήλεις Ιδιαίτερος ηύξημένη εν σχέσα προς τους άρρενος μαθητάς και εκ του σχετικού ανταγωνισμού περί ταυτην, όσης αφαιρεί απ' αυτών το μεν την αναγκαίαν προσήλωσιν εις τα κύρια καθήκοντα των το δε την ως αύτως απαραίτητον όμοθυμαχίαν μέσω της οποίας και μόνον δυνατοί να επιτύχη η άρτια ηθική, ψυχική, συναισθηματική και γνωστική διάπλασις των, ήτις αποτελεί και τον τελικό σκοπόν της μέσης εκπαιδεύσεως (άρθρον 26 § 1 και 29 § 1 Ν.309/1976, άρθρον 1 ΑΝ, 129/1967, άρθρα 8 § 1 και 10 § 1 Ν. 4379/1964), ως τοιαύτη δέ κείται έντος των ορίων των ως άνω διατάξεων, υποβοηθηθεί εις την πραγμάτωσιν του σκοπού των, ήτοι την έκτέλεσίν των και συνεπώς δεν εχρηζεν ειδικής νομοθετικής εξουσιοδοτήσεως ερειδομένη επαρκώς εις την υπό Συντάγματος παρεχόμενη γενικήν εξουσιοδότησιν προς τη διοίκηση όπως εκδίδη τας αναγκαίας προς εκτέλεσα των

νόμων πράξεις. Εξ άλλου το ως άνω μέτρον, δικαιολογούμενον, ως εξετέθη, εκ του δι αυτού επιδιωκομένου δημοσίου συμφέροντος της άρτιας διαπαιδαγωγήσεως των μαθητών δεν υπό του συντάγματος εξασφαλιζόμενα δικαιώματα της προσωπικής ελευθερίας και της ίσης μεταχειρίσεως των οποίων επιτρέπεται ο περιορισμός εφ' όσον δικαιολογείται εκ δημοσίου συμφέροντος ως εν προκειμένω. Όθεν, οι λόγοι ακυρώσεως δια των οποίων προβάλλονται τα αντίθετα είναι απορριπτέοι ως αβάσιμοι

Αν και κατά την γνώμην ενός εκ των εχόντων αποφασιστικήν ψήφον μελών του Δικαστηρίου επιβολή υποχρεώσεως εις τας μαθήτριαι των Γυμνασίων να φέρουν ώρισμένην ενδυμασίαν εν τω σχολείω αποτελεί περιορισμόν της προσωπικής ελευθερίας τούτων μη δικαιολογούμενον εκ δημοσίου συμφέροντος και ως εκ τούτου άντικείμενον εις την κατοχυρσούσα την προσωπική ελευθερία του Συντάγματος (άρθρον 5) εν πάση δε περιπτώσει μη δυνάμενον να επιβληθή ει μη δια τυπικού νόμου ή κανονιστικής διατάξεως και εξουσιοδότησα νόμου εκδιδόμενης και δεόντως δημοσιευμένης.

Μη προκύπτοντος εν προκειμένω, ότι ή διαταγή του Υπουργού της Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων διά της οποίας επεβλήθη ή ως άνω ύποχρεώσις εις τας μαθήτριαι των Γυμνασίων, εξεδόθη, επί τη βάσει ειδικής νομοθετικής εξουσιοδοτήσεως και ότι έχει τύχει δημοσιεύσεως δια της Εφημερίδος της Κυβερνήσεως πρωτίστως έξαυτου του λόγου είναι άκυρος κι επομένως η τήρησι τούτης δεν συνιστά πειθαρχικόν παράπτωμα.

Όθεν το αντίθετον δεχθείσα η προσβαλλομένη πράξι τυγχάνει ακυρωτέα δεκτής καθισταμένη κρίσιν αιτήσεως Επειδή εν όψα της σπουδαιότητας των ανωτέρω ζητημάτων το Τμήμα κρίνα ότι ταύτα ως και ή υπόθεσις ολόκληρος δέον να παραπεμφθούν συμφώνως τω άρθρω 14-παρ.Ι γ του ΝΑ 170/1973 περί του Συμβουλίου τη; Επικρατείας (φ. 229Α) εις την Ολομέλειαν και άνατεθη ή ανάπτυξις της εισηγήσεως του τμήματος εις τον Σύμβουλον Σόλωνα Σπηλιωτόπουλον Δια ταύτα Παράπεμπα την υπόθεσιν εις την Ολομέλειαν. Ανάθετα την ενώπιον τη; Ολομελείας ανάπτυξιν τη; εισηγήσεως του τμήματος εις τον Σύμβουλον Σόλωνα Σπηλιωτόπουλον. Εκρίθη και άπεφασίθη εν Αθήναις τη 24η Μάιου 1979.

ΣτΕ 1821/1989

Μαθητές - Πειθαρχικές ποινές - Εκτελεστότητα - Αίτηση ακυρώσεως.

Πειθαρχικές ποινές σε μαθητές οι πράξεις, με τις οποίες επιβάλλονται στερούνται εκτελεστού χαρακτήρα, εκτός από την ποινή της αλλαγής του σχολικού περιβάλλοντος η οποία προσβάλλεται με αίτηση ακύρωσης. Αντίθετη μειοψηφία.

Πρόεδρος: Β. Μποτόπουλος

Εισηγητής: Ν. Παπδημητρίου, Σύμβουλος Δικηγόροι: Αρ. Τσάτσος Κ Ηλιακρηπουλος

Επειδή, κατά τη διάταξη του άρθρου 26 § 3 του π.δ. 104/1979 (ΦΕΚ 23) « Η προσήκουσα διαγωγή των μαθητών, νοούμενη ω; έμπρακτη συμμόρφωση προς του κανόνες οι οποίοι διέπουν τη σχολική ζωή και προς τις ηθικές αρχές του κοινωνικού περιβάλλοντος μέσα στο οποίο διαβιών, αποτελεί υποχρεώση τους κάθε δε παρέκκλιση οπ' αυτή που εκδηλώνεται με υπαίτια πράξη ή παράλειψη, αποτελεί αντικείμενο παιδαγωγικού ελέγχου και σε περίπτωση ανάγκης αντιμετωπίζεται με «σχολικές; κυρώσεις.» Εξ άλλου, κατά τη διάταξη του άρθρου 27 του ίδιου π. διατάγματος «Για κάθε υπαίτια παρέκκλιση από την

προσήκουσα, κατά την έννοια της § 3 του άρθρου 26 ...διαγωγή και αναλόγως του βαθμού της παρεκκλίσεως αυτή; επιβάλλονται στους μαθητές οι εξής κυρώσεις α) παρατήρηση, β) επίπληξη, γ) ωριαία απομάκρυνση από το διδασκόμενο μάθημα ,δ) αποβολή από τα μαθήματα μέχρι 3 ημέρες ε) αποβολή από τα μαθήματα μέχρι 5 ημέρες και στ) αλλαγή σχολικού περιβάλλοντος). Τέλος κατά την § 1 του άρθρου 28 του πιο πάνω π.διατάγματος οι καθηγητές μπορούν να επιβάλλουν τις υπό στοιχεία α', β', γ' και δ. κυρώσεις το συμβούλιο που αποτελείται από το διευθυντή του σχολείου ως πρόεδρο και τους καθηγητές που διδάσκουν στην τάξη του μαθητή ως μέλη μπορεί να επιβάλλει τις υπό στοιχεία α, β, γ, δ και ε κυρώσεις και τέλος την υπό στοιχεία κύρωση μπορεί να επιβάλλει μόνο η ολομέλεια του συλλόγου των καθηγητών που διδάσκουν στο σχολείο.

Επειδή, όπως προκύπτει από τις διατάξεις που έχουν παρατεθεί προηγούμενη σκέψη, οι πράξεις των αρμόδιων σχολικών οργάνων με τις οποίες επιβάλλονται σε μαθητές οι ποινές που προβλέπονται στο άρθρο 27 του π.δ. 107/1979, εκτός από την ποινή της αλλαγής του σχολικού περιβάλλοντος αποσκοπούν στη διατήρηση της αναγκαίας στο σχολείο πειθαρχίας και γενικώς στην ομαλή λειτουργία του και συνιστούν μέτρα εσωτερική; τάξεως) τα οποία στερούνται εκτελεστό χαρακτήρα και δεν προσβάλλονται παραδεκτώς με αίτηση ακυρώσεως Αντιθέτως οι πράξεις με τις οποίες επιβάλλεται η ποινή της αλλαγής του σχολικού περιβάλλοντος αποτελούν, λόγω της σημασίας τους και των άμεσων δυσμενών συνεπειών που συνεπάγονται σε βάρος των τμωρημένων μαθητών, εκτελεστές διοικητικές πράξεις και παραδεκτώς προσβάλλονται με το ένδικο βοήθημα της αίτησης ακυρώσεως Αν και κατά τη γνώμη ενός μέλους του δικαστηρίου με αποφασιστική ψήφο, οι πράξεις των αρμόδιων σχολικών οργάνων με τις οποίες επιβάλλονται σε μαθητές πειθαρχικές ποινές που μπορεί να κλιμακωθούν μέχρι και την αλλαγή του σχολικού περιβάλλοντος συνιστούν, ανεξάρτητα από τη βαρύτητα της ποινής που επιβάλλεται, εκτελεστές διοικητικές πράξεις οι οποίες προσβάλλονται παραδεκτώς με αίτηση ακυρώσεως

ΣτΕ 2618/1997 (τμ.ΣΓ)

Μαθητές - Μέτρο αλλαγής σχολικού περιβάλλοντος - Εκτελεστότητα -Αίτηση ακυρώσεως

Η πράξη του προϊσταμένου του γραφείου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης περί εγκρίσεως της αποφάσεως του συλλόγου των καθηγητών με την οποία λαμβάνεται σε βάρος ορισμένου μαθητή το μέτρο της αλλαγής σχολικού περιβάλλοντος, έχει εκτελεστό χαρακτήρα και παραδεκτά προσβάλλεται με αίτηση ακύρωσης.

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριο του στις 2 Ιουνίου 1997 με την εξής σύνθεση : Αν. Μαρίνος Αντιπρόεδρος Πρόεδρος του ΣΤ Τμήματος Π Χριστόφορος Ν. Ντού[3ας Ν. Σακελλαρίου, Εμ Δαρζέντας Σύμβουλοι,

Ε. Αντωνόπουλος Κ Κουσουλής Πάρεδροι Γραμματέας ο Β. Μανωλόπουλος Γραμματέας του ΣΤ Τμήματος

Γ ια να δικάσει την από 17 Φεβρουαρίου 1995 αίτηση:

τωνί] και2] , ως ασκούντων τη γονική μέριμνα του ανήλικου τέκνου των, μαθητού του Λυκείου του Κολλεγίου Αθηνών, οι οποίοι παρέστησα [ΑΜ 1324], που τον διόρισαν με πληρεξούσιο.

κατά του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, ο οποίος παρέστη με τη Μετάξια Ανδροβιτσανέα, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και κατά του παρεμβαίνοντος μη κερδοσκοπικού Σωματείου με την επωνυμία ", που εδρεύει στο Ψυχικό Απικής οδός, το οποία παρέστη με τη δικηγόρο Αικατ. Στάμου [ΑΜ. 4538], που την διόρισε με πληρεξούσιο.

Με την αίτηση αυτή οι αιτούντες επιδιώκουν V ακυρωθεί η υπ! αριθ. 10/8.2.1995 απόφαση του Συλλόγου Καθηγητών των διδασκόντων εις το Λύκειον του Κολλεγίου Αθηνών, καθώς και κάθε άλλη συναφής πράξη ή παράλειψη της Διοικήσεως

Η εκδίκαση άρχισε με την ανάγνωση της εκθέσεως του Εισηγητή, Συμβούλου Ν

Κατόπιν το δικαστήριο άκουσε τον πληρεξούσιο των αιτούντων, ο οποίος ανεπτυξε και προφορικά τους προβαλλόμενους λόγους ακυρώσεως και ζήτησε να γίνει δεκτή η αίτηση και την πληρεξούσιο του παρεμβαίνοντος Σωματείου και την αντιπρόταση του Υπουργού, οι οποίες ζήτησαν την απόρριψη της. Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη, σε αίθουσα του Δικαστηρίου και αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα σκέφτηκε κατά το Νόμο.

Επειδή, διά την άσκηση τη υπό κρίσιν αιτήσεως κατεβλήθησαν τα κατά τον νόμο τέλη, και το παράβολον [Διτύπωμα Εισπράξεως του Ταμείου Δικαστικών Εισπράξεων Αθηνών : 754632 και 754633 έτους 1995 και ειδικά έντυπα παραβόλου του Δημοσίου: 6265927 και 823840].

Επειδή διά της υπό κρίσιν αιτήσεως όπως αυτή συνεπληρώθη διά δύο δικογράφων προσθέτων λόγων, ζητείται καθ' ερμηνεία του δικογράφου αυτής, από τους αιτούντες, οι οποίοι ασκούν τη γονική μέριμνα επί του ανήλικου υιού των , η ακύρωσις : 1] της υπ' αρ. πρ. 10 από 8.2.1995 αποφάσεως του Συλλόγου των καθηγητών του Λυκείου του ιδιωτικού σχολείου , καθ' ο μέρος επεβλήθη με αυτήν, μεταξύ άλλων, και εις τον υιόν των ήδη αιτούντων, μαθητήν της Α Τάξεως του Λυκείου, κατά το σχολικόν έτος 1994-1995, η πειθαρχική ποινή της αλλαγής σχολικού περιβάλλοντος διά τα αναφερόμενα εις την αποφασιν αυτήν πειθαρχικά παραπτώματα, εις τα οποία φέρεται ότι υπέπεσαν

αυτός και 2] της υπ' αρ. πρ. 529 από 15.2.1995 αποφάσεως του Προϊσταμένου του 4ου Γραφείου της Β' Διευθύνσεως Δευτεροβάθμίου Εκπαιδεύσεως της Νομαρχίας Αθηνών, διά της οποίας αφ' ενός μεν ενεκριθή η ως άνω απόφασις του Συλλόγου των Καθηγητών του Λυκείου του ως άνω ιδιωτικού σχολείου [υπ! αρ. πρ. 10 από 8.2.95], αφ' ετέρου δε ορίσθη ως σχολείον μετεγγραφής του μαθητού αυτού το Ιο Λύκειον Παπάγου.

Επειδή εις την δίκην παρεμβαίνει παραδεκτός εν γένει και μετά προφανούς εννόμου συμφέροντος υπέρ του κύρους των προσβαλλόμενων πράξεων, το μη κερδοσκοπικού χαρακτήρος Σωματείου, υπό την επωνυμίαν:

" από το οποίον ιδρύθη και εις το οποίον ανήκει η εκπροσώπησις του στερουμένου ιδίας νομικής προσωπικότητας. [βλ ΣτΕ : 2379/1983, 2355/91, 705/94, 2326/1995 κα].

Επειδή, η παρούσα υπόθεσις παρεπέμφθη, ενώπιον της επταμελούς συνθέσεως του ΣΤ τμήματος του Δικαστηρίου, διά τη; υπ! αρ. 1691/1997 αποφάσεως του αυτού Τμήματος του Δικαστηρίου, υπό την πενταμελή του σύνθεσιν, λόγω μείζονος σπουδαιότητος

Επειδή, κατά την έννοιαν των άρθρων 16 παράγραφοι 1 και 6 του ν. 682/1977 [244 Α] και 16 παράγραφοι 2 και 4 του π.δ. 104/1979 [23 Α], η απόφασις του συλλόγου των καθηγητών ιδιωτικού Γυμνασίου ή Λυκείου, διά της οποίας λαμβάνεται εις βάρος ορισμένου μαθητού του μέτρου της αλλαγής σχολικού περιβάλλοντος υπόκειται εις την έγκρισιν του Προϊσταμένου του οικείου γραφείου δευτεροβάθμιας εκπαιδεύσεως η δε εγκριτική απόφασις του Προϊσταμένου της οικείας εκπαιδευτικής περιφέρειας δεν είναι πράξις εκτελέσεως της αποφάσεως του συλλόγου των καθηγητών, αλλά έχει εκτελεστόν χαρακτήρα και, επομένως παραδεκτός προσβάλλεται με αίτησιν ακυρώσεως [ΣΤΕ. 477, 1403,2355/1991,133/1992,705/1994 κα]. Συνεπώς εν προκειμένω, παραδεκτός προσβάλλεται μόνο η

πρώτη των 7φροσβαλλόμενων πράξεων δια της οποίας ενεκρίθη η απόφασις του Συλλόγου των διδασκόντων του Λυκείου του προαναφερθέντος ιδιωτικού Σχολείου.

Επειδή, εις την διάταξιν του άρθρου 11 ΣΤ του ν. 1566/1985, ΦΕΚ Α 167, η οποία ως ήδη εκρίθη, εφαρμόζεται εις τους Συλλόγους Διδασκόντων τόνων των δημοσίων όσον και των ιδιωτικών σχολείων [βλ.ΣΤΕ: 133/92,705/1994 κα], ορίζεται ότι: "Ο σύλλογος διδασκόντων κάθε σχολείου αποτελείται απ' όλους τους διδάσκοντες στο σχολείο με οποιαδήποτε σχέση εργασίας και έχει ως πρόεδρο το διευθυντή του σχολείου. Όταν στις συνεδριάσεις του συλλόγου εξετάζονται ειδικά θέματα μαθητών, μετέχουν και δύο εκπρόσωποι τους που ορίζονται από το διοικητικό συμβούλιο των μαθητικών κοινοτήτων" [παρ. 1] και ου : "Ο τρόπος λειτουργίας του συλλόγου διδασκόντων, οι ειδικότερες θέματα στη συζήτηση των οποίων παρίστανται εκπρόσωποι των μαθητών, ορίζονται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων" [παρ. 4].

7. Επειδή περαιτέρω, εις την διάταξιν του άρθρου 45 του αυτού ως άνω νόμου, ορίζεται ότι : "1. Για την υλοποίηση των σκοπών της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης απαραίτητη είναι η συμμετοχή των μαθητών στη σχολική ζωή. 2. Οι διάφορες μορφές οργάνωσης της μαθητικής ζωής αποσκοπούν να βοηθήσουν τους μαθητές : α) Να αποκτήσουν υπευθυνότητα και άμεση αντίληψη της σημασίας του δημοκρατικού διαλόγου στη διαμόρφωση του συνειδητού και δημιουργικού πολίτη β] Να συμβάλουν στην ομαλή και γόνιμη λειτουργία της εκπαιδευτικής διαδικασίας ώστε να επιτευχθεί η συστηματική μετάδοση της απαραίτητης και ουσιαστικής γνώσης γ] Να διαμορφώσουν δική τους αντίληψη για τη ζωή στα πλαίσια της σύνδεσης σχολείου και κοινωνίας ώστε να έχουν ως νέοι τα απαραίτητα εφόδια για την παραπέρα πορεία και εξέλιξη τους 3. Οι μαθητές της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για τη συμμετοχή τους σοι σχολική ζωή συγκροτούν μαθητικές κοινότητες με τις οποίες συμμετέχουν στην οργάνωση της μαθητικής ζωής και στην οργάνωση και πραγματοποίηση κάθε είδους σχολικών εκδηλώσεων. Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων ρυθμίζονται τα θέματα που αναφέρονται στη συγκρότηση των μαθητικών κοινοτήτων, στα όργανα και στη διαδικασία εκλογής τους καθώς και στον τρόπο συμμετοχής τους στην οργάνωση της μαθητικής ζωής" εις δε την διάταξιν του άρθρου 5 της κατ* εξουσιοδότησα -της παραγράφου 3 του ως άνω άρθρου εκδοθείσης αρ. πρ. 23613/6/Γ2 4094 από 23.9.1986 [ΦΕΚ Β' 619/25.9.1986] αποφάσεως του Υπουργού Παιδείας περί κανονισμού λειτουργίας των μαθητικών κοινοτήτων, όπιτος αυτή επανειφέρθη εν ισχύ, με την i αρ. πρ. Γ2/336 από 29.1.1991 απόφασιν του Υπουργού Παιδείας [ΦΕΚ Β' 66 από 14.2.1991], ορίζεται ότι : "Πειθαρχικά. 1. Για να κατοχυρωθεί η ουσιαστική και απρόσκοπτη λειτουργία του σχολείου προϋπόθεση αποτελεί η ανάπτυξη της συνεργασίας καθηγητών - μαθητών. Τα θέματα που δημιουργούνται από τη συμπεριφορά των μαθητών μέσα στο σχολείο δεν αποτελούν αντικείμενο προστριβής και αντιδικίας αλλά αντιμετωπίζονται με διάλογο, κατανόηση και καλή Θέληση. 2. Σε περιπτώσεις που δημιουργείται πρόβλημα από τη συμπεριφορά μαθητή ή μαθήτριας στο σχολείο, ανεξάρτητα και πέρα από τη διαδικασία επιβολής ποινών, όπως ορίζεται από τη σχολική νομοθεσία, η γενική συνέλευση της μαθητικής κοινότητας στην οποία ανήκει ο μαθητής ή η μαθήτρια συνέρχεται έκτακτα με πρωτοβουλία του συμβουλίου της κοινότητας συζητάει το θέμα και εισηγείται τον τρόπο αντιμετώπισης του στο σύλλογο των καθηγητών που έχει και την ευθύνη της τελικής απόφασης 3. Ο πρόεδρος της μαθητικής κοινότητας μεταφέρει στο σύλλογο των καθηγητών την άποψη της γενικής συνέλευσης της κοινότητας. 4. Ο πρόεδρος της μαθητικής κοινότητας καθώς και το προεδρείο του μαθητικού συμβουλίου του σχολείου, παρευρίσκονται στις αντίστοιχες συνεδριάσεις του συλλόγου των καθηγητών με δικαίωμα λόγου; 5. Μαθητής παραπεμπόμενος για παράπτωμα στο σύλλογο των καθηγητών να έχει δικαίωμα της απολογίας 6. Σε κάθε περίπτωση που συζητούνται στο σύλλογο των καθηγητών πειθαρχικά θέματα παρευρίσκονται στις σχετικές συνεδριάσεις με δικαίωμα λόγου και οι εκπρόσωποι των μαθητών που αναφέρονται στην παράγραφο 4 αυτού του άρθρου". Επειδή όπως ήδη εκρίθη οι κανόνες λειτουργίας των συλλογικών οργάνων της διοικήσεως έχουν εφαρμογήν εις τους συλλόγους διδάσκοντα ΣΤΕ:705/1994,2793/1992κα].

Επειδή, περαιτέρω, όπως έχει ήδη κριθεί, ελλείπει νομοθετικής προβλέψεως η συμμετοχή εις τον Σύλλογον Διδασκόντων εκπροσώπων των μαθητών, δηλαδή προσώπων ξένων προς την προβλεπόμενη, από τον νόμον, σύνθεσιν του συλλογικού αυτού οργάνου, γεννά ακυρότητα της κατά την σχετικήν συνεδρίασιν ληφθείσης αποφάσεως του Συλλόγου Διδασκόντων [βλ ΣτΕ ΑΕ) ΗΟC : 3837/84,4110<3κα].

Επειδή όπως βεβαιούται εις το υπ' αρ. πρ. Γ2/3060/15.5.1996 έγγραφον του Υπ Παιδείας προς το Δικαστήριον, η προβλεπόμενη από την παράγραφον 4 του άρθρου 11 ΣΤ του ν. 1566/1985, απόφασις του Υπουργού Παιδείας δεν έχει εκδοθεί

Επειδή, όπως ήδη εκρίθη, με την υπ' αριθ. 2617/1997 απόφασιν του Δικαστηρίου, από την διατυπώσιν, αλλά και το πνευμα των προαναφερθεισών διατάξεων του άρθρου 11 ΣΤ[παρ. 1 και4] του ν. 1566/1985, συνάγεται ότι - εφ' όσον ο νομοθέτης δεν προσδιόριζα ευθέως εις αυτός ποία είναι τα "ειδικά θέματα μαθητών", περιοριζόμενος να αναφέρει, απλώς ότι αυτά Θα καθορισθούν με απόφασιν του Υπ. Παιδείας ούτε προβλέπει, ότι μεταξύ αυτών, συγκαταλέγονται, οπωσδήποτε, τα πειθαρχικά θέματα των μαθητών-δεν είναι δυνατόν να θεωρηθεί ότι τα πειθαρχικά θέματα των μαθητών περιλαμβάνονται μεταξύ των "ειδικών θεμάτων μαθητών", κατά την εξέτασιν των οποίων, επιτρέπεται, και εξαίρεσιν, η συμμετοχή, συμφώνως προς τας διατάξεις αυτός δύο [2] εκπροσώπων των μαθητών, εις τας σχετικές συνεδριάσεις του οικείου Συλλόγου Διδασκόντων, κατά τας οποίας εξετάζονται αυτά. Ούτε είναι δυνατόν, ελλείπει ρητής περί του αντιθέτου προβλέψεως εις τον νόμον, να συναχθεί ότι επιτρέπεται η παρουσία εις τον Σύλλογον Διδασκόντων εκπροσώπων των μαθητών όταν κρίνονται πειθαρχικά θέματα μαθητών. Υπό αντίθετον εκδοχόν θα διεταράσσετο η ειδική παιδαγωγική σχέση, η οποία περιλαμβάνει-όταν αυτό καθίσταται αναγκαίο διά τον κατά τον νόμο, σωφρονισμόν των μαθητών, οι οποίοι παρεκτρέπονται [παράβ. ΣτΕ 410283, 328/1997 κα] η διατάραξη δε αυτή είναι δυνατόν να επέλθα είτε λόγω του πιθανού επηρεασμού των μελών του Συλλόγου Διδασκόντων από αυτή ταύτην την παρουσίαν εκπροσώπων των μαθητών, κατά τας σχετικές συνεδριάσεις αυτού είτε συνεπεία της τυχόν μεταφοράς εκ μέρους των εκπροσώπων αυτών, εις τον ευρύτερον κύκλον των μαθητών του σχολείου, του περιεχομένου των συζητήσεων, οι οποίες διεξήχθησαν εις τον Σύλλογον Διδασκόντων, με απρόβλεπτους διά το σχολικόν περιβάλλον συνεπείας. Περαιτέρω, η συμμετοχή εκπροσώπων των μαθητών κατά τις συνεδριάσεις του οικείου Συλλόγου Διδασκόντων, όταν εξετάζονται πειθαρχικά θέματα μαθητών, δεν είναι δυνατόν να εύρει νόμιμον έρεισμα ούτε και εις την διάταξιν του άρθρου 5 της ως άνω, κατ* εξουσιοδότησιν του άρθρου 45 παρ. 3 του ν. 1566/1985, εκδοθείσης αποφάσεως του Υπ. Παιδείας περί κανονισμού λειτουργίας μαθητικών κοινοτήτων - διά της οποίας προεβλέφθη, το πρώτον, κατά τα ειδικότερον οριζόμενα εις αυτήν, η συμμετοχή εκπροσώπων των μαθητών, κατά τις συνεδριάσεις του οικείου Συλλόγου Διδασκόντων, όταν εξετάζονται πειθαρχικά θέματα μαθητών - και τούτο διότι, όπως προκύπτει από την διάταξιν του άρθρου 45 παρ. 3 του ως άνω νόμου, μεταξύ των θεμάτων, δια την ρύθμισιν των οποίων παρεσχέθη εξουσιοδότησις εις τον Υπουργόν Παιδείας όπως ρύθμισα δι αποφάσεως του, δεν περιλαμβάνονται ούτε τα πειθαρχικά θέματα μαθητών ούτε η συμμετοχή εκπροσώπων των μαθητών, κατά τις συνεδριάσεις του οικείου Συλλόγου διδασκόντων, όταν εξετάζονται πειθαρχικά θέματα μαθητών και, ως εκ τούτου, οι προαναφερθείσες, διατάξεις της ως άνω υπουργικής αποφάσεως καθ' ο μέρος ρυθμίζουν πειθαρχικά θέματα μαθητών και προβλέπουν αδικότερον την συμμετοχήν εκπροσώπων των μαθητών, κατά τας σχετικές συνεδριάσεις του οικείου Συλλόγου Διδασκόντων, όταν εξετάζονται πειθαρχικά θέματα μαθητών, έχον θεσπισθεί άνευ εξουσιοδότησεως και είναι ανίσχυρες. Επειδή, εν προκειμένω, όπως προκύπτει από το προαναφερθέν πρακτικόν συνεδριάσεως [υπ' αρ. πρ. 10 από 8.2.1995] του Συλλόγου Διδασκόντων του Λυκείου του το οποίον ενεκρίθη, διά της ως άνω υπ' αρ. πρ. 529 από 15.2.1995 αποφάσεως του Προϊσταμένου του 4ου γραφείου της Β' Διευθύνσεως Δευτεροβαθμίου Εκπαιδεύσεως της Νομαρχίας Αθηνών, κατά την επίδικον συνεδρίασιν, κατά την οποίαν εξετάσθησαν τα πειθαρχικά παραπτώματα, μεταξύ άλλων και του υιού των ήδη αιτούντων, μετέσχον, εκτός των, αναφερομένων εις αυτό, Διδασκόντων εις το Λύκειον και τρεις [3] εκπρόσωποι του εικοσαμελούς μαθητικού Συμβουλίου και οι Πρόεδροι των μαθητικών Συμβουλίων τεσσάρων τμημάτων

[A2, A4, A5, A9] - εις τα οποία ανήκουν ο υιός των και οι λοιποί εγκαλούμενοι μαθηταί- οι οποίοι και έλαβαν τον λόγον κατά την σχετική συνεδρίασα και απεχώρησαν προ της λήψεως της σχετικής αποφάσεως από τα μέλη του Συλλόγου Διδασκόντων εις το Λύκειον.

13. Επειδή, με τα δεδομένα αυτά και συμφώνως προς τα προαναφερθέντα, δεν είναι επιτρεπτή, υπό το παρόν νομοθετικόν καθεστώς η συμμετοχή, κατά τις συνεδριάσεις του οικείου Συλλόγου Διδασκόντων, όταν εξετάζονται πειθαρχικές υποθέσεις μαθητών, εκπροσώ7ήχον αυτών και ως εκ τούτου εφ' όσον εν προκειμένω, κατά την επίδικο συνεδρίαση του Συλλόγου των Διδασκόντων εις το Λύκειον του προαναφερθέντος ιδιωτικού σχολείου κατά την οποία ελήφθη η υπ' αρ. 10 από 82.1995 απόφαση περί επιβολής εις βάρος του υιού των του μέτρου της αλλαγής σχολικού περιβάλλοντος μετέσχον εκπρόσωποι των μαθητών, δηλαδή πρόσωπα ξένα, προς την, κττά νόμον, σύνθεσιν αυτού, η απόφασις αυτή, δεν ήτο νόμιμος και η προαναφερθείσα απόφασις [υπ? αρ. 529/1995] του ως άνω Προϊσταμένου του 4ου Γραφείου δια της οποίας αφ' ενός μεν ενεκρίθη η απόφασις αυτή του Συλλόγου Διδασκόντων του Λυκείου του ,καθ' ο μέρος αφορά εις τον υιόν των ήδη αιτούντων αφ' ετέρου δε ορίσθη, εν ύμα της αποφάσεως αυτής ως σχολείου μεταγραφής του υιού των αιτούντων το 1° Λύκειο Παπάγου. Συνεπώς, διά τον λόγον αυτόν, ο οποίος αφορά την συγκρότησιν του Συλλόγου Διδασκόντων, η οποία εκριθη ήδη ad hoc 2617/97] μη νόμιμος πρέπει να γίνει δεκτή και η υπό κρίσιν αίτησις να ακυρωθεί η η ως άνω υπ* αρ. 529 από 15.2.1995 απόφασις του Προϊσταμένου του 4ου Γραφείου, καθ' ο μέρος αυτή αφορά εις τον υιόν των ήδη αιτούντων, να απορριφθεί η ασκηθείσα παρέμβασις και να παραλειφθεί ως αλυσιτελής η εξέτασις των λοιπών λόγων ακυρώσεως.

Δια ταύτα Δέχεται την υπό κρίσιν αίτησιν, κατά τα εν τω αιτιολογικό

Ακυρώνει την υπ' αρ. πρ. 529 από 15.2.1995 απόφασιν του Προϊσταμένου του 4ου Γραφείου της Β' Διευθύνσεως Δευτεροβαθμίου Εκπαιδεύσεως της Νομαρχίας Αθηνών, καθ' ο μέρος αυτή] αφορά τον υιόν των αιτούντων, κατά τα εν τω αιτιολογικό.

Απορρίπτει την ασκηθείσα παρέμβασιν

Διατάσσει την απόδοσιν του κατατεθέντος παραβόλου και

Επιβάλλει, συμμέτρως εις βάρος του Δημοσίου και του παρεμβαίνοντος την δτκαστικήν δαπάνην των αιτούντων, οποία ανέρχεται εις το ποσόν των είκοσι οκτώ χιλιάδων [28.000] δραχμών.

Η διάσκεψη έγινε στην Αθήνα στις 3 Ιουνίου 1997 και η απόφαση δημοσιεύθηκε στις 30 ίδιου μήνα και έτους

ΣτΕ 1416/1989 (τμ. Γ)

Εκκλησία - Κληρικοί - Μετάθεση - Διοικητική ακρόαση.

Η Διαρκής Ιερά Σύνοδος πριν αποφασίσει το δυσμενές για τον εφημέριο μέτρο μετάθεσης του έπρεπε να τον καλέσει σε ακρόαση. Ακύρωση λόγω παραβιάσεως συνταγματικής επιταγής.

Προεδρεύων ο κ Η ΤΩΚΛΗΗΡΑΣ, σύμβουλος.

Εισηγητής ο κ. Ν. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ, σύμβουλος

Δικηγόροι ο κ Α Θεοδώρου, Η Παπανικολαου, Γ. Λιλιάιος

(Α π ό σ π α σ μ α) : Επειδή, η κρινόμενη αίτηση ακυρώσεως που αναφέρεται στην υπηρεσιακή κατάσταση εφημερίου, ανήκει στην αρμοδιότητα του Γ' Τμήματος του Συμβουλίου της Επικρατείας (ΣΤΕ4395/1984κά).

Επειδή, κατά την παρ. 7 του άρθρου 37 του ν. 590/1977 (ΦΕΚ146), "τακτικός εφημέριος μετατίθεται: α) μετά από αίτηση του, β) με απόφαση της ΔΙ.Σ. μετά από αιτιολογημένη πρόταση του οικείου Αρχιερέα...". Επειδή, στην προκειμένη περίπτωση ο Μητροπολίτης... με την... πρόταση του προς την ΔΙ.Σ. ζήτησε τη μετάθεση του αιτούντος εφημερίου από την ενορία Αγίου Γεωργίου... στην ενορία Αγίου Δημητρίου... Ως αιτιολογία της προτάσεως αυτής αναφέρονται τα εξής πραγματικά περιστατικά. Ο αιτών, παρά τις επίμονες συστάσεις του Μητροπολίτη, επιμένει να κατοικεί μακράν της ενορίας του, δηλαδή στο Αίγιο, επικαλούμενος αδυναμία εξεύρεσης κατάλληλης οικίας μέσα στα όρια στην Κοινότητα.. Το γεγονός αυτό προκαλεί ανωμαλίες στη διαποίμανση της ενορίας και είναι απαράδεκτο από άποψη κανονική. Συνέπεια αυτού και των δυσμενών καιρικών συνθηκών (χιονοπτώσεων) λόγω των οποίων έκλεισε η οδός προσπελάσεως προς τις..., οι οποίες όμως ήσαν γνωστές από τις εσπερινές ώρες της προηγούμενης ημέρας ο αιτών δεν μπόρεσε να μεταβεί κατά την ημέρα των Χριστουγέννων στην ενορία του και να τελέσει τη Θεία Λειτουργία Εξάλλου, η αμέλεια και η ασύγγνωστη ανευθυνότητα του αιτούντος προκύπτει και από το γεγονός ότι παρέλειψε να εκφράσει έστω και μία υποτυπώδη συγγνώμη προς τον επίσκοπο για τη βαρεία αυτή αμέλεια του. Αλλά και παρά το ότι διενεργήθηκε τακτική ένορκη ανάκριση σε βάρος του για το παραπάνω παράπτωμα ουδέποτε αισθάνθηκε την ανάγκη να παρουσιασθεί στον επίσκοπο και να εκφράσει τη μεταμέλεια του. Η Δ.Ι.Σ. αφού αποδέχθηκε την πρόταση του πιο πάνω Μητροπολίτη αποφάσισε με την προσβαλλόμενη απόφαση της τη μετάθεση του αιτούντος. Επειδή, σύμφωνα με το άρθρο 20 παρ. 2 του Σ, που ορίζει ότι το δικαίωμα της προηγούμενης ακρόασης του ενδιαφερομένου ισχύει και για κάθε διοικητική ενέργεια ή μέτρο που λαμβάνεται σε βάρος των δικαιωμάτων ή συμφερόντων του, η ΔΙΣ είχε την υποχρέωση να καλέσει τον αιτούντα σε ακρόαση πριν εκδόσει την προσβαλλόμενη πράξη της εφόσον η δικαιολογητική βάση του πιο πάνω δυσμενούς μέτρου που επιβλήθηκε σ αυτόν ανάγεται σε υπαίτιες και αντικανονικές ενέργειες του. Εφόσον όμως όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλλου, δεν εξεπλήρωσε την από το Σύνταγμα επιβαλλόμενη d αυτήν υποχρέωση της η προσβαλλόμενη απόφασή της εκδόθηκε κατά παράβαση ουσιαστικού τύπου της διαδικασίας και για το λόγο αυτό πρέπει να ακυρωθεί Καινοί μεν ο επίσκοπος με τα... έγγραφα του παρήγγειλε στον εφημέριο του Ι. Ναού... τη διενέργεια ενορίας ανακρίσεως κατά του αιτούντος για τη μη μετάβαση του κατά την ημέρα της εορτής των Χριστουγέννων 1986 στην ενορία., για τέλεση της Θείας Λειτουργίας η οποία διενεργήθηκε και κατά την οποία ο αιτών απολογήθηκε εγγράφως. Η απολογία όμως αυτή] του αιτούντος δε δύναται να καλύψει την πιο πάνω παράλειψη γιατί, ασχέτως του ότι δεν προκύπτει ότι λήφθηκε υπόψη από τη ΔΙ.Σ. (ΣτΕ 1456/1985, 492/1983), δεν αναφέρεται σε όλα τα αποδιδόμενα στον αιτούντα παραπτώματα (αντικανονική κατοικία εκτός της ενορίας του, καταφρόνηση του επισκόπου) αλλά περιορίζεται στο γεγονός της μη μεταβάσεως του κατά την ημέρα της εορτής των Χριστουγέννων στην ενορία του για να τελέσει τη Θεία Λειτουργία Επειδή, μετά την ακύρωση της- προσβαλλόμενης αποφάσεως για τον πιο πάνω λόγο παρέλκει, ως αλυσιτελής η έρευνα των λοιπών προβαλλομένων λόγων ακυρώσεως.

ΣτΕ 3796/1990

Εκκλησία - Απομάκρυνση μητροπολιτών με απόφαση της Ιεράς Συνόδου βάσει

Συντακτικών Πράξεων - Αίτηση ακυρώσεως κατά της ως άνω αποφάσεως.

Η απομάκρυνση των μητροπολιτών αποτελεί μέτρο το οποίο επηρεάζει
εις βάθος την κοινωνική ζωή των τελευταίων. Επομένως διαπνέεται από
εκτελεστότητα και κατά συνέπεια παραδεκτά ασκείται η αίτηση
ακυρώσεως.

Εισηγητής: Γ.Γραίρς

Επειδή εκ των ανωτέρω πράξεων παραδεκτός προσβάλλονται ως συναφείς μόνον η από 13.6.74
απόφασις της Ιεράς Συνόδου, δι ης ο αιτών απεμακρύνθη εκ του θρόνου του και το εις εκτέλεσιν της
αποφάσεως τούτης εκδοθέν από 16.7.74 π. δ/γμα(ΦΕΚΓ' 277/7.7.74).

Επειδή η υπ! αριθ. 3 της 9/9.1.1974 Συντακτική Πράξις "περί εκλογής Προκαθημένου εν τ[^]
Ελλάδος και αποκαταστάσεως εν γένει της εν αυτή Κανονικής Τάξεως" (ΦΕΚ 4) προέβλεπε περί της
συγκροτήσεως της Ιεράς Συνόδου της Ιεραρχώ της Εκκλησίας[^] εν άρθρω 2 ότι

έργων της Συνόδου τούτης είναι, πλην άλλων, και "η λήψις παντός μέτρου αποβλέποντας εις την
συμφώνως προς τους Ιερούς Κανόνας αποκατάστασις της εκ της αντικανονικής εκλογής του τέως
Προκαθημένου διασαλευθείσης εκκλησιαστικής τάξεως καθ' όσον αφορά εις την πλήρωσιν
μικροπολιτικών εδρών ή την εκλογήν τιτουλαρίων μητροπολιτών ή τιτουλαρίων επισκόπων".

Εις την αυτήν Συντακτικήν Πράξιν περιελήφθη διάταξις (αρθρ. 5), καθ' ήν: "Πράξεις εκδιδόμενοι κατ'
εφαρμογήν των διατάξεων της παρούσης ή του κατ' άρθρον 4 αυτής εκδοθησομένου νομοθετικού
διατάγματος δεν υπόκεινται εις αίτιριν ακυρώσεως ή προσφυγήν ενώπιον του Συμβουλίου της
Επικρατείας και εάν έπι προβάλλεται λόγος ακυρώσεως αναφερόμενος εις τους υπό της παρούσης ή του
ως άνω νομοθετικού διατάγματος τιθεμένους όρους και προϋποθέσεις". Μετά ταύτα εδημοσιεύθη
νεωτέρα Συντακτική Πράξις υπ* αριθ. 7/1974 (ΦΕΚ 288). Η νεωτέρα αυτή Συντακτική Πράξις εθεσπίσθη
(άρθρον 5) μετδ αναδρομικές δυνάμειος από Ό]ς ενάρξεως της ισχύος της υπ' αριθ. 3 ομοίας προέβλεπε δε,
μεταξύ άλλων (άρθρον 2), ότι "αρχιερείς οίτινες δι ενεργειών και εκδηλώσεων των διαταράσσουν την ειρήνη και
την ενότητα της Εκκλησίας δύνανται να κηρύσσονται έκπτωτοι φόνου δι αποφάσεως. της παρούσης Ιεράς
Συνόδου.... Η απόφασις εκτελείται άμα τη δημοσίευσά εις την Εφημερίδα της Κυβερνήσεως..".

Περαιτέρω ορίζεται εν άρθρω 3 ότι η Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος δύνανται ό
τη προτάσει του Προέδρου αυτής αποφάσεις ληφθείσας κατ' εφαρμογήν της υπ! αριθ. 3 Συντ. Πράξεως
Τέλος εν άρθρω 4 αυτής ωρίσθη ότι και επί των κατ εφαρμογήν αυτής εκδιδομένων πράξεων
εφαρμόζεται το μνημονευθέν ήδη άρθρον 5 της Συντ. Πράξεως 3/1974, κατά το οποίον πράξεις
εκδιδόμενοι κατ' εφαρμογήν των διατάξεων αυτής δεν υπόκεινται εις αίτησα ακυρώσεως ή προσφυγήν
ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας και αν έπι προβάλλεται λόγος ακυρώσεως αναφερόμενος εις
τους υπό της Συντ. Πράξεως τιθεμένους όρους και προϋποθέσεις

Επειδή οι προσβαλλόμενοι ως άνω, παραδεκτός εξ επόψεως συνάφειας πράξεις εξεδόθησαν υπό την
ισχύν των διατάξεων των ανωτέρω ΣΠ 3 και 7 έτους 1974, δια των οποίων εθεσπίζετο απαράδεκτον
προσβολής αυτών δι αιτήσεως ακυρώσεως ή προσφυγής ακόμη και διά παραβάσεις όρων ή
προϋποθέσεων τιθεμένων υπό των εν λόγω Σ.Π. Ως δε ήδη εκρίθη (ΣτΕ 4611-4613/1976 κά), το
απαράδεκτον τούτο δεν ήρθη διά της Σ.Π. της 1/1.8.1974 "περί αποκαταστάσεως της δημοκρατικής
νομιμότητος κλπ" (ΦΕΚ213).

Διότι το παραδεκτόν του εν δίκου μέσου κρίνεται κατά τον νόμον τον ισχύοντα κατά τον χρόνον της
εκδόσεως της προσβαλλομένης διοικητικής πράξεως (άρθρον 68 ν.δ. 170/1973 περί του Συμβουλίου της
Επικρατείας). Εν προκειμένω δε το άρθρον 15 της τελευταίας τούτης Σ.Π. (ως αναδιευκυνθή διά της παρ.
1 του άρθρου 10 της από 5/ 7.8.1974 ΣΠ), ορίσαν ότι το δημοσιευθέν την 15ην Νοεμβρίου 1968
κειμενον Συντάγματος ως διεμορφώθη διά του π.δ. 370/1973, ως και πάσα από της 21ης Απριλίου 1967

και εφεξής εκδοθείσα συντακτική ή συντακτικού χαρακτήρος πράξη, καταργούνται, έχει τη έννοια ότι πάσα τιοιαύτη συντακτική πράξις οία και θεστοζουσαι το ανωτέρω απαράδεκτον, καταργείται διά τον εφεξής χρόνον και όχι αναδρομικώς. Τούτο προκύπτει κι εκ της διατάξεως του άρθρου ΙΟπαρ. 2 της αυτής Συντ. Πράξως διά της οποίας ορίζεται ότι δια νομοθετικών διαταγμάτων δύναται να ρυθμίζονται και μετ' αναδρομικής δυνάμεως Θέματα προκύπτοντα εκ των από 21ης Απριλίου καιεφεξής εκδοθεισών Σ.Π Τέλος το περί ου πρόκειται απαράδεκτον δεν ήρθη ουδέ διάτου επακολουθήσαντος Συντάγματος του 1975, διότι τούτο, εις μεν το άρθρον 111 αυτού ορίζει ότι πάσα διάταξις αντικείμενη εις το Σύνταγμα καταργείται από της ενάρξεως της ισχυρος αυτού, ει δε το άρθρον 119 παρ. 1, άπι διά νόμου δύναται να ορθή το καθ' οιονδήποτε τρόπον ισχύσαν απαράδεκτον τη; ασκήσεως αιτήσεως ακυρώσεως κατά πράξεων εκδοθεισών από 21ης Απριλίου 1967 μέχρι 23 Ιουλίου 1974, είτε είχαν ασκηθή τιοιαύτη αίτησις είτε μη, αποκλειόμενης πάντως της αναδρομικής λήψεως αποδοχών των τυχόν δικαιωθισομένων. Επειδή εις τον ν. 1816/1988 (Α 251) περιελήφθη τροπολογία η οποία εισήχθη επί τη βάσει της προδιαληφθείσης διατάξεως του άρθρου 119 του Συντάγματος 1975, απαιτούσης, διά την άρσιν του απαράδέκτου, την έκδοση νόμου όχι αναγκαίως "ειδικού", και η οποία, ψηφισθείσα υπό της Βουλής ως άρθρον 15 του νόμου αυτού, ορίζει ότι:

"1. Αίρεται για τους υπαλλήλους του Δημοσίου, των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου και των υπαλλήλων των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης το απαράδεκτο που ίσχυε με οποιοδήποτε τρόπο ως προς την άσκηση αίτησης για ακύρωση πράξεων που εκδόθηκαν από τις 21 Απριλίου 1967 έως τις 23 Ιουλίου 1974, είτε είχε ασκηθεί τέτοια αίτηση, είτε όχι η διάταξη αυτή ισχύει μόνο για τις περιπτώσεις για τις οποίες με διάταξη νόμου δεν είχε αρθεί μέχρι σήμερα το απαράδεκτο αυτό. 2. Οι ενδιαφερόμενοι δικαιούνται να ασκήσουν νέα αίτηση ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου μέσα σε αποκλειστική προθεσμία τριών μηνών από τη δημοσίευση του νόμου αυτού. 3. Αποκλείεται η αναδρομική χορήγηση αποδοχών σε όσους τυχόν δικαιωθούν με το ένδικα Επικολούθισεν η δημοσίευσίς του ν. 1877/1990, εις το άρθρον 12 του οποίου ωρίσθησαν τα εξής: 'Στην παρ. 1 του άρθρου 15 του ν. 1816/1988 και μετά τη φράση χαιρείται για τους υπαλλήλους του Δημοσίου" προστίθεται και παρεμβάλλεται η φράση "τους υπαλλήλους και όργανα διοικήσεως". Η προθεσμία ισχύος τη; παραπάνω προσθήκης αρχίζει από τη δημοσίευση του νόμου αυτού". Κατά την έννοια της τελευταίας ταύτης διατάξεως, η ισχύς αυτής ανάτρεχα εις τον χρόνον δημοσιεύσεως της δι αυτής συμπληρουμένης διατάξεως του άρθρου 15 παρ. 1 του ν. 1816/1988. Συνεπώς από της δημοσιεύσεως του ν. 1816/1988 ήρθη το απαράδεκτον ασκήσεως αιτήσεως ακυρώσεως και διά την "κατηγορίαν των "υπαλλήλων και οργάνων διοικήσεως" των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, εις ήν αναφέρεται η προμνησθείσα διάταξις του άρθρου 12 του ν. 1877/1990. Εξ άλλου, ας έχει επανειλημμένως κριθή υπό του Δικαστηρίου τούτου (βλ ΣΙΤΕ 1941/1981 (ολ) 678/1982, 1571/1985 (ολ), οι Μητροπολίται αποτελούν όργανα διοικήσεως της οικείας Μητροπόλεως η οποία, ως και η Εκκλησία της Ελλάδος παραλλήλως προς τον χαρακτήρα της ως Θείου καθιδρύματος αποτελεί κατά νόμον (άρθρον 1 παρ. 4 ν. 590/1977 "περί Καταστατικού Χάρτου της Εκκλησίας της Ελλάδος", Α146), κατά τας νομικώς αυτής σχέσεις νομικών πρόσωπων δημοσίου δικαίου. Ούτω, εν τη έννοια της ανωτέρω διατάξεως του άρθρου 15 παρ. 1 του ν. 1816/1988, ως αυτή συνεπληρώθη διά του μνησθέντος άρθρου 12 του ν. 1877/1990, διά της οποίας αίρεται το απαράδεκτον ασκήσεως αιτήσεως ακυρώσεως κατά πράξεων εκδοθεισών κατά την διάρκειαν της δικτατορίας μεταξύ άλλων, και διά τα όργανα διοικήσεως των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, δέον να θεωρηθή ότι εμπίπτουν εις την άρσιν του απαράδέκτου και οι Μητροπολίται, οι οποίοι αποτελούν, κατά τα εκτεθέντα, όργανα διοικήσεως του ν.π.δ.δ. της οικείας Μητροπόλεως Κατ' ακολουθίαν τούτων η υπό κρίσιν αίτησις κατατεθείσα εις το Συμβούλιον της Επικρατείας εντός της υπό της διαληφθείσης διατάξεως του άρθρου 15 παρ. 2 του ν. 1816/1988 τασσομένης τριμήνου αποκλειστικής προθεσμίας στρεφόμενη δε κατά πράξεων αφορωσών εις την από του Θρόνου απομάκρυνση Μητροπολίτου, εκδοθεισών κατ' εφαρμογήν των Συντακτικών Πράξεων 3 και 7/1974, διά

των οποίων εθεσπίζετο, κατά τα ειρημένα, απαράδεκτον προσβολής των επί τη βάσει εκδιδόμενων διοικητικών πράξεων, μη έχον ορθή δι' ετέρου νόμου προγενεστέρου του ν. 1816/1988, ασκείται ήδη παραδεκτως μετά την δια του τελευταίου τούτου νόμου άρσιν του απαράδεκτου και είναι εξεταστέα κατ' ουσίαν.

Επειδή δια της υπό κρίσιν αιτήσεως προβάλλεται 'το αι μνησθείσαι Σ.Π. 3 και 7/74, υπό των οποίων είναι αντίθετοι προς το τότε ισχύον συνταγματικών κείμενον του έτους 1968/73, προβάλλεται, ειδικώτερον, αντίθεσις αυτών προς τις διατάξεις των άρθρων 12 (αφαίρεσις του κατά νόμον ωρισμένου δικαστού), 95 (απονομή δικαιοσύνης υπό τακτικών δικαστών), 119 (δικαίωμα παροχής εννόμου προστασίας) αυτού, ως επίσης και παράβασις της συνταγματικής αρχής nullum crimen nulla poena sine lege, τούτο δε διότι η κρίσις περί εκκλησιαστικών αδικημάτων ανετέθη εις άλλο όργανον πλην του κατά το Σύνταγμα αρμοδίου εκκλησιαστικού συνοδικού δια τους αρχιερείς δικαστηρίου, δεν απηγγέλθη κατηγορία και γενικώτερον δεν επηρήθησαν αι διαδικαστικές εγγυήσεις οι οποίας έχουν θεσπισθή υπέρ των εγκαλουμένων ενώπιον των εκκλησιαστικών δικαστηρίων.

Πόντος όμως οι ανωτέρω λόγοι ακυρώσεως εκτός του ότι στηρίζονται εις την εσφαλμένη εκδοχή επεβλήθη εν προκειμένω πειθαρχική ποινή, ενώ οι ρηθείσαι Σ.Π προβλέπουν απλώς την λήψιν διοικητικών μέτρων, είναι εν πάση περιπτώσει απορριπτέοι, διότι οι Σ.Π 3 και 7/74, υπό των οποίων διέπονται, ως εκ του χρόνου εκδόσεως των, οι προσβαλλόμενοι πράξεις καθ' όσον αφορά το προ της 1.8.1974 χρονικών διάστημα, θεωρούνται, ως εξετέθη ανωτέρω, ότι ήσαν εν ισχύϊ και διη μετ' ηυξημένης τυπικής δυνάμεως (πρβλ 4611 /76 κά), ίσης προς την ισχύν των διατάξεων του τότε ισχύοντος κειμένου Συντ/τος του έτους 1968/73, του οποίου άλλωστε είναι μεταγενέστεροι Εξ άλλου, απορριπτέος είναι επίσης και ο συναφής λόγος ακυρώσεως δια του οποίου προβάλλεται αντίθεσις των περιών πρόκειται συντακτικών πράξεων προς τους ιερούς κανόνας προεχόντως ως άοριστος εφ' όσον δεν προσδιορίζονται οι συγκεκριμένοι ιεροί κανόνες προς τους οποίους υφίσταται η ης γίνεται επίκλησις αντίθεσις των ως άνω Σ.Π.

8. Επειδή τόσον εις το προοίμιον όσον και εις το παρατεθέν ανωτέρω κείμενον τ'ε'Σ'Η. 3/74 περιέχεται η διαπίστωσις ότι από εξ'αιτίας ήτοι από της εκλογής του τότε Προκαθημένου της Εκκλησίας της Ελλάδος και ερεξής εδημουργήθη εις την Εκκλησίαν αντικανονική κατάστασις λόγω της αντικανονικής και αντισυνταγματικής εκλογής του εν λόγω Προκαθημένου και λόγω της εν συνεχεία εκλογής νέων Επισκόπων υπό οργάνου παρανόμως συγκεκριστημένου, ήτοι υπό Ιεράς Συνόδου προεδρευομένης από τον ρηθέντα Αρχιεπίσκοπον.

Διά των αυτών διατάξεων λαμβάνεται περαιτέρω πρόνοια αποκαταστάσεως της κανονικής τάξεως αφ' ενός δι εκλογής νέου Αρχιεπισκόπου υπό της Ιεράς Συνόδου, εις την οποίαν δεν Θα συμμετείχον οι χαρακτηριζόμενοι ως αντικανονικοί Μητροπολίται, αφ' ετέρου δε διά της λήψεως υπό της νέας Ιεράς Συνόδου παντός μέτρου αποβλέποντος εις την αποκατάστασις της εκκλησιαστικής τάξεως συμφώνως προς τους ιερούς κανόνας ιδίως όσον αφορά εις τη πλήρως μητροπολιτικών εδρών.

Εκ των ρυθμίσεων τούτων συνάγεται ότι ναι μεν η αντικανονικότης των Μητροπολιτών οι οποίοι εξελέγησαν κατά τον ως ειρήται τρόπον, περί της οποίας ομιλούν οι διατάξεις αυτοί, προσδιορίζεται ευθέως εις αυτήν ταύτην την 3/74 Συντακτικήν Πράξιν, πλην όμως προκειμένης αποκαταστάσεως της εκ της εν λόγω αντικανονικής εκλογής διαταραχθείσης κανονικής τάξεως παρεσχέθη εις την Ιερά Σύνοδο ευρύτατη διακριτική ευχέρεια προς λήψιν παντός κατά την κρίσιν της πρόσφορου μέτρου διά την αποκατάστασις ταύτην, μεταξύ των οποίων προδήλως περιλαμβάνεται η απομάκρυνσις των αντικανονικών μητροπολιτών, χωρίς πάντως να αποκλείεται η λήψις ηπιωτέρων μέτρων ή και η διατήρησις εις τον Θρόνον (νομιμοποιήσις) των μητροπολιτών τούτων, εφ' όσον κατά την κρίσιν της Ιεράς Συνόδου τούτο συμβάλει εις την αποκατάστασις της εκκλησιαστικής τάξεως.

Διά την διαμόρφωσιν δε της κρίσεως της Ιεράς Συνόδου ως προς την επιλογήν του πλέον πρόσφορου μέτρου αναγκαία ήτο η προηγούμενη ακρόασις του ενδιαφερομένου και η υπ* αυτού παροχή σχετικών εξηγήσεων. Η επακολουθήσασα ΣΠ 7/1974, η οποία ανάτρεχει εις τον χρόνον ισχύος της 3/74. Σ.Π, ώρισεν ότι Αρχιερείς οι οποίοι δι' εκδηλώσεων κι ενεργειών διαταράσσουν την ειρήνην κι ενότητα της

εκκλησίας δύνανται να κηρύσσονται έκπτωτοι του Θρόνου, παρεσχέθη δε εις την Ιεράν Σύνοδον η δυνατότης να ανακαλή αποφάσεις ληφθείσας κατ' εφαρμογήν της 3 Σ.Π, μεταξύ των οποίων προδήλως και αποφάσεις περί κατ' οικονομίαν λήψεως ηπιωτέρων μέτρων η νομιμοποίησεως των αντικανονικών μητροπολιτών, τέλος ωρίσθη ότι τυχόν μέχρι τότε ληφθείσα ανακλητικοί αποφάσεις της Ιεράς Συνόδου είναι νόμιμοι

Εκ των διατάξεων τούτων συναγεται ότι η εν λόγω Σ.Π συναρτά την λήψιν του *να* αυτής προβλεπομένου μέτρου της εκπτώσεως προς την εν γένει συμπεριφοράν εκάστου ιεράρχου, γεγονός εκ του οποίου επιβάλλεται και πάλιν να παρέχεται η δυνατότης εις τον τελευταίον να παράσχη εξηγήσεις κατόπιν προηγουμένης κλήσεως αυτού προς ακρόασιν.

Συνεπώς και αι δύο Συντακτικοί πράξεις (3 και II 1974), κατά την έννοιάν των, όχι μόνον δεν αποκλείουν αλλά αντιθέτως θεωρούν ως εξυπακουόμενο όρον, δια την λήψιν των υπ' αυτών προβλεπομένων μέτρων, το εκ γενικωτέρας και Θεμελιώδους αρχής του δικαίου, διασφαλίσεως το στοιχειώδες δικαίωμα υπερασπίσεως, απορρέον, κατά τον κρίσιμον εν προκειμένω χρόνον, δικαίωμα της προηγουμένης ακροάσεως παντός κρινόμενου προσώπου (πρβλ. ΣτΕ 1811/69) λαμβανομένης δε υπ' όψιν της τοιαύτης γενικής εφαρμογής του κανόνος τούτου, δεν δύναται να συναχθή αποκλεισμός της εφαρμογής αυτού εκ της σιωπής των Σ.Π. 3 και 7/74 επί του Θέματος της ακροάσεως. Αντιθέτως, σταθμιζόμενου του άκρως επαχθούς χαρακτήρος των εις τας Σ.Π. 3 και 7/74 προβλεπομένων μέτρων της από του θρόνου απομακρύνσεως ή εκπτώσεις των περί ών πρόκειται ιεραρχών και μάλιστα διά τους εν αυταίς προβλεπόμενους σοβαρούς λόγους απομακρύνσεως ή εκπτώσεως από του Θρόνου των, η αξίωσις μιας απλής έστω ακροάσεως υφίσταται ως όρος εγκείμενος εις αυτός εν λόγω Σ.Π., η παράβασις του οποίου συνιστά παράβασιν ουσιώδους όρου προβλεπομένου υπό των ως είρηται Σ.Π. (πρβλ. ΣτΕ 1811/69). Επειδή, εν προκειμένω, εκ των στοιχείων του φακέλλου προκύπτει και δεν αμφισβητείται υπό της Διοικήσεως ότι της αποφάσεως της Ιεράς Συνόδου, δι' ης απεφασίσθη η από του θρόνου απομάκρυνσις του εν λόγω μητροπολίτου κατ' επίκλησιν των 3 και 7/74 Συντ, Πράξεων δεν προηγήθη η κατά *i* ανωτέρω επιβαλλομένη κλήσις προς ακρόασιν και ως εκ τούτου η απόφασις αύτη είναι ακυρωτέα διά παράλειψιν του ουσιώδους τούτου όρου του προβλεπομένου εις τας ανωτέρω Σ.Π, κατά τον βάσιμον και παραδεκτός ήδη προβαλλόμενον σχετικόν λόγον ακυρώσεως συνακυρωτέον δε καθίσταται και το επί της αποφάσεως ταύτης και επίσης προσβαλλόμενον διάταγμα περί απομακρύνσεως του αιτούντος εκ του Θρόνου. Κατά συνέπειαν, η υπό κρίσιν αίτησις πρέπει να γίνει δεκκή, παρέλκει δε ως αλυσιτελής των λοιπών προβαλλομένων λόγων ακυρώσεως

ΑΙΤΗΣΗ ΑΚΥΡΩΣΕΩΣ / ΦΥΣΗ ΠΡΟΣΒΑΑΑΟΜΕΝΗΣ ΠΡΑΞΕΩΣ / Εκτελεστικότητα / Διοικητικά μέτρα εσωτερικής τάξεως

Απαραδέκτως προσβάλλεται η κατ' αρθρ. 26 § 3, 27 Π.Δ. 104/79 απόφαση του Συλλόγου των Καθηγητών Λυκείου που επέβαλε σε μαθητή την πειθαρχική κύρωση της αποβολής 5 ημερών
...διότι συνιστά μέτρο εσωτερικής τάξης χωρίς άμεσες δυ σμενείς περαιτέρω συνέπειες για τον μαθητή

ΑΙΤΗΣΗ ΑΚΥΡΩΣΕΩΣ / ΛΟΓΟΙ ΑΚΥΡΩΣΕΩΣ / Παραδεκτό και έκταση ερεύνης λόγων / Λόγοι προβαλλόμενοι με υπόμνημα

Οι δια του υπομνήματος προτεινόμενοι το πρώτον λόγοι ακυρώσεως πρέπει να απορριφθούν ως απαραδέκτως προβαλλόμενοι δι' αυτού

ΑΙΤΗΣΗ ΑΚΥΡΩΣΕΩΣ / ΛΟΓΟΙ ΑΚΥΡΩΣΕΩΣ / Παραδεκτό και έκταση ερεύνης λόγων / Λόγοι στρεφόμενοι κατά πράξεως μη προσβαλλομένης ή απαραδέκτως ή αλυσιτελώς προσβαλλομένης

Απαραδέκτοι οι λόγοι που στρέφονται κατά πράξεως προσβαλλομένης απαραδέκτως λόγω της φύσης της (μέτρου εσωτερικής τάξεως)

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ / ΜΕΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ / Μαθητές - Πειθαρχικό δίκαιο / Διαγωγή -

Κυρώσεις - Πειθαρχικό δίκαιο

Η συγκρότηση του Συλλόγου των Καθηγητών Λυκείου είναι δεδομένη από το νόμο και δεν απαιτείται η αναφορά της στην πράξη χαρακτηρισμού της διαγωγής των μαθητών

...εφ' όσον, άλλωστε, δεν προβάλλεται ότι κατά την κρίσιμη συνεδρίαση απουσίαζε συγκεκριμένο μέλος με αποτέλεσμα να προκύπτει παράνομη σύνθεση του συλλογικού οργάνου

Για τον δυσμενή χαρακτηρισμό της διαγωγής μαθητού ως "κοσμίας" ή "επίμεμπτης" δεν απαιτείται προηγούμενη κλήση αυτού προς παροχήν εξηγήσεων Κατά το αρθρ. 26 ΠΔ 104/79 ο χαρακτηρισμός τη-, διαγωγής των μαθητών ως "κοσμιωτάτης", "κοσμίας" ή "επίμεμπτης" εξαρτάται από το είδος και τον αριθμό των παρεκκλίσεων από τη νόμιμη συμπεριφορά, όπως αυτή προσδιορίζεται στην § 3 ...εξάλλου, ο δυσμενής χαρακτηρισμός της διαγωγής μαθητή ως "κοσμίας" ή "επίμεμπτης" ελέγχεται μόνο από την άποψη της αιτιολογίας και δεν υπόκειται σε περαιτέρω ακυρωτικό έλεγχο, διότι είναι προϊόν ουσιαστικής εκτίμησης και αξιολόγησης της συμπεριφοράς που επέδειξε ο μαθητής κατά την διάρκεια του έτους (ΣτΕ 323/1983, 1861/86)

Αιτιολογείται επαρκώς ο χαρακτηρισμός της διαγωγής μαθητού ως κοσμίας για α) βιαιοπραγίες κατά συμμαθητών του, β) απρεπή συμπεριφορά που τιμωρήθηκε με 5/ήμερη αποβολή, γ) θρασύτητα και απειλητική συμπεριφορά κατά του Λυκειάρχη και δ) άρνηση να υποβάλει για έλεγχο τα οικονομικά στοιχεία δύο εκδρομικών που διαχειρίστηκε, παρ' όλο που κλήθηκε πολλές φορές γι' αυτό

...δεδομένου ότι η αιτιολογία αυτή στηρίζεται στα στοιχεία του φακέλλου και δεν προβάλλονται κατ' αυτής ειδικότερες αιτιάσεις